

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

خبرنامه، سال پانزدهم، شماره ۵۵ ■ تابستان ۱۳۹۴

پیشگفتار

ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی

سخن اول

امید به آینده

اخبار و گزارش‌ها

یکصد و دوازدهمین جلسه مجمع عمومی

دکتر سیدمصطفی محقق داماد؛ برگزیده فرهنگستان در سال ۱۳۹۳ برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها

انتشار مجموعه مقالات و مذاکرات سمینار «گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه»

در گذشت استاد فقید دکتر داود یارسایزوه عضو وابسته گروه علوم کشاورزی

نشست گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم و مؤسسه صلح بروز

نشست مشترک آینده فلسفه در ایران و ژاپن

دیدار رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم با دبیر کل سازمان ملل

انتخاب اعضای شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان

برگزاری سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی کشور

مراسم بزرگداشت استاد دکتر سیدمحمد بلورچیان

برگزاری همایش جالش‌های تولید کاغذ و محیط‌زیست

جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی با سخنرانی رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور

اعضا

رابطه حقوق و اقتصاد؛ سخنرانی دکتر سیدحسین صفائی

اهمیت توجه بیشتر به سلامت و کیفیت غذا و تغذیه مناسب؛ سخنرانی دکتر محمد شاهدی

شیمی ارگائوسیلکون؛ سخنرانی دکتر سیدمحمد بلورچیان

معرفی

آکادمی علوم ترکیه

کتاب

مسائل تاریخی و قدرت سیاست

واژه‌نامه پزشکی دوره اسلامی

فرهنگستان علوم
جمهوری اسلامی ایران

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

خبرنامه، سال پانزدهم، شماره ۵۵ ■ تابستان ۱۳۹۴

صاحب امتیاز: فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

مدیر مسئول: دکتر رضا داوری اردکانی
سردبیر: دکتر محمدرضا شمس اردکانی
مدیر داخلی: مهندس سیدعلی پزشکی
مدیر هنری: مجید میرابزاده

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی، خروجی فرهنگستان‌های
جمهوری اسلامی ایران و کتابخانه ملی، فرهنگستان علوم، دفتر ریاست
کدپستی: ۱۵۳۷۶۳۳۱۱۱ - صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۵۳۱۸
تلفن: ۸۸۶۴۵۵۹۲ - دورنگار: ۸۸۶۴۵۵۹۸
تارنما: www.ias.ac.ir - رایانامه: info@ias.ac.ir
شماره سامانه پیامک فرهنگستان: ۰۲۱۸۸۶۴۵۵۹۲
«مسئولیت مطالب به عهده گویندگان و نویسندگان است»

فهرست

- ۶ پیشگفتار**
- ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی
- ۱۲ سخن اول**
- امید به آینده دکتر رضا داوری اردکانی
- ۱۹ اخبار و گزارش‌ها**
- جلسات شورای علمی
- یکصد و دوازدهمین جلسه مجمع عمومی
- جلسات شورای پژوهشی
- سخنرانی آیت‌الله محقق داماد به مناسبت فرا رسیدن لیالی قدر در فرهنگستان
- دکتر سیدمصطفی محقق داماد؛ برگزیده فرهنگستان در سال ۱۳۹۳ برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها
- نشست علم در علم
- سفر نیمروزه زیارت حضرت امامزاده داوود(س)
- انتشار مجموعه مقالات و مذاکرات سمینار «گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه»
- درگذشت استاد فقید دکتر داود پارسا پژوه عضو وابسته گروه علوم کشاورزی
- سخنرانی رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم در کنفرانس اجتهاد شیعی در دانشگاه دورهام انگلستان
- نشست گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم و مؤسسه صلح نروژ
- نشست مشترک آینده فلسفه در ایران و ژاپن
- اندر نگویش خود برتر بینی قدسی؛ سخنرانی آیت‌الله دکتر محقق داماد در نشست جانبی سالانه سازمان ملل
- انتصاب اعضای شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان
- دیدار رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم با دبیر کل سازمان ملل
- برگزاری مراسم روز کارمند با حضور دبیر فرهنگستان

- برگزاری سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی کشور
- مراسم بزرگداشت استاد دکتر سیدمحمد بلورچیان؛ افتتاح کتابخانه مرکزی پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران با نام پروفسور بلورچیان
- انتشار شماره جدید فصلنامه آموزش مهندسی ایران
- جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی؛ مشارکت اعضای گروه علوم مهندسی فرهنگستان در کمپین واقفین جایزه مصطفی(ص)
- سخنرانی رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در دانشگاه گیلان
- برگزاری همایش چالش‌های تولید کاغذ و محیط‌زیست
- جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی با سخنرانی رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور
- اخبار کوتاه
- بررسی وضعیت آینده‌نگری در ایران و چند کشور منتخب جهان
- ۵۰ اعضا**
- رابطه حقوق و اقتصاد؛ سخنرانی دکتر سیدحسین صفایی
- اهمیت توجه بیشتر به سلامت و کیفیت غذا و تغذیه مناسب؛ سخنرانی دکتر محمد شاهدی
- شیمی ارگانوسیلیکون؛ سخنرانی دکتر سیدمحمد بلورچیان
- ۵۷ معرفی**
- آکادمی علوم ترکیه
- ۶۰ کتاب**
- مسائل تاریخی و قدرت سیاست
- واژه‌نامه پزشکی دوره اسلامی
- 1-11 خلاصه برخی اخبار به انگلیسی**

ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در نامه‌ای به جناب آقای دکتر روحانی رئیس‌جمهوری محترم، سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه را ابلاغ فرمودند.

این سیاست‌های کلی بر پایه محورهای سه‌گانه «اقتصاد مقاومتی»، «پیشتازی در عرصه علم و فناوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» و با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه داخلی و خارجی تنظیم شده است تا با تحقق اهداف برنامه ششم، به ارائه الگوی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه پیشرفت که به کلی مستقل از نظام سرمایه‌داری جهانی است، کمک کند.

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه دارای ۸۰ بند و شامل سرفصل‌های امور: «اقتصادی»، «فناوری اطلاعات و ارتباطات»، «اجتماعی»، «دفاعی و امنیتی»، «سیاست خارجی»، «حقوقی و قضایی»، «فرهنگی» و «علم، فناوری و نوآوری» است.

متن ابلاغیه رهبر انقلاب اسلامی به رئیس‌جمهور، که همزمان برای مجلس شورای اسلامی و مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شده، به این شرح است:

«بسم الله الرحمن الرحيم»

جناب آقای دکتر روحانی

رئیس جمهور محترم

با سلام و تحیت،

اینک که در آستانه ماه‌های آغازین دهه دهم چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور قرار داریم، سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله ششم توسعه ابلاغ می‌گردد.

این مجموعه پس از بررسی‌های فراوان و مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام و بر پایه محورهای سه‌گانه «اقتصاد مقاومتی»، «پیشتازی در عرصه علم و فناوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» تنظیم شده است.

اتکاء بر توانایی‌های انسانی و طبیعی و امکانات داخلی و فرصت‌های وسیع برآمده از زیرساخت‌های موجود در کشور و بهره‌گیری از مدیریت جهادی و روحیه انقلابی و تکیه بر اولویت‌های اساسی آمده در سیاست‌های کلی: «اصل ۴۴»، «اقتصاد مقاومتی»، «علم و فناوری»، «نظام اداری» و «جمعیت» و از همه بالاتر توکل به قدرت لایزال الهی می‌تواند ما را به‌رغم تمایل و اراده دشمنان عنود، با تحقق اهداف برنامه ششم در ارائه الگویی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه پیشرفت که به‌کلی مستقل از نظام سرمایه‌داری جهانی است، یاری رساند.

در تدوین این سیاست‌ها تلاش شده است با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه داخلی و خارجی، مجموعه‌ای به‌عنوان سیاست‌های کلی که مبنای تنظیم قانون پنج‌ساله ششم خواهد بود، تعیین شود که در یک دوره پنج‌ساله کاملاً دست‌یافتنی باشد.

مراقبت و دقت نظر جناب‌عالی و سایر مسئولان در قوای سه‌گانه و نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، اطمینان لازم را برای حسن اجرای این سیاست‌ها در مراحل تنظیم و اجرای برنامه، تأمین خواهد کرد.

لازم است قدردانی خود را از تلاش‌های مجمع تشخیص مصلحت نظام، هیأت دولت، دبیرخانه مجمع و کارشناسان فعال و همکار در این مجموعه‌ها و سایر دست‌اندرکاران تنظیم و تدوین این سیاست‌ها در روند جدید، ابراز دارم.

نسخه‌ای از این سیاست‌ها همزمان برای مجلس شورای اسلامی و مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال می‌گردد.

سیدعلی خامنه‌ای

۹ تیرماه ۱۳۹۴

بسم الله الرحمن الرحيم

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

امور اقتصادی

۱- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغال‌زا به گونه‌ای که با بسیج همه امکانات و ظرفیت‌های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود.

۲- بهبود مستمر فضای کسب‌وکار و تقویت ساختار رقابتی و رقابت‌پذیری بازارها.

۳- مشارکت و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آنها در تحقق اقتصاد مقاومتی.

۴- توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری متقابل و شبکه‌ای کشور به‌ویژه با کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی، تبدیل شدن به قطب تجاری و ترانزیتی و انعقاد پیمان‌های پولی دو و چندجانبه با کشورهای طرف تجارت در چارچوب بندهای ۱۰، ۱۱ و ۱۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی.

۵- گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه‌ها) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و افزایش سهم مؤثر بازار سرمایه در جهت توسعه سرمایه‌گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت‌های تجاری و اقتصادی کشور با تأکید بر ارتقاء شفافیت و سلامت نظام مالی.

۶- تأمین مالی فعالیت‌های خرد و متوسط به‌وسیله نظام بانکی.

۷- ارتقاء کیفی و کمی نظام جامع صنعت بیمه و ابزارهای آن (بازارهای رقابتی، بیمه‌اتکایی و ...) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی به‌منظور توسعه سرمایه‌گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت‌های تجاری و اقتصادی کشور.

۸- جذب سرمایه ایرانیان خارج از کشور و سرمایه‌گذاران خارجی با ایجاد انگیزه و مشوق‌های لازم.

۹- اعمال نظارت کامل و فراگیر بانک مرکزی بر بازار و مؤسسات پولی، بانکی و اعتباری و ساماندهی مؤسسات و بازارهای غیرمتشکل پولی و مالی در جهت ارتقاء شفافیت و سلامت و کاهش نسبت مطالبات

غیرجاری به تسهیلات.

۱۰- تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود و واریز سالانه ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل ۲ واحد درصد سالیانه به آن.

۱۰-۱- استقلال مدیریت حساب‌ها از بانک مرکزی.

۱۰-۲- ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش‌های غیردولتی به‌صورت ارزی.

۱۰-۳- استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه‌ای و قوانین عادی.

۱۰-۴- سپرده‌گذاری ارزی حداقل ۲۰ درصد از منابع ورودی صندوق، نزد بانک‌های عامل در قبال اخذ خط اعتباری ریالی از بانک‌های مذکور برای ارائه تسهیلات ریالی به بخش کشاورزی، صنایع کوچک و متوسط و تعاونی با معرفی صندوق توسعه ملی.

۱۱- تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و کاهش شدت انرژی.

۱۲- حمایت از تأسیس شرکت‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره‌برداری و توسعه میادین نفت و گاز کشور به‌ویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴.

۱۳- افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه‌های پراکنده و کوچک‌مقیاس.

۱۴- تحقق کامل هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.

۱۵- واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به

مردم.

۱۶- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی).

۱۷- دانش بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت های دانش بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به منظور افزایش خودکفایی.

۱۸- افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه های نفت و گاز.

۱۹- تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست های کلی مربوط، به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی.

۲۰- اتخاذ برنامه ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش آفرینی) با برنامه ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت های جدید اقتصادی و حمایت های ویژه از فعالیتهای کارآفرینی و اشتغال زایی مزیت دار بومی و مقاوم سازی تأسیسات و زیرساخت ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند سیاست های کلی کشاورزی.

۲۱- توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار- خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران.

۲۲- برنامه ریزی برای دستیابی به ضریب جینی ۰/۴۳

۲۳- توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی در زمینه های دارای مزیت.

۲۴- اولویت بخشی ریلی در توسعه حمل و نقل و ایجاد مزیت رقابتی برای آن.

۲۵- توسعه حمل و نقل ریلی باری با اولویت تجهیز شبکه و پایانه های باری و اتصال شبکه به مراکز بزرگ اقتصادی، تجاری و صنعتی و مبادی ورودی و خروجی مهم کشور و شبکه های ریلی منطقه ای و جهانی به ویژه کریدور شمال- جنوب با هدف توسعه صادرات و ترانزیت بار.

۲۶- افزایش نرخ رشد ارزش افزوده بخش های صنعت، معدن و صنایع معدنی و افزایش صادرات محصولات آن با اجرای سیاست های کلی صنعت و معدن.

۲۷- دانش بنیان نمودن شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان.

۲۸- اولویت دادن به حوزه های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل و نقل، مواد پیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوافضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری های پیشرفته در آنها.

۲۹- اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور با تأکید بر تکمیل ظرفیت زنجیره ارزش افزوده مواد معدنی و اجرای بند ۳ سیاست های کلی معدن.

۳۰- تدوین و اجرای سند جامع و نقشه راه تحول نظام استاندارد سازی کشور و مدیریت کیفیت.

۳۱- استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و اطلاعات کشور.

امور فناوری اطلاعات و ارتباطات

۳۲- کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.

۳۳- توسعه محتوا در فضای مجازی بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی سازی شبکه های اجتماعی.

۳۴- ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.

۳۵- بهره گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین المللی.

۳۶- حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین المللی فضای مجازی.

۳۷- افزایش سهم سرمایه گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و

ارتباطات تار سیدن به سطح کشورهای برتر منطقه.

۳۸- توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.

امور اجتماعی

۳۹- ارتقاء سلامت اداری و اقتصادی و مبارزه با فساد در این عرصه با تدوین راهبرد ملی مبارزه با فساد و تصویب قوانین مربوط.

۴۰- استقرار نظام جامع، یکپارچه، شفاف، کارآمد و چندلایه تأمین اجتماعی کشور.

۴۱- توانمندسازی و خوداتکایی اقشار و گروه‌های محروم در برنامه‌های مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی.

۴۲- ارتقاء کیفیت و اصلاح ساختار بیمه‌های تأمین اجتماعی پایه (شامل بیمه درمان، بازنشستگی، از کارافتادگی و ...) برای آحاد مردم.

۴۳- اجرای سیاست‌های کلی سلامت با تصویب قوانین و مقررات لازم با تأکید بر:

۴۳-۱- تهیه پیوست سلامت برای قوانین مرتبط و طرح‌های کلان توسعه‌ای.

۴۳-۲- اصلاح ساختار نظام سلامت بر اساس بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت.

۴۳-۳- تأمین منابع مالی پایدار برای بخش سلامت و توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت.

۴۳-۴- افزایش و بهبود کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های جامع و یکپارچه سلامت در قالب شبکه بهداشتی و درمانی منطبق بر نظام سطح‌بندی و ارجاع.

۴۴- توسعه تربیت‌بدنی و ورزش همگانی.

۴۵- فرهنگ‌سازی و ایجاد زمینه‌ها و ترتیبات لازم برای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت.

۴۶- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان.

۴۷- اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در تسهیلات مالی و فرصت‌ها و امکانات و مسئولیت‌های دولتی در صحنه‌های مختلف

فرهنگی و اقتصادی.

۴۸- هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا و بازآفرینی و روزآمدسازی معماری اسلامی- ایرانی.

۴۹- سامان‌بخشی مناطق حاشیه‌نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری‌های عمومی ناشی از آن.

۵۰- توسعه پایدار صنعت ایرانگردی به گونه‌ای که ایرانگردهای خارجی تا پایان برنامه‌ششم به حداقل پنج برابر افزایش یابد.

۵۱- حمایت از صنایع دستی و صیانت از میراث فرهنگی کشور.

امور دفاعی و امنیتی

۵۲- افزایش توان دفاعی در تراز قدرت منطقه‌ای در جهت تأمین منافع و امنیت ملی با تخصیص حداقل ۵ درصد بودجه عمومی کشور برای بنیه دفاعی.

۵۳- ارتقاء توان بازدارندگی کشور با:

۵۳-۱- توسعه توان موشکی و فناوری‌ها و ظرفیت تولید سلاح‌ها و تجهیزات عمده دفاعی برترساز با توان بازدارندگی و متناسب با انواع تهدیدات.

۵۳-۲- گسترش هوشمندان و مصون‌سازی پدافند غیرعامل با اجرای کامل پدافند غیرعامل در مراکز حیاتی و حساس کشور.

۵۳-۳- افزایش ظرفیت‌های قدرت نرم و دفاع سایبری و تأمین پدافند و امنیت سایبری برای زیرساخت‌های کشور در چارچوب سیاست‌های کلی مصوب.

۵۴- تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان.

۵۵- تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی با انسداد کامل نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، توسعه و تقویت یگان‌های مرزبانی، مشارکتهی مرزنشینان در طرح‌های امنیتی، توسعه‌ی فعالیت‌های اطلاعاتی و تقویت دیپلماسی مرزی.

۵۶- برنامه‌ریزی برای کاهش جرم و جنایت با هدف کاهش ۱۰ درصدی سالانه مصداق مهم آن.

۵۷- مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در چارچوب سیاست‌های کلی ابلاغی و مدیریت مصرف با هدف کاهش ۲۵ درصدی اعتیاد تا پایان برنامه.

۵۸- پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز از مبادی ورودی تا محل عرضه آن در بازار.

امور سیاست خارجی

۵۹- حفظ و افزودن بر دستاوردهای سیاسی جمهوری اسلامی در منطقه آسیای جنوب غربی.

۶۰- اولویت دادن به دیپلماسی اقتصادی با هدف توسعه سرمایه‌گذاری خارجی، ورود به بازارهای جهانی و دستیابی به فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم‌انداز.

۶۱- توسعه کمی و کیفی رسانه‌های فرامرزی با زبان‌های رایج بین‌المللی.

۶۲- ایجاد زمینه‌های لازم در جهت جلب سرمایه و توان علمی و تخصصی ایرانیان خارج از کشور در توسعه ملی و تأثیر بر سیاست‌های نظام سلطه در دفاع از منافع ملی.

۶۳- بهره‌گیری حداکثری از روش‌ها و ابزارهای دیپلماسی نوین و عمومی.

امور حقوقی و قضایی

۶۴- بازنگری در قوانین جزایی به‌منظور کاستن از محکومیت به حبس و تبدیل آن به مجازات‌های دیگر و متناسب‌سازی مجازات‌ها با جرائم.

۶۵- بهبود بخشیدن به وضعیت زندان‌ها و بازداشتگاه‌ها.

۶۶- حمایت قضائی مؤثر در تضمین حقوق مالکیت و استحکام قراردادهای به‌منظور توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی.

۶۷- توسعه ثبت رسمی اسناد و املاک و مالکیت‌های معنوی و ثبت رسمی مالکیت‌های دولت و مردم بر املاک و اراضی کشور در نظام کاداستر و گسترش فناوری‌های نوین در ارائه خدمات ثبتی.

امور فرهنگی

۶۸- تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی.

۶۹- ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی و فرهنگ‌سازی درباره اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.

۷۰- اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی

برای طرح‌های مهم.

۷۱- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان، نوآوران، محققان و تولیدکنندگان آثار و محصولات فرهنگی و هنری مقوم اخلاق، فرهنگ و هویت اسلامی- ایرانی.

۷۲- حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی- ایرانی و مقابله با تهدیدات.

۷۳- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی- ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

امور علم، فناوری و نوآوری

۷۴- دستیابی به رتبه اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست‌های کلی علم و فناوری.

۷۵- اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و تأکید بر دوران تحصیلی کودکی و جوانی.

۷۶- افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور.

۷۷- توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، نظریه‌پردازی و نوآوری در چارچوب سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه‌ی جامع علمی کشور.

۷۷-۱- ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد.

۷۷-۲- تحول و ارتقاء علوم انسانی به‌ویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی. تنظیم رابطه متقابل.

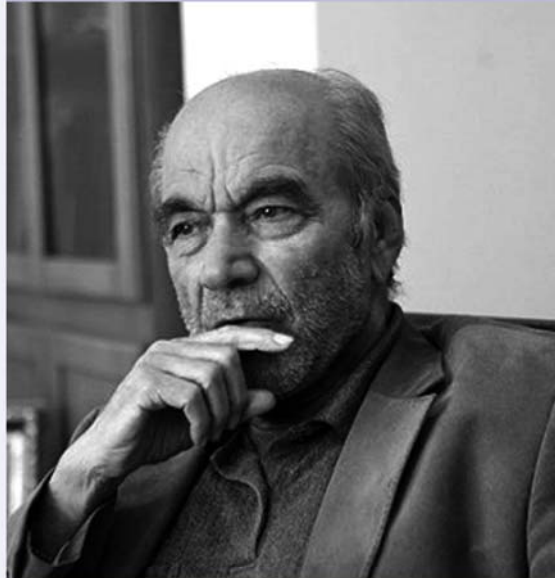
۷۸- تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.

۷۹- گسترش همکاری و تعامل فعال، سازنده و الهام‌بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی به‌ویژه جهان اسلام و توسعه‌ی تجارت و صادرات محصولات دانش‌بنیان.

۸۰- توسعه و ساماندهی نظام ملی نوآوری و حمایت از پژوهش‌های مسئله‌محور و تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری، و توسعه نظام جامع تأمین مالی در جهت پاسخ به نیاز اقتصاد دانش‌بنیان.

سخن اول

امید به آینده

رضا داوری اردکانی

یادداشت شماره گذشته درباره فرهنگستان و آینده‌اش مورد لطف عده‌ای از همکاران قرار گرفت و بعضی پرسش‌ها و اشکال‌ها نیز پیش آورد. عمده پرسش‌های عنوان‌شده اینست که آیا مشکل در سازمان فرهنگستان است و اگر اساسنامه اصلاح شود و فرهنگستان سازمانی متناسب با وظایفش داشته باشد تغییر اساسی در فعالیت‌های آن پدید می‌آید و می‌تواند در پیشبرد علم نقشی مؤثرتر داشته باشد. اساسنامه موجود راه را معین نکرده و راهیابی را به عهده فرهنگستان گذاشته است. آیا فرهنگستان این راه را می‌شناسد؟ قبل از اینکه جوابی به این پرسش دشوار داده شود باید به اشکال‌ها اندیشید.

عمده اشکال‌ها را می‌توان در دو اشکال خلاصه کرد: یکی اینکه به علم کشور با نظر بدبینی نباید نگاه کرد. بخصوص که علم در دهه‌های اخیر پیشرفت‌های قابل توجهی داشته است. اشکال دوم اینست که فرهنگستان یک مؤسسه علمی است و اعضای آن باید به دانش و پژوهش مشغول باشند و مشارکتشان در پیشبرد علم همان کار علمیشان است. به عبارت دیگر آنها وظیفه ندارند که مسائل کشور را حل کنند. اشکال اول نمی‌دانم اشکال به چیست و مخاطبش کیست و در کجای نوشته من بدبینی دیده‌اند. من هم می‌دانم که در کشور ما دانشمندان بزرگ پرورش یافته‌اند و می‌یابند و هزاران تن از آنان هم‌اکنون به کار آموزش و پژوهش در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها مشغولند و هرگز پیشرفت کلی علم و بخصوص پیشرفت‌هایی را که اخیراً در پزشکی و مهندسی و مخصوصاً در نانو تکنولوژی و بیوتکنولوژی حاصل شده است ناچیز نشمرده‌ام و هر جا اقتضا کرده از قدر دانش و دانشمندانم و اگر به ارجمندی کار دانشمندانمان اعتقاد نداشتم درباره علم کشور حرفی نمی‌زدم. من که بیش از شصت سال در دانشگاه بودم چگونه حرمت آن را نگاه ندارم. اگر کسی که همه عمر با علم و کتاب به سر برده و به جایی که می‌خواسته نرسیده است در صدد برآید که ببیند موانع راه چه بوده است و چگونه می‌توان آن موانع را برداشت، کارش ربطی به بدبینی و خوشبینی ندارد. خوشبینی و بدبینی به یک اعتبار دو مزاج و طبع یا دو صفت نفسانی است. خوشبینان اشخاص خوش طبع و آسوده‌خاطرند و نگرانی از آینده را به دل راه نمی‌دهند و شعارشان هرچه پیش آید خوش آید است، اما بدبینان آدم‌های پرتوقعی هستند که هیچ چیز راضیشان نمی‌کند. این خوشبینی و بدبینی ضرورتاً با اندیشه و نظر نسبت ندارد و بازگشت هر دو به طبع و مزاج است اما صاحبان طبایع و مزاج‌های بدبین و خوشبین اگر اهل نظر باشند شاید طبعشان در نظرشان اثر بگذارد. پس در عالم نظر هم می‌توان بدبین یا خوشبین بود. در میان کسانی که به گردش چرخ روزگار نظر می‌کنند بعضی سیر زمان را رو به استكمال و پیشرفت می‌بینند و بعضی دیگر به نظرشان می‌رسد که زمانه رو به ادبار دارد. اولی خوشبین است و دومی بدبین. در تشخیص بدبینی و خوشبینی باید مواظب بود که زمان‌ها با هم تفاوت دارند و حکم هر زمانی جداست. فیلسوفی که در آستانه زمان انحطاط قرار دارد اگر از آینده بیمناک باشد بدبین نیست و آنکه در پایان یک دوران تاریخی نور امیدی در افق آینده می‌بیند نباید خوشبین خوانده شود. وقتی در جهان ستم و زشتی و تباهی غالب می‌شود چشم چگونه آنها را نبیند؟ نویسنده

سخن اول

و فیلسوف که شاهد زمانه‌اند معمولاً زشتی و ظلم و زیبایی و عدل زمان خود را گزارش می‌کنند. مجاهدان راه حق و عدل و آزادی نیز با جهل و ستم و قهر می‌جنگند ولی آنها بدبین نیستند. در گفته اهل نظر هم باید تأمل کرد. اگر آنها زیبایی را زشت می‌بینند و زشت جلوه می‌دهند اهل نظر نیستند و به حرفشان اعتنا نباید کرد. در سخن‌های شایع و اقوال مشهور گاهی آثار نومیدی و امیدواری دیده می‌شود. ممکن است این سخنان مبنای استوار نداشته باشد. مع‌هذا می‌توان تحقیق کرد و دید آنکه به پیشرفت امید دارد چه می‌گوید و امیدش از کجاست؛ آنکس هم که راه را دشوار و تاریک می‌بیند باید بگوید که این دشواری و تیرگی را چگونه دیده و یافته است. معمولاً اهل نظر کار دشوار را سهل نمی‌گیرند در این صورت نباید آنها را بدبین خواند زیرا سهل‌انگاری و خوشبینی دو امر متفاوتند. البته سیاستمداران علاوه بر اینکه باید طبع خوشبین داشته باشند به اقتضای مصلحت نیز باید سخن خوشبینانه بگویند و برعکس، دانشمندان حتی اگر در طبع خوشبین باشند به آنچه هست رضایت نمی‌دهند و مشکل‌ها و موانع راه را از نظر دور نمی‌دارند. وقتی کار آسان و راه هموار و مقصد نزدیک است همه در راهی که مقرر است می‌روند و اهل نظر کمتر حرفی برای گفتن دارند ولی راه آینده هرگز راه هموار و آسان نیست و اگر کسی از مشکلات بگوید و به فکر هموار کردن راه و فراهم کردن توشه کافی برای رهروان باشد بدبین نیست. ما وقتی در کارنامه علم کشور نظر می‌کنیم نمی‌توانیم بگوییم پیشرفتی نداشته‌ایم اما اگر کسی بخواهد دانش و دانشگاه وضعی بهتر از آنچه دارد، داشته باشد دانشگاه و دانش را کوچک نهموده است. فرار مغزها (مهاجرت دانشمندان و نخبگان علمی) یک مسئله و درد بزرگ است که درباره آن شاید نظرهای متفاوت داشته باشیم اما هرکس به این مسئله بپردازد بنا را بر این می‌گذارد که ما دانشمند می‌پروریم و باید ببینیم چگونه می‌توانیم از وجود همه آنها در کشور استفاده کنیم یا وقتی این همه مقاله از آثار دانشمندان ما در مجلات جهان چاپ می‌شود چگونه جایی به آنها در برنامه توسعه بدهیم. در مورد فرهنگستان هم سخن اینست که آیا از علم و تجربه اعضای آن نمی‌توان بهتر و بیشتر بهره برد. آنچه من درباره فرهنگستان و بطور کلی از وضع علم کشور می‌گویم راه‌جویی است نه بدبینی. درباره خوشبینی و بدبینی سخن بسیار است اما در اینجا بیش از این نمی‌توان گفت. به هر حال من خود را خوشبین و بدبین نمی‌بینم بلکه یک شاهد و گزارشگر ساده‌ام و اگر در جایی نیک و زیبا و درست و بجا را بد و زشت و ناپجا خوانده‌ام دوستانم تذکر دهند که این

سهو و بی‌ذوقی و بی‌درایتی را تدارک کنم. چیزی که شاید نتوانسته‌ام آن را درست و روشن بیان کنم لزوم اندیشیدن به شرایطی است که در آن با سعی کمتر بتوان به نتایجی بهتر و بیشتر رسید. علم کشور نمی‌تواند و نباید مجموعه پراکنده دانسته‌های اشخاص دانشمند باشد زیرا علم نظام به هم بسته‌ای است که در تناسب با نظام زندگی قرار دارد. به عبارت دیگر علم، جهانی خاص دارد که در آن همه علوم با هم و هماهنگ پیش می‌روند و می‌بالند. کشور ما دانشمند و پژوهشگر دارد اما نظام علم و پژوهش ندارد و به این جهت پژوهش‌ها هماهنگ نیست و گرنه اگر یک برنامه علمی تکنیکی باشد دیدهایم که می‌تواند پیش برود و به نتایج برسد. امیدوارم اجرای نقشه جامع علم کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در بهبود وضع پژوهش و هماهنگی و تناسب پژوهش‌ها مؤثر باشد. من به آزمایش دریافت‌ام که اگر نظیر اهتمامی که در توسعه تکنولوژی هسته‌ای و نانو تکنولوژی کردیم در تدوین یک برنامه هماهنگ علم و پژوهش به خرج دهیم می‌توانیم از حاصل پژوهش‌های دانشمندانمان در کشور بیشتر بهره‌مند شویم. البته این اهتمام در صورتی به ثمر می‌رسد که مقدمات لازم آن فراهم شده باشد. در این صورت مقالات علاوه بر جایی که در فهرست‌ها دارند در گردش چرخ اداره کشور هم کارسازی می‌کنند. یعنی اثر مقالاتی که نوشته می‌شود چندین برابر خواهد بود زیرا هماهنگی موجب می‌شود که مسائل در به هم پیوستگی‌شان مطرح شوند و علاوه بر اینکه دانشمندان را دانش می‌افزایند به کار حل مسائل کشور نیز بیایند. اگر پزشکی ما بیشتر پیشرفت کرده است از آن است که پزشکان دانشمند مسائل روشنی دارند که در تجربه دایم خود آنها را می‌یابند. یعنی آنها دنبال مسئله نمی‌گردند که گاهی ناچار شوند مسئله برای خود بتراشند و در برابر آن مسائل بی‌تفاوت باشند بلکه مسائل را می‌یابند و در جستجوی پاسخ آنها برمی‌آیند و پاسخی که می‌یابند به کار خودشان و به کار مردم و کشور می‌آید. ریاضیدان و فیزیکدان و اهل فلسفه و حتی صاحبان علوم انسانی و اجتماعی مثل پزشک بخت آن را ندارند که مسائل به استقبالشان بیاید. مثلاً ریاضی و فیزیک که در جهان کنونی مثال علم و پشتوانه علوم دیگرند، جهانی‌اند و باید کارشان را در مقیاس جهان و در همکاری و همراهی با دانشمندان جهان انجام دهند ولی به هر حال همه علوم اگر نه به اندازه پزشکی کم و بیش می‌توانند و باید به نیازهای تکنیکی و مدیریتی کشور نظر داشته باشند و بی‌آنکه از مسائل جهانی علم غفلت کنند مسائل خاص کشور را هم در نظر آورند. اینجاست که اشکال دوم

مطرح می‌شود. آیا وظیفه دانشمندان و فرهنگستان علوم اینست که مسائل کشور را حل کنند؟ دانشمندی که دل در گروی علم و تحقیق دارد و می‌گوید وظیفه ندارد مسائل کشور را حل کند راست می‌گوید زیرا اگر او مدام به فکر این باشد که کشور چه مسائلی دارد و او با آن مسائل چه می‌تواند و باید بکند از علم و پژوهش می‌ماند و شاید از عهده پیدا کردن مسائل هم برنیاید. پس دانشمند در کار دانش خود کاری به مسائل خاص کشور ندارد و شاید از مسائلی که بیرون از علم اوست به کلی غافل باشد. همه ما دانشمندان بزرگی را می‌شناسیم که نه فقط به فکر حل مسائل کشور و جامعه نبودند بلکه به سلامت و زندگی خود هم نمی‌اندیشیدند. گالیله که برای حفظ جان در دادگاه نظر خود درباره منظومه شمسی را انکار کرد خود را دانشمند تبهکار خواند (برشت عنوان نمایشنامه گالیله دانشمند تبهکار را به قصد ناسزاگویی به گالیله اختیار نکرده است. گالیله خود این عنوان را به خود داده است). او می‌دانست که دانشمند باید به علم وفادار باشد و به عهدی که با حقیقت دارد وفا کند. لازم نیست از پاستور و کسانی که خرگوش آزمایشگاه میکروب‌شناسی خود بودند حرفی بزنم. دانشمند به مصلحت نمی‌اندیشد زیرا بالاترین مصلحت را مصلحت حقیقت می‌داند. من هم نگفتم دانشمند به جای کار علم در فکر حل مشکلات هر روزی زندگی مردم باشد. شاید کسانی باشند که فکر می‌کنند هر حرف و هر کاری باید سودش معلوم باشد و هر چه زودتر باید آن سود عاید شود. این سخن، سخن اهل علم نیست. پس ببینیم وقتی گفته می‌شود که فرهنگستان باید به مسائل کشور و برنامه آن بیندیشد آیا وظیفه‌ای بیرون از قلمرو علم برای دانشمندان عضو این سازمان قائل شده است؟ پاسخ دادن به این پرسش در ظاهر دشوار است اما اگر درست دقت کنیم مشکل از میان می‌رود. مسائل کشور محدود و منحصر به مسائل اجرایی نیست. اقتصاد و تکنولوژی و مدرسه و دانشگاه و کوچه و بازار و غذا و ترافیک و هوا و قانون و مقررات و درمان و دارو و سیاست، هزار مسئله دارند که این مسائل را دانشمندان و صاحب‌نظران باید بیابند و به درستی طرح کنند و راه‌حل آنها را اگر می‌توانند نشان دهند. مشکل بزرگی که باید به آن توجه شود این است که این مسائل همه به هم بستند و بیشتر آنها از نوع مسائلی نیستند که گروه‌های تخصصی درباره آنها پژوهش کنند. فرهنگستان با این مسائل چه می‌تواند بکند؟ وقتی یک دانشمند به اعتبار شأن دانشمندی‌اش به عضویت فرهنگستان پذیرفته شده است، از دانشگاه به فرهنگستان نیامده است که صرفاً کار دانشگاهی‌اش را ادامه

اگر فرهنگستان بخواهد درباره وضع علم در کشور و راهی که علم می‌پوید و برنامه‌ای که دارد یا ندارد و مخصوصاً در باب آینده علم کشور بیندیشد و پژوهش کند ناگزیر باید سازمانی مناسب و متناسب با این پژوهش و تأمل داشته باشد و اگر چنین تأمل و پژوهشی صورت گیرد و به نتایج روشن و عملی برسد یکی از اساسی‌ترین و مهمترین مسائل کشور حل شده است.

دهد. البته او وظیفه ندارد در کاری که در حدود تخصصش نیست شود و از او چنین توقعی هم نباید داشت. من هم نگفتم استادان عضو فرهنگستان کار علم را بگذارند و به مسائل کشور و از جمله به پیشرفت علم و تدوین برنامه آن بیندیشند. مطلب اینست که فرهنگستان وظیفه «بررسی و تحلیل علمی و فنی و آموزشی و پژوهشی کشور و ارائه پیشنهاد...» را پذیرفته است و اگر نمی‌تواند و نباید این وظیفه را انجام دهد باید آن را اعلام کند و اگر می‌خواهد و می‌پذیرد که انجام دهد باید راه آن را بیابد و وسایل پیمودن راه نیز فراهم شود. فرهنگستان چگونه کشور را به «استقلال علمی» و ... برساند. یکی از مشکلات اینست که هدف و وظایفی که در اساسنامه فرهنگستان ذکر شده است در قانون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، و معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری هم آمده است. وزارت‌خانه‌ها چون دانشگاه و پژوهشگاه و عده و عتّه دارند در حدی که می‌توانند به کار آموزش و پژوهش اهتمام می‌کنند ولی فرهنگستان چگونه علم کشور را ارتقاء بخشد؟ کسی نگویید که ما با پژوهش‌هایمان در این مدرسانی شرکت می‌کنیم زیرا اولاً فرهنگستان مرکز پژوهشی نیست. ثانیاً پژوهش در دانشگاه و پژوهشگاه و دیگر مراکز علمی-پژوهشی صورت می‌گیرد و ثالثاً کار فرهنگستان به صرف پژوهش‌های تخصصی تمام نمی‌شود. اگر فرهنگستان بخواهد درباره وضع علم در کشور و راهی که علم می‌پوید و برنامه‌ای که دارد یا ندارد و مخصوصاً در باب آینده علم کشور بیندیشد و پژوهش کند ناگزیر باید سازمانی مناسب و متناسب با این پژوهش و تأمل داشته باشد و اگر چنین تأمل و پژوهشی صورت گیرد و به نتایج روشن و عملی برسد یکی از اساسی‌ترین و مهمترین مسائل کشور حل شده است. در اینجا لازم است نکته دیگری هم درباره علم و مسائل مردم و کشور بگویم. بیشتر به این

اشکال اشاره کردم که وظیفه دانشمندان حل مسائل کشور نیست ولی توجه کنیم که این حکم اگر به اعتبار نظر در روان‌شناسی دانشمند درست باشد و بپذیریم که اوقات و حواس دانشمند نباید با مسائل گوناگون مشغول و پراکنده شود، دو نکته را نباید از یاد برد. یکی اینکه اگر در شرایطی بودیم که دانشمندان فکر و ذکری جز علم نداشتند مشکل‌هایمان کم و کمتر بود و علم بیشتر به کار کشور می‌آمد. نکته دیگر اینست که اگر در جایی علم به کار نمی‌آید از آن است که مسائل درست و بجا طرح نشده است. در هر صورت در اینکه علم و پژوهش باید به کار کشور بیاید تردید نمی‌توان کرد. دانشمندان و مراکز علمی هم هر جا و هر چه باشند در خدمت کشورند و برای کشور کار می‌کنند. علمی که به کار نیاید هر چند نام علم داشته باشد در حقیقت علم نیست. در مورد علوم و معارفی مثل تاریخ و فلسفه و عرفان و شعر و ادب معمولاً تشکیک می‌شود و بسیار می‌شنویم که می‌گویند اینها به کار نمی‌آیند اما علوم پزشکی و کشاورزی و شیمی و مهندسی و اقتصاد و حقوق چگونه به کار نیایند و اگر به کار نیایند برای چه هستند. البته دانشمند باید در کار دانش آزادی داشته باشد و هر چه می‌خواهد بکند اما علم و سازمان آن نمی‌تواند از تکنولوژی و نظام زندگی مردم به کلی جدا باشد. دانشمندان نمی‌روند در کوچه و بازار بپرسند مسائل مردم چیست و بگویند آن مسائل را حل کنند. آنها در کار اهل سیاست و تدبیر و مدیریت هم دخالت مستقیم نمی‌کنند اما اگر علم در نظام کشور در جای خود قرار گرفته باشد، مسائلی که دانشمندان به آن می‌پردازند کارساز زندگی و تاریخ است و پیداست که مسائل زندگی و تاریخ مسائل همه مردم است. در زمان ما مردم و جامعه برخلاف قول مشهور از علم و تکنولوژی استفاده نمی‌کنند بلکه زندگی کنونی با تکنیک پیوستگی و ملازمت دارد. درست بگوییم علم، علم تکنولوژیک است و این علم در مرکز نظام جامعه جدید قرار دارد و بود و نبود و رکود و رونقش در همه جا انعکاس می‌یابد. پس دانشمند چه بخواهد و چه نخواهد با جامعه است و در این صورت با جامعه بودن و مسائل آن را یافتن و حل کردن وظیفه همه نهادهای علمی است. کار دانش هم هر چه باشد نتیجه‌اش عاید همه می‌شود. دانشمندی که وظیفه پژوهش خود را انجام می‌دهد می‌تواند بگوید که مسائل من مسائل علم است. او راست می‌گوید اما مسائل علم نمی‌تواند مسائل کشور نباشد. اگر مهندسان و دانشمندان علوم پزشکی و کشاورزی و شیمی‌دانان و زیست‌شناسان و جامعه‌شناسان و اقتصاددانان و ... بگویند ما با مسائل کشور و مردم کاری نداریم، پس

مسائل سلامت و بهداشت و صنعت و کشاورزی و مدیریت و هوا و آب و خاک و صلاح و فساد زندگی را چه کسانی باید حل کنند. پیچیدگی و ابهام قضیه در این است که دولت و حکومت باید نظم و امنیت جامعه و آسایش خاطر مردم و امکان‌های بهداشتی و آموزشی و فرهنگی و ... را فراهم کنند یعنی دولت باید پاسخگوی مردم باشد و گروه‌های مردم و از جمله دانشمندان مسئول سلامت غذا و هوا و رکود و رونق اقتصادی و فساد و صلاح‌اداری و سازمانی و ... نیستند ولی دولت و حکومت بار جوع به دانشمندان است که راه‌حلهایی را می‌یابند و به کار می‌بندند. حکومت و دولت بدون دانش و دانشگاه چگونه از عهده حل مسائل برآیند. البته دولت هر روز به سراغ دانشمندان نمی‌رود که مسائلش را بپرسد بلکه ارتباطی ارگانیک (سازوار) میان دولت و دانش وجود دارد. همه مشکل اینست که در بعضی کشورها این ارتباط محکم و استوار نیست و علم در شئون جامعه نفوذ نکرده و میان دولت و کشور و مردم و علم همراهی و همکاری لازم وجود ندارد. در این وضع شاید دانشمند از مهمترین کارهایی که می‌تواند بکند بازماند و دولت و کشور از مدد علم کمتر بهره‌مند شوند. از این مطالب ممکن است استنباط شود که من جامعه جدید را جامعه هماهنگ و بی‌نقص می‌دانم و مخصوصاً چون گفتم که دایره مدار این جامعه علم است و علم هم شرف و فضیلت دارد پس کمال آدمی را باید در توسعه تکنولوژی جست. من این حرف‌ها نمی‌زنم بلکه آدمی را در جامعه جدید دچار بیگانه‌گشتگی می‌دانم (و متأسفانه این جامعه در وضع توسعه‌نیافته‌اش به ناهماهنگی و عدم تعادل بیشتر نیز دچار است) و اگر قرار باشد به جامعه کمال مطلوب فکر کنم در سودای جامعه آسوده بی‌خیال در برابر جامعه نیکی و دوستی و فضیلت نیستم الا اینکه اولاً در عصر سلطنت تکنولوژی طرح جامعه صلح و دوستی و نیکی به آسانی پذیرفته نمی‌شود ثانیاً احتمال تبدیل آن به شعار بسیار است و چه بسا که الفاظ نیکی و دوستی و فضیلت سرپوش بدی و کین‌توزی و ردیلت شود. در چنین شرایطی است که در مقام قیاس می‌گویم جامعه‌ای که بالنسبه از نظم تکنولوژیک برخوردار است بر جامعه پریشان و پراکنده دچار حسرت تکنولوژی ترجیح دارد و اگر امر دایره شود که میان این دو یکی را انتخاب کنند پیداست آن را که علم و دقت و انتقانش بیشتر است بر آنکه اهل کار و سر و دل به هوا و سرهم بندن است و بیشتر دروغ می‌گوید، ترجیح دارد. اکنون به پرسش اصلی بپردازیم. فرهنگستان در شرایط کنونی چه می‌تواند بکند؟ اول اینکه فرهنگستان علوم به وظایفی که بر عهده‌اش

قرار گرفته است نظر دارد و سودای دخالت در سیاست و اقتصاد و تکنولوژی در سر نمی‌پرورد بلکه می‌خواهد بداند چگونه وظایفی را که در اساسنامه بر عهده‌اش نهاده‌اند، انجام دهد. همه وظایف فرهنگستان را با رعایت اندکی تواضع در تفسیر، می‌توان مشارکت در پیشبرد علم کشور و حفظ مقام و حرمت دانش و دانشمند دانست. مشارکت در پیشبرد دانش با اینکه از تعبیری مثل «ارتقاء سطح علم» و «استقلال علمی» و ... کمتر ابهام دارد کاملاً واضح نیست یا لاقلاً باید توضیح داده شود که این مشارکت چگونه و از چه راه است. ساده‌ترین تفسیر این است که فرهنگستان در کار پژوهش شرکت داشته باشد بخصوص که از پژوهش دانشمندان دارای سابقه بالنسبه درخشان علمی نمی‌توان صرف‌نظر کرد اما کشور بدون تشکیل فرهنگستان هم می‌توانست از پژوهش‌های علمی دانشمندانی که اکنون عضو فرهنگستانند بهره‌مند باشد. پس وقتی پیشبرد علم و پژوهش وظیفه فرهنگستان می‌شود مراد از آن باید چیزی غیر از پژوهش باشد و اگر پژوهش هم باشد از سنخ آن پژوهش‌ها که معمولاً در دانشگاه انجام می‌شود نخواهد بود. به تجربه خودمان رجوع کنیم. در مجمع عمومی فرهنگستان علاوه بر ایراد سخنرانی علمی که گاهی در دستور قرار می‌گیرد و مقداری از وقت هم صرف گزینش عضو و وضع و اصلاح آیین‌نامه‌های داخلی می‌شود، ترجیح‌بند بحث‌ها اینست که فرهنگستان چه کرده است و چه باید بکند. نشریات و بیانیه‌های فرهنگستان هم همه در پاسخ به این پرسش است. پس من مسئله تازماری را پیش نیاوردم بلکه با نظر به مشکل‌هایی که همواره وجود داشته است و همکاران به مناسبت آنها را گوشزد می‌کردم عرض می‌کنم بیاییم تکلیف خود را در نسبت با وضع علم و تکنولوژی کشور و سازمان‌هایی که در کار علم و تکنولوژی فعالیت دارند روشن کنیم. خوشبختانه شورای عالی انقلاب فرهنگی نقشه جامع علم را تدوین کرده است و گرچه خود باید ناظر اجرای آن باشد، فرهنگستان و همه سازمان‌هایی که به کار علم می‌پردازند می‌توانند و اخلاقاً باید در این نظارت شریک باشند و ببینند که چگونه آموزش و پژوهش در یک نقشه جامع قرار می‌گیرند. البته این وزارت علوم و وزارت بهداشت که باید برنامه را اجرا کنند و آنها ظاهراً هنوز در باب اجرای آن چیزی نگفته‌اند. فرهنگستان هم هنوز حرفی نزده و اظهارنظری نکرده است. وقتی چند سازمان اهداف و وظایف مشترک و مشابه دارند و هیچ‌یک از کار و بار یکدیگر خبر ندارند و معلوم نیست که در کجا به هم می‌رسند، اولین قدم و اقدام باید هماهنگ کردن آنها باشد. اینکه ما با وزارت علوم و

وقتی چند سازمان اهداف و وظایف مشترک و مشابه دارند و هیچ‌یک از کار و بار یکدیگر خبر ندارند و معلوم نیست که در کجا به هم می‌رسند، اولین قدم و اقدام باید هماهنگ کردن آنها باشد. اینکه ما با وزارت علوم و شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری کمتر سر و کار داشته‌ایم و اگر سر و کاری داشته و داریم اتفاقی و تابع دوستی‌ها و آشنایی‌هاست، وضع خوبی نیست.

شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری کمتر سر و کار داشته‌ایم و اگر سر و کاری داشته و داریم اتفاقی و تابع دوستی‌ها و آشنایی‌هاست، وضع خوبی نیست (از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نگفتم زیرا که فرهنگستان علوم پزشکی با آن وزارتخانه خویشاوندی نزدیکتر دارد). در ابتدای تشکیل فرهنگستان به نظر می‌رسید که فرهنگستان اطاق فکر وزارت علوم باشد و البته وزارت علوم در تأسیس فرهنگستان سعی بسیار کرد و پس از تشکیل فرهنگستان تا زمانی که ما جایی و دفتری نداشتیم جلساتمان در دفتر وزیر علوم تشکیل می‌شد ولی کمتر فکر کردیم که چه همکاری‌هایی می‌توانیم داشته باشیم. درست بگویم نه ما و نه وزارت علوم هیچ‌یک احساس نیاز به همکاری با یکدیگر نکردیم پس تنها گناه وزارت علوم نیست که با فرهنگستان کاری نداشته است. اگر قرار است به همکاری با وزارت علوم و به طور کلی با دولت فکر کنیم بهتر است ببینیم ما خود چه پیش آورده و چه‌ها به دولت و وزارت علوم عرضه کرده‌ایم که نپذیرفته‌اند. درست است که آنها می‌بایست چیزی از ما می‌خواستند و «کشش چو نبود از آن سو، چه سود کوشیدن» اما کشش و کوشش باید با هم آغاز شود. همه بحث همین است. وزارت علوم و وزارت بهداشت و به طور کلی حکومت و دولت از فرهنگستان چه توقعی می‌توانند داشته باشند و ما چه می‌توانیم بکنیم. مسلماً وزارت علوم و وزارت بهداشت می‌خواهند بدانند که دانشگاه در مسیر چه تحولی قرار دارد. اکنون یکی از مسائل مهم جهان تحولی است که در دانشگاه روی می‌دهد و مطالبی که صاحب‌نظران در باب دانشگاه و آینده آن در اروپا و امریکا گفته‌اند و می‌گویند بسیار مهم است و البته بعضی از استادان ما از آنچه در جهان دانش و در دانشگاه‌ها می‌گذرد باخبرند اما از آنچه دیگران گفته و کرده‌اند پیروی نیندیشیده نباید کرد. اندیشیدن درباره علم و دانشگاه در هر

کشوری به عهده دانشمندان و صاحب‌نظران آن کشور است و ما خود باید درباره دانش و دانشگاهمان فکر کنیم و ببینیم دانش در چه وضعی است و دانشگاه چه می‌کند و در چه مسیری قرار دارد. اکنون همه دانشگاه‌ها در قبول دانشجو و تدوین برنامه درس و آموزش و پژوهش به درجات از ضرورت‌ها پیروی می‌کنند و شاید بیشترین آزادیشان در کار پژوهش باشد که آن هم در حقیقت آزادی نیست بلکه بستگی نداشتن به نظام و برنامه علم است. ما هنوز به یکپارچگی دانش و تناسب و تعادل در آموزش و پژوهش کمتر فکر می‌کنیم و پیشرفت‌هایی هم که در بعضی از رشته‌ها حاصل شده است مرهون توجه دولت و ثمره علائق و قابلیت‌های خاص دانشمندان بوده است. این مسائل چیزهایی نیست که در حد دانش کارشناسان و زارتخانه‌ها باشد. اگر فرهنگستان هم از طرح چنین مسائلی رو بگرداند و بگوید اینها مسائل دولت و کشور است و به ما ربطی ندارد باید پاسخ بدهد که پس دولت آنها را چگونه می‌تواند حل کند. اعضای فرهنگستان گرچه به اعتبار مقام استادی ممتاز خود در دانشگاه‌ها به عضویت فرهنگستان درآمده‌اند، وظایفی که در فرهنگستان دارند با وظایف دانشگاهیشان کاملاً یکی و یکسان نیست. آنها در دانشگاه تدریس می‌کردند و در دهه‌های اخیر که پژوهش در کشور ما آغاز شد، در پژوهش هم مشارکت کردند ولی اکنون آنها در فرهنگستان تدریس و تحقیق نمی‌کنند بلکه نمایندگان علم و تخصص خویشند. آنها باید به دانشمندان و برنامه‌نویسان و نویسندگان و مدیران کشور بگویند که علم تخصصیشان در قیاس با علم جهان چه وضعی دارد و پژوهش‌هایی که در آن علم و تخصص صورت گرفته است از چه درجه اهمیتی برخوردار است و در پیشبرد علم کشور و در توسعه علمی-اقتصادی و فرهنگی چه اثری داشته است. دانشمندان عضو فرهنگستان همچنین باید ره‌آموزی و راهنمایی کنند که ناهماهنگی‌هایی که احیاناً در کار علم وجود دارد چه‌هاست و چگونه می‌توان آنها را رفع کرد و علم و پژوهش را در راهی انداخت که پیشرفت‌ش بیشتر باشد. فرهنگستان باید این خودآگاهی را در کشور ایجاد و تقویت کند که آینده توسعه کشور به علم وابسته است. این وظایف را چگونه می‌توان انجام داد؟ اینکه گفته شد گروه‌ها و شاخه‌های تخصصی اگر صرفاً به کار تخصصی بپردازند چندان به کار فرهنگستان نمی‌آید ناظر به این معنی بود که گروه‌های بین‌رشته‌ای و توسعه‌ای مرکب از صاحبان بیشتر تخصص‌ها در فرهنگستان تشکیل شود که با نظر جامع به وضع فرهنگ و آموزش و پرورش و پژوهش و صنعت و کشاورزی و بهداشت و درمان و مدیریت و

ارتباطات و تولید و مصرف و ورزش و روابط و مناسبات اجتماعی بنگرند. پدید آمدن مطالعات بین‌رشته‌ای یک تفنن نیست. علم وقتی به مرحله‌ای می‌رسد که عین تکنولوژی است ناگزیر باید بین‌رشته‌ای باشد پس فرهنگستان چگونه از مطالعات بین‌رشته‌ای دور باشد؟ اگر ما مطالعات بین‌رشته‌ای نداریم، لاف‌ل دانشمندانمان در رشته‌های مختلف باید با هم در گروه‌های دائم و موقت همکاری علمی و مشارکت فکری داشته باشند. ترکیب این گروه‌ها به تناسب مسائلی که معمولاً در آنها مطرح می‌شود باید تفاوت داشته باشد. چنانکه اگر فی‌المثل گروهی به وضع آموزش و پرورش می‌پردازد استادان تعلیم و تربیت و علوم انسانی و اجتماعی باید در آنجا گزارشگر مطالب و راهبر بحث‌ها باشند و اگر گروه‌هایی در باب انرژی یا کشاورزی تأمل و مطالعه می‌کنند استخوان‌بندی آن را مهندسان و دانشمندان علوم پایه تشکیل دهند اما در اولی هم جای مهندسان و استادان علوم پایه نباید خالی باشد و در کارگروه‌های دیگر هم استادان جامعه‌شناسی و حقوق و اقتصاد و ... باید مشارکت داشته باشند (در کشور ما بیشتر کارهایی که در جهان به اصطلاح توسعه‌یافته بر عهده ارباب علوم انسانی و اجتماعی است به مهندسان و پزشکان سپرده می‌شود. این وضع تنها از آن جهت موجه است که بهترین استعدادها و حتی کسانی که ذوق درک مسائل سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دارند داوطلب تحصیل در رشته‌های مهندسی و پزشکی می‌شوند و دانشمندشدن در این رشته‌ها نیز در قیاس با علوم انسانی و اجتماعی کمتر دشواری فرهنگی و تاریخی دارد). اگر بپرسند تکلیف شاخه‌ها و گروه‌های تخصصی چه می‌شود پاسخ روشن است. آنها پشتوانه گروه‌های بین‌رشته‌ای و مهمتر از آن ناظران وضع علم کشورند. در سال‌های اخیر خوشبختانه آموزش عالی در کشور توسعه کمی خوبی داشته است و باید تحقیق شود که آثار این توسعه کمی چه بوده است و هر دانشگاهی در رشته‌های مختلف چه وضع و مقامی دارد. این مرتبه‌بندی دانشگاه‌ها اگر مایه توجه و تذکر باشد و به ما بگوید که هر دانشگاهی در هر رشته‌ای چه کرده است اقدام مغتنمی است. گروه‌های فرهنگستان صلاحیت علمی این کار را دارند و اگر امکان‌های مادی آن فراهم باشد می‌توانند این مرتبه‌بندی تفصیلی را انجام دهند. سال‌ها پیش بعضی همکاران می‌گفتند فرهنگستان باید متصدی معرفی کتاب سال باشد. وقتی اعطای جایزه به مؤلفان از وظایف فرهنگستان است آنها حق دارند چنین استنباطی بکنند زیرا در اساسنامه گفته نشده است که فرهنگستان می‌تواند ... بلکه آن کار را وظیفه دانسته است ولی چون

گاهی در انشاء مقررات و آیین‌نامه‌ها دقت کافی نمی‌شود و مثلاً «باید» به جای «می‌تواند» قرار می‌گیرد و یک وظیفه به عهده چند سازمان گذاشته می‌شود بی‌آنکه ارتباط و نسبت و چگونگی همکاری آنان معلوم باشد عملاً آن وظیفه را سازمانی ادا می‌کند که آن را پیشتر بر عهده داشته است و امکان‌های اداری و مالی برای ادای آن را دارد. البته گروه‌های تخصصی ما هم می‌توانند بهترین کتاب‌های رشته‌های خود را معرفی کنند بی‌آنکه تشریفات و مراسم اعطاء جایزه در کار باشد. همین که استادان فیزیک و بیولوژی و حقوق و ... بگویند که بهترین کتاب‌های فیزیک و بیولوژی و حقوق سال کدام‌ها بوده است لاقابل‌جلوای از مرجعیت فرهنگستان را نشان داده‌اند.

خلاصه کنم: فرهنگستان وظیفه دارد که گزارش دقیقی از وضع علم کشور و پیشرفت‌ها و موانع پیشرفتش فراهم کند و در بند این نباشد که سخنش را می‌شنوند یا نمی‌شنوند. اگر حرفی دارد بگوید و مطمئن باشد که سخن راهنما و کارساز به خاک نمی‌افتد.

به این ترتیب بی‌آنکه تغییر اساسی در سازمان فرهنگستان و در اساسنامه آن پدید آید، بعضی ابهام‌ها رفع می‌شود و آیین‌نامه و دستورالعملی نیز برای اجرای وظایفی که از ابتدا بر عهده فرهنگستان بوده است تدوین می‌شود. در این آیین‌نامه شاید بعضی کارگروه‌های فعلی و بخصوص آنها که موفق‌تر بوده‌اند بصورت کمیته‌ها و گروه‌های بین‌رشته‌ای دائمی درآیند. این کارگروه‌ها جای گروه‌ها را نمی‌گیرند بلکه می‌توانند انگیزمای برای فعال‌تر شدن گروه‌ها باشند.

و نکته آخر اینکه آینده فرهنگستان تا حدودی بستگی به نظر اعضای آن دارد. آنها می‌توانند وضع فعلی را حفظ کنند. بعضی همکاران مشغول مطالعه در باب سازمان و وظایف مناسب‌تر برای فرهنگستان هستند. بعضی دیگر نیز معتقدند که خوبست ما یک باشگاه علمی باشیم. آنها شاید نظر به وضعی مثل آکادمی فرانسه دارند. آکادمی فرانسه آکادمی شاعران و نویسندگان بزرگ بود. آنها در زمانی که علم در اروپای غربی به نحو ارگانیک رشد می‌کرد و نیازی به برنامه‌ریزی علم نبود مرجع علایق ذوقی و فرهنگی و ادبی و فکری مردم کشورشان بودند. پیران دانشگاه‌های ما هم می‌توانند اسوه و مرجع جوانان دانش‌طلب باشند اما در هر صورت علم کشور به برنامه و برنامه‌ریزی نیاز دارد. به نظر نمی‌رسد در کشور هیچ مرکز علمی به اندازه فرهنگستان شرایط و امکان‌های علمی و عملی برای تدوین برنامه علم و آموزش و پژوهش و تجدید نظر مدام در آن را داشته باشد. استادان در دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها و گروه‌های

اما فرهنگستان مجمع عده معتنابهی از دانشمندان کشور است. اینها خانه‌ای به نام فرهنگستان دارند و لازم نیست که برای کاری و شرکت در جلسه‌ای دعوت شوند و نظر مشورتی بدهند، بلکه اختیار کار و برنامه‌ریزی آن به دست خودشان است و می‌توانند هر وقت لازم باشد در گروه‌های دائم و موقت گرد آیند و تبادل نظر کنند. این تبادل نظر‌ها هر چه باشد به بحث درباره برنامه‌های موجود علم و پژوهش و آموزش می‌رسد.

آموزشی جدا از یکدیگر به کار تخصصی آموزش و پژوهش مشغولند. شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز سیاستگذار است. وزارتخانه‌های علوم و بهداشت هم بیشتر کار ستادی یا نظارتی می‌کنند و نظارتشان بر دانشگاه‌ها بیشتر اداری و مقرراتی است (هرچند که در وزارت علوم مرکزی هم به نام مرکز سیاست علم وجود دارد که در آنجا مطالعاتی در باب علم به طور کلی و وضع علم در ایران صورت گرفته و مخصوصاً اطلاعات خوبی در آنجا فراهم شده است که پژوهشگران می‌توانند از آنها استفاده کنند). از کوشش‌های معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری هم نباید گذشت اما تفاوت فرهنگستان علوم با آن مراکز و سازمان‌ها اینست که اینها بیشتر اجرایی و اداری‌اند اما فرهنگستان مجمع عده معتنابهی از دانشمندان کشور است. اینها خانه‌ای به نام فرهنگستان دارند و لازم نیست که برای کاری و شرکت در جلسه‌ای دعوت شوند و نظر مشورتی بدهند، بلکه اختیار کار و برنامه‌ریزی آن به دست خودشان است و می‌توانند هر وقت لازم باشد در گروه‌های دائم و موقت گرد آیند و تبادل نظر کنند. این تبادل نظر‌ها هر چه باشد به بحث درباره برنامه‌های موجود علم و پژوهش و آموزش می‌رسد. اگر کسانی که دبستان و دبیرستان و دانشگاه را به خوبی می‌شناسند و عمر در مدرسه و دانشگاه گذرانده‌اند نگاه تجربی (و مراد من اینجا از نگاه تجربی نگاه پدیدارشناختی است) به آموزش و پژوهش موجود بیندازند می‌توانند نه فقط وضع کنونی علم بلکه کارکرد و راه و جهت سیر آن را نیز بازشناسند و بر اساس این بازشناسی است که برنامه علم کشور تدوین و اجرا می‌شود.

جلسات شورای علمی

در تابستان سال جاری ۴ جلسه شورای علمی با حضور آقایان دکتر داوری اردکانی رئیس، دکتر شمس اردکانی دبیر، دکتر محقق داماد رئیس گروه علوم اسلامی، دکتر نمازی معاون پژوهشی علوم انسانی و اسلامی و رئیس گروه علوم انسانی، دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی، دکتر ثبوتی رئیس گروه علوم پایه، دکتر شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی، دکتر نادعلیان رئیس گروه علوم دامپزشکی، دکتر شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی، دکتر ظهور رئیس مرکز مطالعات علم و فناوری و دکتر گواهی سرپرست بخش آینده‌نگری فرهنگستان تشکیل شد.

فعالیت آتشفشانی» (نامه معاون توسعه فناوری معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهوری) به شاخه زمین‌شناسی گروه علوم پایه جهت بررسی و اظهار نظر با همکاری شاخه مهندسی عمران گروه علوم مهندسی، از دیگر تصمیمات جلسه شورای علمی چهارصد و چهل و دوم بود. در پایان جلسه موضوع انتخاب برگزیده سال ۱۳۹۳ فرهنگستان از میان ۵ نامزد پیشنهادشده گروه‌های علمی، برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها و دریافت نشان درجه یک دانش مطرح و با رأی‌گیری کتبی آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد عضو پیوسته فرهنگستان علوم به عنوان برگزیده فرهنگستان در سال ۱۳۹۳ برای دریافت نشان درجه یک دانش انتخاب شد.

■ روز یکشنبه ۱۳۹۴/۴/۷، چهارصد و چهل و دومین جلسه شورای علمی فرهنگستان برگزار شد. در ابتدای جلسه پس از توضیحات رئیس گروه علوم مهندسی و با رأی‌گیری علنی، با همکاری آقای دکتر ابراهیم اصل سلیمانی استاد دانشگاه تهران در شاخه مهندسی برق و کامپیوتر گروه علوم مهندسی برای یک دوره دو ساله به عنوان همکار مدعو، و با تمدید همکاری مدعو آقای دکتر سیدعباس شجاع‌الساداتی در شاخه مهندسی شیمی و آقای دکتر علی خاکی صدیق در شاخه مهندسی برق و کامپیوتر گروه علوم مهندسی برای یک دوره دو ساله دیگر موافقت شد. در این جلسه کلیات برنامه‌های مراسم روز جهانی آینده در دهم اسفندماه سال جاری، به اطلاع اعضا رسید. ارجاع طرح «پایش پیش‌نگرش‌ها و مطالعات امکان‌سنجی پیش‌بینی زلزله و

■ در چهارصد و چهل و سومین جلسه شورای علمی مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۸، تمدید عضویت وابسته دو تن از استادان گروه علوم مهندسی به تأیید رسید و موضوع جهت تصویب در دستور کار مجمع عمومی آینده قرار گرفت. موافقت با «برگزاری همایش بزرگداشت این‌هشتم» در فرهنگستان علوم در دی‌ماه سال جاری، موافقت با عضویت حقوقی فرهنگستان علوم و اعضای پیوسته و وابسته در صندوق سرمایه‌گذاری و موقوفات جایزه مصطفی (ص) و دعوت از دبیر شورای سیاست‌گذاری جایزه مزبور برای ارائه گزارش در مجمع عمومی فرهنگستان، تصویب طرح پژوهشی پیشنهادی گروه علوم دامپزشکی با عنوان «تدوین راهبردها و سیاست‌های مقابله با بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان (زئونوزها)» و همچنین

توجه به بیماری‌های نوپدید و بازپدید»، موافقت با برگزاری نشست «آینده فلسفه در ایران و ژاپن» در فرهنگستان علوم با دعوت از چهار استاد دانشگاه تویو ژاپن و بررسی نامه شورای عالی تمبر در خصوص اعلام پیشنهاد و نظر فرهنگستان علوم برای چاپ تمبر یادبود مشاهیر و شخصیت‌های کشور توسط هر فرهنگستان به شورای عالی تمبر برخی از مذاکرات و تصمیمات این جلسه بود.

■ در جلسه شورای علمی چهارصد و چهل و چهارم مورخ ۱۳۹۴/۶/۱ عضویت وابسته استاد پیشنهاد شده از سوی گروه علوم اسلامی و تمدید عضویت وابسته یکی از استادان گروه مزبور با رأی‌گیری کتبی به تأیید رسید و موضوع برای تصویب در دستور جلسه مجمع عمومی قرار گرفت. همچنین در این جلسه موضوع «افزایش سقف تعداد اعضای پیوسته فرهنگستان»، ارجاع شده از سوی مجمع عمومی، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و قرار شد آقای دکتر ظهور در این خصوص طرحی تنظیم و در جلسه شورای علمی آتی مطرح کند. در خصوص اجرای ۵ طرح تحقیقاتی کلان توسط فرهنگستان علوم با مشارکت و حمایت معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهوری بر اساس تفاهم‌نامه مشترک فی‌مابین و نیز جلسات تشکیل شده در خصوص اجرای تفاهم‌نامه نیز قرار شد شورای پژوهشی با نظرخواهی از گروه‌های علمی ۵ طرح پژوهشی کلان تعیین و به فرهنگستان اعلام نماید. تعیین اعضای شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان از دیگر موضوعات جلسه بود که پس از تبادل نظر و با رأی‌گیری علنی، آقایان دکتر محمدرضا شمس اردکانی، دکتر محمد شاهدی، دکتر عباس منوچهری، دکتر عباس شاکری، دکتر محمد اخوان، دکتر رضا مکنون و دکتر محمد رحیمیان به عنوان اعضای حقیقی شورای علمی مرکز انتخاب شدند.

■ در جلسه شورای علمی مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۵، طرح پیشنهادی آقای دکتر ظهور در خصوص «افزایش سقف تعداد اعضای پیوسته فرهنگستان»، به صورت بند به بند بررسی شد و با اصلاحاتی مورد موافقت کلی قرار گرفت. قرار شد آقای دکتر ظهور پس از اعمال نظرات شورای علمی، پیشنهاد را برای رئیس فرهنگستان ارسال کند. تعیین کمیته‌ای به منظور بررسی راهکارهای عملی جهت اصلاح موادی از اساسنامه فرهنگستان (پیرو مصوبه مجمع عمومی یکصد و دوازدهم) از دیگر موارد مطرح شده در جلسه شورای علمی چهارصد و چهل و پنجم بود که پس از بحث و تبادل نظر، کمیته‌ای با مسئولیت آقای دکتر شمس اردکانی و متشکل از آقایان دکتر شریفی تهرانی،

دکتر نمازی، دکتر محقق داماد، دکتر رفیع پور، دکتر شاهدی، دکتر ظهور، دکتر مخبر دزفولی، دکتر جواد صالحی، دکتر توفیقی، دکتر رحیمیان و دکتر اخوان برای بررسی و اظهار نظر در این خصوص تعیین شد. مقرر گردید کمیته از نتایج به دست آمده از جلسات کارگروه اصلاح ساختار گروه‌های علمی فرهنگستان که ۲ سال پیش تشکیل شده بود، بهره‌گیری کند. همچنین قرار شد آقای مهندس پزشکی دبیر جلسات کمیته باشد. برخی نظرات ارائه شده پیرامون موضوع بدین شرح است:

■ کار فرهنگستان این است که با بررسی شرایط و مقتضیات کشور، ضمن اعلام نظر در خصوص چالش‌ها، موانع و مشکلات راه توسعه، به چگونگی ارتقای علم و دانش بیندیشد و راه‌حل‌ها را بیان کند و چون پرداختن به این مسائل بین‌رشته‌ای و فرا رشته‌ای است، در این راه به هم‌اندیشی دانشمندان رشته‌های مختلف علوم در کنار هم، بیش از هم‌اندیشی دانشمندان یک رشته تخصصی در قالب شاخه‌ها و گروه‌های تخصصی دانشگاهی احتیاج است. دولت اگر مسئله‌ای در خصوص رشته‌های تخصصی داشته باشد، از صاحب‌نظر آن رشته سؤال می‌کند.

■ اگر ساختار گروه‌های علمی و شاخه‌های تخصصی نیز تغییر نکند، باید فرهنگستان گروه‌ها، کارگروه‌ها و کمیسیون‌های بین‌رشته‌ای و فرا رشته‌ای برای بررسی موضوعات مختلف، با ساختاری دائمی، داشته باشد و فعالیت‌ها و برنامه‌های علمی و اجرایی آن نظیر گروه‌های فعلی و هم‌تراز آن باشد.

■ فرهنگستان باید به تولید فکر و شرایط توسعه کشور نظر داشته باشد. در این راه تنها شاخه‌های تخصصی و گروه‌های علمی تخصصی که هیچ‌کدام از کار یکدیگر خبر ندارند و کاری به کار همدیگر هم ندارند، نمی‌تواند راه‌گشا باشد.

■ فرهنگستان وظیفه تولید علم و گسترش مرزهای دانش را هم دارد و باید در مرزهای دانش نیز پژوهش کند. بنابراین وجود شاخه‌های تخصصی لازم است.

■ فرهنگستان وظیفه ارتقای سطح علم و گسترش مرزهای دانش را دارد اما به چگونگی تحقق آن می‌اندیشد. در اساسنامه تأکید شده است که فرهنگستان مؤسسه پژوهشی نیست. فرهنگستان باید پیشنهادهای علمی و عملی در مورد پیشرفت علم بدهد.

■ ما از گروه‌ها و شاخه‌هایمان هم توقع کمی داشته‌ایم. باید از آنها بخواهیم که صرفاً به مسائل دانش تخصصی خود نپردازند. دانشمندان فرهنگستان باید در طراحی برنامه علم کشور شریک باشند، لذا

گروه‌ها و شاخه‌ها باید رانده‌مان خود را بالا ببرند و به مسائل کلی‌تر و اساسی‌تر هم نظر کنند.

■ اکنون در دانشگاه‌های دنیا مسائل دیگری مطرح است و صرفاً به تخصص نمی‌اندیشند و پژوهش‌ها بین‌رشته‌ای شده است. اکنون دانشمند رشته مهندسی پزشکی در بیمارستان کار می‌کند.

■ مسئله نانو امروز مورد توجه است. آیا فرهنگستان نباید گروه و شاخه‌ای با موضوع نانو با حضور متخصصان و صاحب‌نظران رشته‌های مختلف علوم برای فعالیت در این خصوص داشته باشد؟

■ مسائل آب، انرژی، محیط‌زیست، جمعیت و ... مسائل اساسی امروز ایران هستند. کدام گروه و شاخه تخصصی فرهنگستان می‌تواند صرفاً با تکیه بر دانش تخصصی دانشمندان عضو خود و بدون در نظر گرفتن مسائل مختلفی که در نظر دانشمندان رشته‌های دیگر است، پیرامون این موضوعات اظهار نظر کند. در این خصوص اگر تشکیلات مشخص و دائم بین‌رشته‌ای با هدف مشخص وجود نداشته باشد، چگونه می‌توان به جمع آراء مختلف و اظهار نظر پیرامون موضوعات فرا رشته‌ای و بین‌رشته‌ای رسید؟

یکصد و دوازدهمین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان علوم

روز یکشنبه ۵ شهریور ۱۳۹۴، یکصد و دوازدهمین جلسه مجمع عمومی با حضور ۴۱ عضو پیوسته از مجموع ۴۶ عضو پیوسته فرهنگستان به ریاست آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم برگزار شد.

■ در بخش اول جلسه پیشنهاد عضویت وابسته آقای دکتر رسول جعفریان استاد تاریخ اسلام در گروه علوم اسلامی مطرح شد که پس از معرفی ایشان توسط آقایان دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان، دکتر محقق داماد رئیس گروه علوم اسلامی، دکتر اعوانی عضو پیوسته گروه علوم اسلامی و دکتر اشراقی عضو پیوسته گروه علوم انسانی،

رأی‌گیری کتبی صورت گرفت و عضویت وابسته آقای دکتر رسول جعفریان در فرهنگستان علوم برای یک دوره چهار ساله به تصویب رسید.

■ پیشنهاد تمدید عضویت وابسته حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر احمد احمدی در گروه علوم اسلامی و آقایان دکتر حسین معاریان و دکتر رضا محمودی در گروه علوم مهندسی از دیگر موضوعات این بخش بود که پس از ارائه توضیحات آقایان دکتر محقق داماد رئیس گروه علوم اسلامی و دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی، رأی‌گیری کتبی انجام شد و با تمدید عضویت وابسته استادان نامبرده برای یک دوره چهار ساله دیگر موافقت به عمل آمد.

■ در ادامه جلسه ریاست فرهنگستان درخصوص موضوع «فرهنگستان علوم و برنامه‌ریزی آینده علم کشور» سخنرانی ایراد کرد و بر لزوم اصلاح برخی مواد اساسنامه و تشکیل گروه‌های برنامه‌ریزی و آینده‌نگری و میان‌رشته‌ای و نظایر آن در کنار گروه‌های فعلی فرهنگستان تأکید کرد. پس از سخنان ایشان برخی از اعضای مجمع عمومی آقایان دکتر اعوانی، دکتر توسلی، دکتر رفیع‌پور، دکتر مخبر دزفولی، دکتر عارف، دکتر محمدرضا اسلامی، دکتر سهراب‌پور، دکتر بهادری‌نژاد، دکتر ثبوتی، دکتر تاج‌بخش، دکتر شریفی‌تهرانی و دکتر نادعلیان به بیان نظر و پیشنهادشان در این خصوص پرداختند و قرار شد شورای علمی کمیته‌ای به این منظور تشکیل دهد و کمیته ظرف مدت ۶ ماه پیشنهادش را ارائه کند.

■ ارائه گزارش آقای مهندس مهدی صفاری‌نیا دبیر شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) و مراسم پذیرهنویسی اعضای پیوسته فرهنگستان در صندوق سرمایه‌گذاری و موقوفات جایزه مصطفی(ص) آخرین بخش یکصد و دوازدهمین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان علوم بود. بر این اساس اعضای مجمع عمومی فرهنگستان علوم، ضمن تکمیل فرم پذیرهنویسی صندوق سرمایه‌گذاری و موقوفات جایزه مصطفی(ص)، در جمع واقفین علمی کشور قرار گرفتند. رئیس فرهنگستان علوم درخصوص این مراسم اظهار داشت: اعضای فرهنگستان علوم از جایزه مصطفی(ص) که جایزه‌ای بزرگ در حوزه علم و فناوری در جهان اسلام است با مشارکت در صندوق موقوفات و سرمایه‌گذاری جایزه مصطفی(ص) حمایت کردند. آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم در این جلسه در سخنانی گفت: جایزه مصطفی(ص) جایزه‌ای کلان در جهان اسلام است که به

دانشمندان و پژوهشگران مسلمان و یا تابع کشورهای اسلامی اعطا می‌شود. ایشان ادامه داد: مبلغ جایزه مصطفی(ص) پانصد هزار دلار است و لازم است که تمام افراد جامعه به حمایت از این جایزه بزرگ علم و فناوری جهان اسلام بپردازند. عضو شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) افزود: اعضای پیوسته فرهنگستان علوم در راستای حمایت از جایزه مصطفی(ص) با خرید حداقل یک واحد از صندوق موقوفات و سرمایه‌گذاری جایزه مصطفی(ص) در جرگه حامیان علم و فناوری کشور قرار گرفتند. اعضای مجمع عمومی فرهنگستان علوم که در جمع واقفین علمی کشور قرار گرفتند عبارتند از: آقایان دکتر رضا داوری اردکانی، دکتر محمدرضا شمس اردکانی، آیت‌الله دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد، دکتر محمدرضا عارف، دکتر محمدرضا مخبر دزفولی، دکتر پرویز دوامی، دکتر عباس شریفی‌تهرانی، دکتر محمدقلی نادعلیان، دکتر غلامرضا اعوانی، دکتر سعید سهراب‌پور، دکتر حسن ظهور، دکتر حسین نمازی، دکتر محمدرضا اسلامی، دکتر لطف‌الله یارمحمدی، دکتر سیدمحمد بلورچیان، دکتر حسن تاج‌بخش، دکتر بهمن یزدی‌صمدی، دکتر حسن احمدی، دکتر کرامت‌الله ایزدپناه، دکتر مرتضی خوشخوی، دکتر علیرضا سپاسخواه، دکتر نصرالله سفیدبخت، دکتر علیرضا کوچکی، دکتر مهدی بهادری‌نژاد، دکتر پرویز جبهدار مارالانی، دکتر محمود یعقوبی، دکتر علی کاوه، دکتر هادی ندیمی، دکتر محمدحسین حلیمی و دکتر محمد شاهدی. پیش از این تعدادی از اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه علوم مهندسی فرهنگستان نیز در صندوق نام‌نویسی کرده بودند.

آقای مهندس مهدی صفاری‌نیا دبیر شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) در این مراسم به ارائه گزارشی پیرامون فعالیت‌های مربوط به اعطای جایزه مصطفی(ص) و فعالیت دبیرخانه این جایزه تاکنون پرداخت و در ادامه آقای دکتر حسن ظهور رئیس کارگروه علمی جایزه به ارائه گزارشی از روند داوری آثار ارسالی پرداخت. همچنین آقایان دکتر محمدرضا عارف و دکتر محمدرضا مخبر دزفولی اعضای پیوسته فرهنگستان علوم که از اعضای شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) هستند نیز به تشریح ابعاد مختلف این جایزه پرداختند. گفتنی است جایزه مصطفی(ص) در سال ۱۳۹۱ با هدف تقدیر از دانشمندان جهان اسلام و توسعه علم و فناوری در کشورهای اسلامی به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و نخستین دوره اعطای این جایزه در دی‌ماه سال جاری برگزار می‌شود که در این مراسم به چهار دانشمند برگزیده جهان اسلام جایزه پانصد هزار دلاری اعطا می‌شود.

جلسات شورای پژوهشی

در تابستان سال ۱۳۹۴، سه جلسه شورای پژوهشی با حضور آقایان دکتر نمازی و دکتر شاهدی معاونان پژوهشی، دکتر شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، دکتر اعوانی، دکتر رفیع‌پور، دکتر بلورچیان، دکتر تاجبخش و دکتر شریفی تهرانی نمایندگان گروه‌های علمی فرهنگستان، دکتر ظهور رئیس مرکز مطالعات و دکتر گواهی سرپرست بخش آینده‌نگری برگزار شد. در این جلسات ضمن بررسی و تأیید همایش‌ها و جلسات سخنرانی پیشنهادی گروه‌های علمی، کلیات «آیین‌نامه تعیین اعتبار مجلات علمی فرهنگستان» مورد تأیید قرار گرفت. بررسی طرح‌های پژوهشی پیشنهادی گروه‌های علمی و گزارش‌های نهایی طرح‌های خاتمه‌یافته و ارسال موضوعات به شورای علمی برای تصویب از دیگر موضوعات مطرح‌شده در این جلسات بود.

وضع طرح‌های پژوهشی فرهنگستان

در تابستان سال جاری

طرح‌های خاتمه‌یافته

- بررسی وضعیت آینده‌نگری در ایران و چند کشور منتخب جهان
- بررسی وضعیت علوم انسانی در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- بررسی وضعیت علوم و مطالعات اسلامی در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- بررسی وضعیت علوم پایه در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- بررسی وضعیت علوم دامپزشکی در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- بررسی وضعیت علوم کشاورزی در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- بررسی وضعیت علوم مهندسی در کشور برای جهت‌گیری آینده-بخش دوم
- سیر تاریخی علوم پزشکی در حیطه ایران و اسلام-بخش دوم

طرح‌های جاری

- طراحی سامانه مدیریت یکپارچه در توسعه پایدار کشور
- بررسی وضعیت ساختار علم در کشور با توجه به شرایط و موانع تاریخی و فرهنگی علم، پژوهش و تکنولوژی در کشور-بخش دوم
- تلفیق گزارش‌های ارسالی از مدیران طرح‌های مربوط به «بررسی وضعیت علم در کشور برای جهت‌گیری آینده»
- بررسی و تحلیل گزارش‌های پروژه هزاره سازمان ملل و اجلاس کیوتو و انطباق آن با وضعیت ایران
- تبیین نقش فرهنگستان‌ها در ارتقای فرهنگ آینده‌نگری و سیاست‌گذاری‌های مربوط در نهادهای بالادستی، آموزشی و اجرایی نظام
- تاریخ فقه امامیه ۳
- فرهنگ‌سازی محیط زیست-بخش دوم
- گردآوری و تدوین سالانه کتاب وضعیت محیط‌زیست ایران
- بررسی و ارزیابی کیفی مجلات علمی کشاورزی و منابع طبیعی
- بررسی مسائل و مشکلات گلخانه‌ها و فرآورده‌های گلخانه‌ای در ایران
- تدوین راهبردها و سیاست‌های مقابله با بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان (زئونوزها) و همچنین توجه به بیماری‌های نوپدید و بازپدید

خبر و گزارش

سخنرانی آیت‌الله محقق داماد

به مناسبت فرا رسیدن لیالی قدر در فرهنگستان

به مناسبت فرا رسیدن لیالی قدر و شهادت حضرت امیرالمؤمنین امام علی (ع)، روز یکشنبه ۱۴ تیرماه ۱۳۹۴ هجری شمسی مصادف با ۱۸ ماه مبارک رمضان ۱۴۳۶ هجری قمری، در محل نمازخانه فرهنگستان علوم مراسمی با سخنرانی آیت‌الله آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد برگزار شد. در این مراسم که ریاست فرهنگستان، دبیر، معاونان، تعدادی از اعضای پیوسته، مدیران و کارمندان فرهنگستان حضور داشتند، استاد محقق داماد در سخنانی به شرح آیات سوره مبارکه ماعون پرداخت و پیرامون موضوع دینداری در اسلام سخنانی بیان نمود. در پایان نماز ظهر و عصر به امامت آیت‌الله محقق داماد اقامه شد.

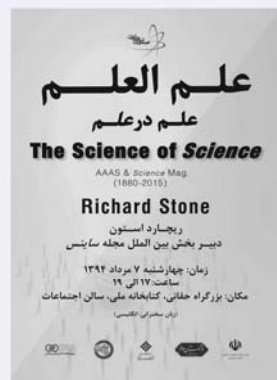

دکتر سیدمصطفی محقق داماد؛ برگزیده فرهنگستان در سال ۱۳۹۳ برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها

آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد عضو پیوسته و رئیس گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم، استاد حقوق و حکمت اسلامی دانشگاه شهیدبهشتی، در چهارصد و چهل و سومین جلسه شورای علمی با کسب اکثریت آراء به عنوان برگزیده سال ۱۳۹۳ فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها انتخاب شد. مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستان‌ها از سال ۱۳۷۹ با عنوان «سرآمدان عرصه علم و ادب و هنر کشور» برگزار شده است. در این مراسم از ۴ استاد منتخب ۴ فرهنگستان کشور تجلیل می‌شود. از سال ۱۳۸۱ دولت موافقت کرده است که به برگزیدگان فرهنگستان‌ها نشان درجه یک دولتی اعطا کند. از این روز آن سال تاکنون منتخبان فرهنگستان علوم نشان درجه یک دانش دریافت کرده‌اند. برگزاری این مراسم که با حضور رئیس محترم جمهوری (ریاست عالی فرهنگستان‌ها) برگزار می‌شود چند سال است که به تعویق افتاده و از سال ۱۳۹۱ برگزیدگان نشان خود را دریافت نکرده‌اند. آقایان دکتر حسن تاجبخش در سال ۱۳۹۱، دکتر یوسف ثبوتی در سال ۱۳۹۲ و دکتر سیدمصطفی محقق داماد در سال ۱۳۹۳، منتخبان فرهنگستان علوم هستند که در مراسم بزرگداشت مشترک، به دریافت نشان درجه یک دانش نائل خواهند شد. آقای دکتر مهدی رجعی پور نیز در سال ۱۳۹۰ به این عنوان برگزیده شد که به علت مسافرت نتوانست در مراسم شرکت کند. بنابراین ایشان نیز چنانچه مراسم برگزار شود، نشان خود را دریافت خواهد کرد.

نشست علم در علم

به همت گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم و گروه فلسفه علم مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران روز چهارشنبه هفتم مردادماه ۱۳۹۴ در سالن اجتماعات کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران نشستی با عنوان «علم در علم» برگزار شد. سخنرانی اصلی این نشست توسط آقای ریچارد استون رئیس بخش بین‌المللی مجله ساینس که به دعوت گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان در این نشست حاضر شده بود، ایراد شد. همچنین در این جلسه آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد رئیس گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم در زمینه جایگاه علم در تمدن اسلامی سخنرانی ایراد کرد. آقای دکتر شاپور اعتماد از دیگر سخنرانان نشست مزبور بود. در پایان جلسه به سوالات حاضران پاسخ داده شد.

خبر و گزارش

سفر نیمروزه زیارت

حضرت امامزاده داوود(س)

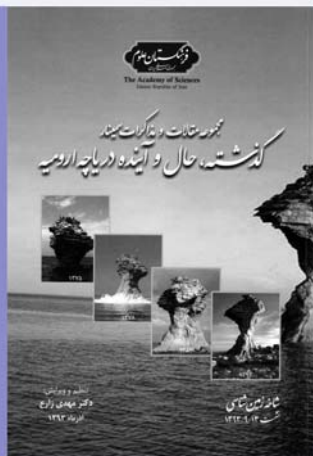
روز سه‌شنبه ۱۳ مرداد ۱۳۹۴، سی نفر از همکاران اداری و مدیران فرهنگستان علوم در معیت آقای دکتر محمدرضا شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، از حرم حضرت امامزاده داوود(س) زیارت کردند. در این برنامه که با استقبال اعضای شورای تولید امامزاده به سرپرستی آقای کیهان مواجه شد، همکاران پس از زیارت امامزاده داوود، به اقامه نماز جماعت ظهر و عصر و ادای فرایض دینی پرداختند. آقای کیهان نیز در این برنامه گزارشی از برنامه‌های دینی و فرهنگی و عمرانی در حرم امامزاده داوود(س) ارائه کرد. بازدید از نمایشگاه کتاب و بازارچه امامزاده از دیگر برنامه‌های این سفر نیمروزه بود. همکاران فرهنگستان در این برنامه، ناهار را میهمان اعضای تولید امامزاده داوود(س) بودند.

انتشار مجموعه مقالات و مذاکرات سمینار

«گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه»

کتاب «مجموعه مقالات و مذاکرات سمینار گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه» به همت شاخه زمین‌شناسی گروه علوم پایه فرهنگستان علوم و با تنظیم و ویرایش آقای دکتر مهدی زارع در ۱۸۶ صفحه منتشر شد. این مجموعه حاصل مقالات، سخنرانی‌ها و کلیه بحث‌ها و اظهار نظرها و مباحث جلسه میزگرد سمیناری است که به همت شاخه زمین‌شناسی فرهنگستان در آذرماه سال ۱۳۹۳ برگزار شده است. کتاب علاوه بر پیشگفتار، مشتمل بر سخنان آقای دکتر علی درویش‌زاده رئیس شاخه زمین‌شناسی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه تهران در جلسه افتتاحیه، سخنرانی آقای دکتر مسعود تجریشی مدیر دفتر برنامه‌ریزی و تلفیق ستاد احیای دریاچه ارومیه با عنوان «ضرورت و اقدامات صورت گرفته برای احیای دریاچه ارومیه»، مقاله آقای دکتر عبدالحسین امینی استاد دانشگاه تهران و عضو وابسته شاخه زمین‌شناسی فرهنگستان علوم با عنوان «گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه بر اساس شواهد رسوب‌شناسی»، مقاله آقای دکتر اصغر اصغری‌مقدم استاد دانشگاه تبریز با عنوان «بررسی اندر کنش دریاچه ارومیه با جریانات سطحی و آبخوان‌های دشت مشاور»، مقاله آقای دکتر نوذر سامانی استاد دانشگاه شیراز با عنوان «مدل‌سازی ارتباط و تبادل آب‌های سطحی و زیر زمینی و نقش آن در مدیریت بحران آب»، مقاله آقای دکتر علیرضا زراسوندی استاد دانشگاه شهید چمران اهواز با عنوان «نگاهی به پیامدهای زمین‌زیست‌محیطی و زمین‌پزشکی دریاچه ارومیه»، مقاله آقای دکتر مهدی زارع استاد پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله و همکار مدعو شاخه زمین‌شناسی فرهنگستان علوم با عنوان «لرزه‌خیزی و ساختارهای پهناور دریاچه ارومیه»، و مشروح مباحث مطرح‌شده توسط استادان و صاحب‌نظران در جلسه میزگرد سمینار است. بخش پایانی کتاب، «جمع‌بندی و چکیده سمینار گذشته، حال و آینده دریاچه ارومیه» به قلم آقای دکتر فرید مر عضو پیوسته شاخه زمین‌شناسی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه شیراز می‌باشد. نظرها و پیشنهادهای شرکت‌کنندگان در خصوص سمینار، تصاویر و پوستر سمینار از دیگر بخش‌های این مجموعه است.

درگذشت استاد فقید دکتر داود پارساپژوه عضو وابسته گروه علوم کشاورزی

آقای دکتر داود پارساپژوه عضو وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم و استاد بازنشسته دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران در سن ۷۴ سالگی دار فانی را وداع گفت. خبرنامه فرهنگستان ضایعه درگذشت این استاد فقید را به اعضای فرهنگستان‌ها، جامعه علمی و دانشگاهی کشور و خانواده استاد پارساپژوه تسلیت می‌گوید و برای ایشان علو درجات در درگاه باری تعالی مسئلت دارد.

شادروان آقای دکتر داود پارساپژوه در سال ۱۳۲۰ در تهران متولد شد. ایشان پس از اتمام تحصیلات ابتدایی و متوسطه (دبیرستان هدف تهران) وارد دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران شد و در سال ۱۳۴۴ مدرک کارشناسی رشته مهندسی جنگل و مراتع را از دانشگاه تهران دریافت کرد و سپس برای ادامه تحصیل به فرانسه عزیمت نمود و پس از اخذ مدرک کارشناسی ارشد و دکترای مهندسی در تکنولوژی چوب از دانشگاه علوم نانسی فرانسه، به کشور بازگشت و در سال ۱۳۴۹ با مرتبه استادیاری در دانشگاه تهران به خدمت مشغول شد. دکتر پارساپژوه در طول دوران تحقیق و پژوهش، دوره‌های متعدد تخصصی علوم چوب را در کشورهای فرانسه و سوئیس طی کرد. ایشان دارای سه کتاب تألیفی و ۳ کتاب ترجمه در زمینه‌های علوم چوب بود که کتاب تکنولوژی چوب ایشان در سال ۱۳۶۷ به عنوان کتاب برگزیده ده ساله اخیر و کتاب حفاظت صنعتی ایشان به عنوان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۵ انتخاب شد. دکتر داود پارساپژوه در سال ۱۳۷۱ به عنوان استاد برگزیده دانشگاه تهران و در ۱۳۷۲ به عنوان استاد نمونه دانشگاه‌های کشور انتخاب شد. ایشان عضو دو انجمن بین‌المللی آناتومی چوب (IAWA) و حفاظت چوب (IRG) بود و مقالات متعددی به زبان‌های فارسی و خارجی منتشر و در نشست‌های متعدد بین‌المللی شرکت کرد. مرحوم دکتر پارساپژوه ۳ دوره مدیریت گروه علوم و صنایع چوب و کاغذ ۴ دوره ریاست دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران (به مدت یازده سال) و ۵ سال معاونت پژوهشی این دانشکده را به عهده داشته و به مدت ۱۷ ماه نیز معاون دانشگاه تهران بوده‌اند.

به علاوه در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی چندین دوره در هیأت‌های ممیزه دانشگاه تهران و وزارت علوم نمایندگی و عضویت داشته و در گروه برنامه‌ریزی آموزش عالی کشاورزی به عنوان سرپرست کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی چوب‌شناسی و جنگلداری شورای عالی برنامه‌ریزی انجام وظیفه نموده‌اند. استاد فقید دکتر داود پارساپژوه بیش از ۲۰ سال در فرهنگستان علوم به عنوان عضو وابسته و رئیس شاخه چوب‌شناسی گروه علوم کشاورزی فعالیت داشته و مدت ۳ سال نیز عضو شورای عالی پژوهش‌های علمی کشاورزی و منابع طبیعی کشور بوده‌اند. سردبیری مجله منابع طبیعی ایران به مدت ۳ سال نیز از دیگر مسئولیت‌های ایشان بوده که مجله مذکور به عنوان مجله قابل تقدیر از سوی دانشگاه تهران شناخته شده است.

در پی درگذشت شادروان آقای دکتر پارساپژوه پیام تسلیتی از سوی رئیس فرهنگستان به شرح ذیل صادر شد:

«هوالباقی؛ با نهایت تأسف مصیبت درگذشت استاد نجیب و دانشمند مرحوم آقای دکتر داود پارساپژوه عضو گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه تهران که ضایعای بزرگ برای دانشگاه و فرهنگستان است را به خانواده ایشان، استادان و دانشجویان دانشگاه تهران و همکارانشان در دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی و به اعضای فرهنگستان علوم بخصوص همکاران گروه علوم کشاورزی تسلیت عرض می‌کنم. خداوند استاد فقید را که عمر خود را در راه تحقیق و پژوهش و تعلیم و تربیت دانشجویان برجسته گذراند، در پناه رحمت خویش قرار دهد و به بازماندگان ایشان صبر و اجر و سلامت عطا فرماید. رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم».

کنفرانس اجتهاد شیعی در دانشگاه دورهام انگلستان

تصویب در اجتهاد شیعی) ایراد کرد و به سؤالات حاضران پاسخ داد. در مقاله استاد محقق داماد به ریشه‌های تاریخی و تبیین موضوع نزاع و دغدغه‌های متکلمان اسلامی اشاره شده است. در این نشست استادانی از دانشگاه‌های مک مستر، جومیسون، پیتسبورگ، اکزتر، مؤسسه المهدی، و دانشگاه شهید بهشتی شرکت داشتند. قرار است مقالات پس از تکمیل نهایی در مجموعه‌ای توسط دانشگاه دورهام و مؤسسه المهدی بیرمنگام منتشر شود.

در تاریخ ۱۶ و ۱۷ اگوست ۲۰۱۵، مطابق با ۲۷ و ۲۸ مرداد ۱۳۹۴، نشستی تحت عنوان "Jurisprudence Symposium on Shi'a" در دانشگاه دورهام با همکاری مؤسسه المهدی بیرمنگام برگزار شد. در این نشست آیت‌الله آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد رئیس گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه شهید بهشتی برای سخنرانی افتتاحیه دعوت بود که سخنرانی خود را با عنوان "Fallibility and Factuality in Shi'a Jurisprudence" تخطئه و

نشست گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم و مؤسسه صلح نروژ

روز شنبه ۳۱ مرداد ۱۳۹۴ آقای دکتر کریستین برگ رئیس مؤسسه پژوهشی صلح اسلو و آقای ترند بکویگ رئیس کلیساهای پروتستان نروژ، با رئیس و دبیر فرهنگستان علوم، رئیس و برخی از اعضای گروه علوم اسلامی فرهنگستان و تنی چند از مقامات مذهبی، علمی و فرهنگی ایران در تالار گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم ملاقات کردند.

در ابتدا آقای دکتر محقق داماد رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان به میهمانان خیرمقدم گفت. در ادامه آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم ضمن خوشامدگویی به میهمانان خارجی و ایرانی اظهار داشت که کار ما در آکادمی علوم، تأمل در راه توسعه علم است و پیاداست که مستقیماً با جنگ و صلح کاری نداریم اما برای پیشرفت علم نیاز به صلح و آرامش است. از میان بردن زمینه‌های جنگ کار بسیار دشواری است اما به هر حال اگر بشر باید به زندگی ادامه دهد لازم است بکوشد تا به صلح دست پیدا کند و کوشش برای صلح شریف‌ترین کوششی است که بشر می‌تواند داشته باشد. سپس تعدادی از حضار در جلسه از جمله آقایان دکتر خوشرو سفیر ایران در سازمان ملل متحد، دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی و دکتر غلامرضا اعوانی اعضای پیوسته گروه علوم اسلامی فرهنگستان، دکتر شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، حجت‌الاسلام والمسلمین مصباحی‌مقدم نماینده مجلس شورای اسلامی، دکتر اسمعیلی عضو حقوقدان شورای نگهبان، حجت‌الاسلام والمسلمین مرتضی جوادی آملی، حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا سبجانی، مهندس مکارم شیرازی، دکتر عبدالرحیم گواهی سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری فرهنگستان و تعداد دیگری از

حاضران در جلسه، درباره اقدامات خوب و مؤثر انجام‌شده در سالیان اخیر و گفتگوی میان ادیان ابراهیمی و جلسات مشترک برگزارشده، سخنانی ایراد نمودند و به توضیح و تشریح نظرات خود پرداختند. در این جلسه همچنین آقای دکتر سیدمحمد سیدفاطمی از گروه حقوق عمومی دانشگاه شهید بهشتی درخصوص صلح مثبت و منفی مطالبی ایراد کرد. میهمانان خارجی نیز به نوبه خود نظرانی ارائه نمودند. رئیس مؤسسه پژوهشی صلح اسلو، از مساعی بی‌دریغ و تلاش‌های مستمر آقای دکتر محقق داماد در خلال پانزده سال گذشته تقدیر کرد. ایشان اظهار داشت که آقای دکتر محقق داماد در ایجاد ارتباط میان شخصیت‌های علمی مذهبی ایران و نروژ و تشکیل جلسات مرتبط با دیالوگ ادیان ابراهیمی در داخل و خارج از کشور سهم بسزایی داشته‌اند. در این جلسه از زحمات آقای دکتر احمد ایروانی رئیس مرکز مطالعات اسلام و خاورمیانه نیز تقدیر به عمل آمد. در بخش پایانی جلسه حضار پیشنهادهایی برای جلسات آتی ارائه نمودند.

به همت گروه مطالعات اسلامی و گروه آینده‌نگری فرهنگستان علوم برگزار شد:

نشست مشترک آینده فلسفه در ایران و ژاپن

پژوهش روی آینده فلسفه در جهان تأسیس خواهد شد که یک بخش از فعالیت‌های این مرکز جدید به بررسی و پژوهش درباره آینده فلسفه در ایران و ژاپن اختصاص خواهد یافت.

■ سپس آقای بهمن ذکی‌پور دانشجوی رشته فلسفه در مقطع دکتری دانشگاه تویو و عضو ایرانی همراه هیأت ژاپنی گزارشی از فعالیت چهار دوره سمینار مشترک میان ایران و مرکز پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو به شرح ذیل ارائه داد:

■ تاکنون سه دوره سمینار مشترک برگزار شده است که در نخستین دوره آقایان دکتر گواهی، دکتر فی‌رحی، دکتر سیدعرب، دکتر عبدالکریمی در سال ۲۰۱۲ به ژاپن دعوت شدند و همراه با پژوهشگران ژاپنی درباره موضوعاتی چون اهمیت فلسفه تطبیقی، گفتگو میان اسلام و شینتوئیسم، فقه اسلامی و همزیستی ادیان به گفتگو پرداختند.

■ دومین دوره در سال ۲۰۱۳ در تهران و در محل فرهنگستان علوم با مساعدت آقایان دکتر داوری اردکانی، دکتر محقق‌داماد و دکتر گواهی برگزار شد که در آن نشست از سوی هیأت ژاپنی آقای دکتر شین ناگایی درباره «معنای فلسفه شرقی» و آقای دکتر هوریوچی درباره «همزیستی در بودیسم اولیه» مقالاتی ارائه کردند. از سوی ایران نیز آقای دکتر اعوانی درباره «ساختار فلسفه شرقی» و آقای دکتر گواهی درباره «همزیستی ادیان» مقاله ارائه نمودند. علاوه بر این آقای دکتر داوری درباره شکل‌گیری فلسفه و فلسفه مدرن در ایران و مقایسه آن با وضعیت فلسفه

روز یکشنبه ۲۲ شهریور ۱۳۹۴، با همکاری و هماهنگی گروه مطالعات اسلامی و گروه مطالعات آینده‌نگری علم و فناوری فرهنگستان علوم ایران و مرکز بین‌المللی پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو ژاپن واقع در توکیو، نشست مشترکی با هدف بررسی «آینده فلسفه در ایران و ژاپن» در محل فرهنگستان علوم برگزار شد. در این نشست آقای دکتر رضا داوری اردکانی ریاست فرهنگستان سخنانی ایراد کرد.

■ در ابتدای جلسه آقای دکتر گواهی سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری مرکز مطالعات فرهنگستان و دبیر نشست ضمن خیرمقدم، درخصوص برنامه جلسه و سفر هیأت ژاپنی به ایران توضیحاتی ارائه کرد.

■ در ادامه آقای دکتر شین ناگایی رئیس هیأت ژاپنی ضمن معرفی اعضای ژاپنی حاضر در جلسه اعلام داشت که مرکز بین‌المللی پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو طی یک برنامه چهارساله از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ ردیف بودجه‌ای از وزارت علوم ژاپن جهت گسترش روابط فرهنگی - فلسفی با دیگر کشورها دریافت داشته است و یونیت سوم این مرکز که مسئولیت پژوهش بر روی همزیستی با دیگر فرهنگها و ادیان را بر عهده دارد پروژه مستقلی را در ارتباط با ایران تعریف کرده که امروز شاهد چهارمین نشست از روابط مشترک با ایران هستیم. ایشان ادامه داد که در ماه مارچ سال ۲۰۱۶ فعالیت چهارساله این مرکز به پایان می‌رسد و از آوریل همان سال مرکز جدیدی با هدف

در ژاپن سخنانی ایراد کرد.

■ سومین جلسه در ژاپن در سال ۲۰۱۳ انجام شد که از سوی ایران آقایان دکتر عبدالرحیم گواهی، دکتر نصرالله پورجوادی و دکتر احسان شریعتی شرکت کردند. در آن جلسه آقای دکتر گواهی درباره اهمیت گفتگو میان ایران و ژاپن مطالبی ابراز داشت و آقای دکتر پورجوادی درباره تأثیر احمد غزالی بر تفکر ایزوتسو و آقای دکتر شریعتی درباره رابطه فکری میان آرای هایدگر، کربن، ماسینیون و سهروردی مقالاتی ارائه کردند. از سوی ژاپن نیز دکتر ماساتاکا تاکه شیتا به نقد و بررسی آرای هیأت ایرانی پرداخت.

■ چهارمین دور مذاکرات نیز به جلسه امروز تعلق دارد و هدف از آن انجام تمهیداتی است جهت همکاری با مرکز جدیدی که با شعار و طرح‌ریزی «آینده فلسفه در جهان» به فعالیت خواهد پرداخت.

■ آقای دکتر داوری اردکانی ریاست فرهنگستان علوم از سخنرانان این نشست بود. ایشان ضمن خوشامدگویی به میهمانان خارجی و داخلی و تشکر از گروه مطالعات آینده‌نگری که از چنین جمع خوبی برای نشست دعوت کرده است، در سخنانی اظهار داشت: دو سال پیش که استادان فلسفه دانشگاه تویو به ایران آمدند گفتند که دانشگاهشان در حدود ۲۰۰ سال پیش با این هدف که فلسفه در ژاپن و برای رویارویی با غرب به چه کار می‌آید، تأسیس شده است. این موضوع برای من مایه خوشحالی شد زیرا در آن تأیید این نظر را می‌دیدم که علم و تکنولوژی از تفکر جدا و مستقل نیستند. دکتر داوری اردکانی در ادامه افزود: اکنون برای ما باید این سؤال مطرح باشد که فلسفه در روزگار تکنیک به چه کار می‌آید؟ نکته دیگری که می‌خواهم به میهمانان ژاپنی یادآوری کنم این است که آنها به کشوری آمده‌اند که تاریخ فلسفه دارد و تنها کشوری در بیرون از اروپاست که به فلسفه یونانی توجه کرده و آن را ادامه داده است. میهمانان گرامی اشاره کردند که تأمل در باب آینده فلسفه را در برنامه کار خود دارند. طرح بسیار خوبی است. ما هم باید به وضع فلسفه خود و آینده آن بیندیشیم. نکته‌ای که به نظر می‌رسد این است که وقتی از آینده فلسفه سخن به میان آید نظرها همه خوشبینانه نیست. یک نظر مهم این است که فلسفه به پایان راه خود رسیده است. کسانی هم نه فقط با آن مخالفند فکر می‌کنند که فلسفه امری زائد است و بهتر است که نباشد. فلسفه تنها علمی است که با آن مخالفت می‌شود. فلسفه از ابتدای تاریخ فلسفه همیشه در موضع دفاع بوده و در عین حال کارسازی و کارگشایی داشته است. چنانکه هر جا فلسفه و تفکر بوده، نظم و سامان فی‌الجمله در کار

زندگی و جامعه و دولتها وجود داشته است. اما اکنون شاید روی این مسئله باید درنگ شود که آیا فلسفه هنوز هم همچنان ره‌آموز خواهد بود؟ تنها چیزی که می‌توانم در این مجلس بگویم این است که فلسفه و فرهنگ و علم و سیاست به هم بستنند. وقتی فلسفه نباشد، علم هم پژمرده می‌شود. گویی در تاریخ، فلسفه امری ضروری بوده و حکم روح در کالبد را داشته است. وقتی به تاریخ نظر می‌کنیم درمی‌یابیم که در نبود تفکر و فلسفه، پریشانی و سرگردانی حاکم بوده است. اصلاً فلسفه ضامن پیوند و ارتباط شئون زندگی است و اگر نباشد بی‌ارتباطی و احیاناً بی‌خردی ظهور می‌کند. از حوصله استادان گرامی تشکر می‌کنم و برای این جمع آرزوی توفیق دارم و امیدوارم این نشست‌ها ادامه پیدا کند.

در ادامه جلسه آقای دکتر Hisayoshi Miyamoto معاون کل مرکز بین‌المللی پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو مقاله‌ای در ارتباط و مقایسه بین تعزیه و آیین اومیکوجی در دین شینتوئی به زبان انگلیسی ارائه کرد. آقای دکتر غلامرضا اعوانی عضو پیوسته فرهنگستان علوم از دیگر سخنرانان نشست بود که درباره اهمیت و تأثیرگذاری حوزه فکر ایرانی بر تفکر ایزوتسو، اهمیت تفکر ایزوتسو برای ایران، توجه ایزوتسو به فلسفه تطبیقی، امکاناتی که تفکر ایزوتسو می‌تواند برای تفکر آینده تدارک ببیند، مطالبی بیان نمود. آقای دکتر Junichi Ono پژوهشگر مرکز بین‌المللی پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو نیز در سخنانی با رویکردی انتقادی فلسفه ایزوتسو را از منظر فلسفه تحلیلی مورد بررسی قرار داد و پس از آن درباره اهمیت فلسفه تطبیقی ایزوتسو و جهانی‌شدن و امکانات موجود در آن فلسفه مقاله‌ای ارائه کرد. در پایان جلسه میزگردی برگزار شد و پیرامون اندیشه‌های ایزوتسو و برخی موضوعات بیان‌شده در نشست آینده فلسفه در ایران و ژاپن بحث و تبادل نظر شد.

در این نشست آقایان دکتر شین ناگایی رئیس یونیت ۳ مرکز بین‌المللی پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تویو، دکتر میاموتو معاون کل مرکز، دکتر هوریوچی رئیس دبیرخانه مرکز، دکتر اونو پژوهشگر مرکز مزبور و آقایان دکتر احمد احمدی و دکتر غلامرضا اعوانی اعضای گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان، دکتر محمدرضا شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، دکتر یوسف ثبوتی رئیس گروه علوم پایه فرهنگستان، دکتر حسن سید عرب، دکتر احسان شریعتی، دکتر داوود فیرحی، دکتر عبدالرحیم گواهی، دکتر بیژن عبدالکریمی، بهمن ذکی‌پور، مهندس پزشکی رئیس دفتر ریاست و علی‌محمدی مسئول روابط بین‌الملل فرهنگستان، مهندس سلیمی و خانم بابایی‌نصیر کارشناسان گروه مطالعات آینده‌نگری مرکز مطالعات فرهنگستان حضور داشتند.

اندر نکوهش خود برتر بینی قدسی

سخنرانی آیت‌الله دکتر محقق داماد در نشست جانبی سالانه سازمان ملل

کنفرانس بین‌المللی «ادیان برای صلح» با حضور و سخنرانی آیت‌الله دکتر سیدمصطفی محقق داماد رئیس گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم روزهای ۲۶ و ۲۷ شهریور در نیویورک برگزار شد. سازمان ملل متحد سالانه نشست‌های جانبی در موضوعات مختلف برگزار می‌کند و مدیریت و برگزاری این نشست‌ها به مؤسسات غیردولتی مستقل واگذار می‌شود. مؤسسه بین‌المللی ادیان برای صلح امسال نیز یک نشست دو روزه برای سازمان ملل برگزار کرد و آیت‌الله دکتر سیدمصطفی محقق داماد رئیس گروه مطالعات اسلامی فرهنگستان علوم به عنوان عالم شیعه به این سخنرانی دعوت شد و در این اجلاس حضور یافت. استاد محقق داماد در این همایش دو روزه دو سخنرانی در دو میزگرد با عنوان «نقش ادیان و توسعه پایدار و محیط‌زیست» و «کرامت مشترک باورهای دینی و آزادی عقیده» ایراد کرد. روز دوم این همایش بین‌المللی با حضور اندیشمندان و متفکرانی دینی در کنار نمایندگان پارلمان‌های سراسر جهان از کشورهای مختلف در جوار مقر سازمان ملل در نیویورک آغاز به کار کرد و مراسم افتتاحیه این نشست با سخن آقای بان‌کی مون دبیرکل سازمان ملل افتتاح شد. هدف از این کنفرانس تأیید هماهنگی و همسازی بین ارزش‌های زیربنایی اهداف توسعه پایدار (SDGs) و ارزش‌های ادیان بزرگ جهان بود. برگزاری این کنفرانس یک هفته قبل از تصویب نهایی اهداف توسعه پایدار (SDGs) توسط رهبران جهان صورت می‌گیرد و نمایندگان بزرگ ادیان جهان در نظر دارند تا این برنامه را از منظر اخلاقی و دینی در کنار دیپلمات‌ها و کارشناسان توسعه بررسی کنند. رهبران دینی طی یک

اعلامیه عمومی حمایت خود از اهداف توسعه پایدار (SDGs) را در نهایت اعلام می‌کنند.

آیت‌الله دکتر محقق داماد در روز دوم با سخنرانی خود تحت عنوان «اندر نکوهش خودبرتربینی قدسی» میزگرد دوم را آغاز کرد و در ادامه با رهبران دینی اهل سنت و نیز مسیحی، یهودی، بودایی و هندو به بحث و گفتگو نشست. مشروح سخنان رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان بدین شرح است: «در زمان معاصر که در قسمت‌هایی از جهان درگیری‌های دینی فزونی یافته و روزانه انسان‌های زیادی به خاک و خون کشیده شده و گروه‌های کثیری بی‌خانمان و زنان و کودکانی از سرپناه خویش آواره بیابان‌ها می‌شوند، این اتهام متوجه ادیان است که درگیری و نزاع مقتضای ذات تعلیمات دینی است زیرا به موجب تعلیمات دینی انسان‌ها به مؤمن و کافر و جوامع به خودی و ناخودی تقسیم می‌شوند و همین امر آغاز جدایی، کشمکش، عداوت و نزاع است. وظیفه اصلی عالمان دینی در عصر حاضر تلاش و سعی برای رفع این اتهام است. تحقق این مقصود و پاک کردن دامن ادیان از این نسبت زشت و کریه کار آسانی نیست و به نظر اینجانب دو مرحله دارد. نخست باید از بعد نظری منابع دینی را بازخوانی و از آن تفسیری نو ارائه نمود. مؤمن و کافر یعنی چه؟ آیا این کلمات در تمام زمان‌ها و همه شرایط معنا و مفهوم واحد داشته و دارد یا آنکه متفاوت است و برای دستیابی به آنها بایستی به شرایط کاربردی و زمان و مکان آن توجه کرد؟ و پس از آن بایستی این حقیقت را برای پیروان ادیان تبیین نمود که در جهان معاصر برای دستیابی به تعالی، رشد و تکامل اخلاقی که مقصود نهایی تعلیم ادیان و انبیای الهی است جز هم‌زیستی انسانی و پذیرفتن دیگران و رعایت حقوق و آزادی‌های آنان، از جمله آزادی فکر، عقیده و بیان راهی دیگر پیش روی ما وجود ندارد و آن سوی این راه و انحراف از آن، عداوت، جنگ، خونریزی، هلاکت و سرانجام انزوای ادیان خواهد بود.

در قرآن مجید یک آیه وجود دارد که وحدت خانواده بشری را اعلام نموده و به نظر من خطمشی زندگی دینی را تعیین کرده است به شرح زیر: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» (الحجرات/ ۱۳): ای مردم! ما شما را از مردی و زنی آفریدیم و شما را گروه‌ها و قبیله‌ها کردیم تا یکدیگر را بشناسید، بی‌گمان گرامی‌ترین شما نزد خداوند پرهیزگارترین شماست، به راستی خداوند دانایی آگاه است. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید در این آیه سه نکته مهم وجود دارد:

۱- مخاطب این آیه عموم انسان‌ها هستند و نه فقط جامعه مؤمنان و یا

مسلمانان.

۲- این آیه همه انسان‌ها را عضو یک خانواده واحد بشری دانسته و پدر و مادر همه آنان را یک مرد و زن برشمرده است.

۳- تعارف یعنی شناسایی حقوق اعضای خانواده واحد بشری هدف خلقت انسان هاست.

۴- آیه شریفه با ارزش‌ترین فرد انسانی نزد خداوند را با تقواترین آنها دانسته و ناگفته پیداست تقوا در این آیه شریفه تقوای درون دینی نیست. مراد از تقوا در این آیه رعایت همان اصل مطرح‌شده در صدر آیه یعنی احترام به اعضای خانواده بشری و تعارف و شناسایی حقوق دیگران و نادیده گرفتن خود برترینی قومی، نژادی و حتی فکری است. تمایز ایمان و کفر نزد خداوند محاسبه می‌شود و در حقوق شهروندی و این جهانی تأثیری ندارد. هیچ گروهی نباید خود را فرزند خدا و یا با ختم نبوت خود را نماینده خاص خدا بداند و دیگران را به دیده حقارت بنگرد و او را به اطاعت خویش وادارد. در قرآن مجید به صراحت عناوینی از قبیل فرزندان خدا، دوستان خدا و اولیاء خدا برای خویش دانستن و از این رهگذر خود را برتر از دیگران دیدن را نفی کرده و مخالف توحید دانسته است. «وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَ النَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ مَبْشُرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يُغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ» (مائده/۱۸)؛ یعنی: یهود و نصاری خود را فرزندان و دوستان خدا و از این رهگذر خود را معاف از

هر گونه بازخواست دانستند، این اشتباهی بزرگ است. آنان بشر و همانند سایرین هستند. عفو و عذاب به دست خداوند است و آسمان و زمین در اختیار اوست و هیچ‌کس در این امر امتیازی ندارد.

«قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ» (الجمعه/۶)؛ بگو: ای یهودیان! اگر می‌پندارید که از میان مردم، تنها شما دوستان خداوندید، اگر راست می‌گویید پس باید متمایل به مردن باشید. {در حالی که همیشه از مرگ نگرانید}

مقتضای توحید سلب هر گونه پرستش است و پرستش وابستگی‌های خود و خودی از زشت‌ترین چهره‌های شرک محسوب است.

«أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا» (الفرقان/۴۳). خودپرترینی قدسی توالی فاسده و آثار شومی دارد. یکی از آثار که زندگی را بر خود و دیگران سخت و تلخ می‌سازد این است که چنین شخصی همواره احساس وظیفه الهی می‌کند که دیگران را ارشاد و افکار فرآورده خویش را که حق مطلق می‌داند بر دیگران تحمیل نماید و در صورت مقاومت با آنان بستیزد و از این رهگذر به خیال آنکه آنان را به بهشت برین واصل کند زندگی آنان را به جهنمی سوزان تبدیل سازد. سعدی شاعر نامدار ایرانی این‌گونه برترینی را «شرک تقوا نام» عنوان داده است یعنی این خصلت شرکی است که پوشش تقوا دارد:

برخیز تا یک سو نهمیم این دلق ازرق فام را

بر باد قلاشی دهیم این شرک تقوا نام را».

انتصاب اعضای شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان

عباس شاکری (استاد اقتصاد)، دکتر عباس منوچهری (استاد علوم سیاسی و روابط بین‌الملل) و خانم دکتر پروین پاسالار (استاد بیوشیمی) را به عنوان اعضای حقیقی شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان علوم منصوب کرد. رئیس مرکز مطالعات و رؤسای چهار گروه مطالعاتی مرکز، اعضای حقوقی شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری می‌باشند. اعضای حقیقی شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری به پیشنهاد رئیس مرکز مطالعات و در جلسات شورای علمی فرهنگستان انتخاب شده بودند.

طی احکام جداگانه از سوی ریاست فرهنگستان، اعضای حقیقی شورای علمی مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان علوم منصوب شدند.

آقای دکتر داوری اردکانی ریاست فرهنگستان علوم طی احکام جداگانه، آقایان دکتر محمد اخوان فرشچی (استاد فیزیک)، دکتر محمد رحیمیان (استاد مهندسی عمران)، دکتر محمدرضا شمس اردکانی (استاد داروسازی)، دکتر محمد شاهی باغ خندان (استاد علوم و صنایع غذایی)، دکتر رضا مکنون (استاد محیط زیست)، دکتر

دیدار رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم با دبیر کل سازمان ملل

آیت‌الله آقای دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم، با آقای بان‌کی‌مون دبیر کل سازمان ملل، پس از پایان کنفرانس بین‌المللی «دین برای صلح» در دفتر دبیر کل سازمان ملل متحد در نیویورک ملاقات کرد. دکتر محقق‌داماد در این گفتگو به قرائت‌های مختلف در دین اسلام اشاره کرد و گفت: «از میان قرائت‌های مختلف از مکتب اسلام قرائت شیعه، مکتبی عقلانی و تفسیری عقلایی و منطقی نسبت به دین اسلام و به‌طور کلی نسبت به ادیان است. ما بر این باوریم ادیان راه‌گشای برقراری صلح و آرامش میان انسان‌ها در دنیا و آخرت هستند. رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم افزود: «امروز متأسفانه در اسلام تفکر سلفی مساوی با افراط‌گرایی شده است و دلیل بروز چنین حوادث ناگواری در عصر حاضر، دزدیده‌شدن اسلام واقعی و جایگزین کردن تفکرات سلفی در اذهان جمع‌قلیلی از پیروان دین مبین اسلام است که به خاطر فهم ناقص از اسلام،

به نام دین چنین جنایاتی را بی‌خردانه مرتکب می‌شوند و تنها راه حل چنین بحرانی، آشنا کردن مسلمانان با تصویر کامل اسلام واقعی است». دکتر محقق‌داماد در ادامه سخنانش اظهار داشت: «اسلام عبادت خدا را، که مظهر رحمت و مهربانی است، بر ما واجب می‌داند. افراط‌گرایان در هیچ کجای جهان نه تنها بویی از رحمت و مهربانی با بشر نبرده‌اند، بلکه دنیای انسان‌ها را تبدیل به جهنم کرده‌اند و شاهد غضب الهی خواهند بود». آیت‌الله محقق‌داماد در این دیدار کتابی را، که به زبان انگلیسی در موضوع «حمایت از شهروندان در زمان جنگ مسلحانه از نظر حقوق بین‌الملل و حقوق اسلام» منتشر کرده است به دبیر کل سازمان ملل متحد اهدا نمود. در بخشی از این کتاب به نظر فقهی فقیهان شیعه نسبت به حرمت به‌کارگیری سلاح‌های کشتار جمعی در جنگ پرداخته شده که مورد توجه دبیر کل سازمان ملل متحد قرار گرفت. آقای بان‌کی‌مون نیز در این دیدار خواستار همکاری و همراهی متفکران و صاحب‌نظران و اندیشمندان ادیان مختلف جهان در حل بحران مذهبی کنونی با سازمان ملل متحد شد. آیت‌الله دکتر محقق‌داماد نیز با استقبال از پیشنهاد دبیر کل سازمان ملل، آمادگی خود را برای هر گونه کمک علمی در راستای حل این بحران اعلام نمود.

برگزاری مراسم روز کارمند با حضور دبیر فرهنگستان

دکتر شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، صمدانی مدیر امور اداری، مهندس پزشکی رئیس دفتر ریاست و خانم معدنی سرپرست مدیریت اطلاعات و ارتباطات فرهنگستان صحبت کردند. در این نشست گزارشی از اقدامات انجام‌شده در شش‌ماه اول سال جاری ارائه شد.

روز چهارشنبه چهارم شهریور ۱۳۹۴ همزمان با ولادت با سعادت حضرت امام (رضاع) مراسم گرامیداشت روز کارمند با سخنان آقای دکتر محمدرضا شمس اردکانی دبیر فرهنگستان، و با حضور مدیران و کارمندان فرهنگستان علوم برگزار شد. در این مراسم به ترتیب آقایان

برگزاری سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی کشور

روزهای ۱۸ و ۱۹ شهریور ۱۳۹۴، سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی کشور در دانشگاه صنعتی اصفهان برگزار شد. این همایش با هدف ارائه نتایج تحقیقات پژوهشگران اعم از استادان، کارشناسان فنی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی، ارائه راهکارهای ارتقای سلامت و کیفیت مواد غذایی و تبادل نظر و ارتباط بیشتر بین دانشگاهیان و واحدهای صنعتی تشکیل شد. ایجاد انسجام بیشتر بین متخصصان علوم و صنایع غذایی یکی دیگر از اهداف همایش بود. همایش مزبور با همکاری گروه‌های علوم و صنایع غذایی دانشگاه‌های دولتی کشور و حمایت مؤسسات مختلف و از جمله فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور، سازمان غذا و دارو، معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، استانداری اصفهان، سازمان استاندارد اصفهان و تعداد دیگری از مؤسسات استان و انجمن‌های علمی مختلف و برخی واحدهای صنایع غذایی استان اصفهان برگزار شد. تعداد مقالات دریافت‌شده حدود یک‌هزار مقاله بود که حدود ۲۰۰ مقاله پذیرفته نشد. حدود ۱۰۰ مقاله به صورت شفاهی ارائه شد و بقیه به صورت پوستر مورد بازدید علاقمندان قرار گرفت. در روزهای اول و دوم همایش جمعاً بیش از ۷۰۰ تن از استادان، مدیران و کارشناسان واحدهای صنایع غذایی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی شرکت کردند. در افتتاحیه همایش بعد از خیر مقدم مدیریت دانشگاه و گزارش دبیر و دبیر علمی همایش، آقای دکتر محمدرضا شمس اردکانی دبیر فرهنگستان علوم و آقای سیستانی معاون استانداری سخنرانی کردند و در ادامه معاون نوآوری و تجاری‌سازی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، رئیس اداره نظارت بر مواد غذا و دارو استان اصفهان و معاون غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به ایراد سخن پرداختند. بعد از مراسم افتتاحیه، مقالات کلیدی و پس از آن در چهار سالن به طور همزمان مقالات شفاهی ارائه شد. در قسمت ورودی سالن‌های سخنرانی تعدادی از واحدهای بزرگ صنایع غذایی استان غرفه‌هایی برای ایجاد شرایط بهتر جهت برقراری ارتباط بین دانشگاهیان و مدیران و کارشناسان صنایع ایجاد کرده بودند.

همچنین در این همایش با حضور تعداد کثیری از فارغ‌التحصیلان رشته

علوم و صنایع غذایی دانشگاه صنعتی اصفهان برای ایجاد انجمن فارغ‌التحصیلان این رشته و همکاری بیشتر آنها و گروه علوم و صنایع غذایی برنامه‌ریزی و هیأت مؤسس برای این انجمن تشکیل شد. نمایندگان گروه‌های علوم و صنایع غذایی دانشگاه‌های دولتی کشور نیز برای تبادل نظر و ایجاد زمینه‌های لازم جهت به وجود آوردن انجمن علوم و مهندسی صنایع غذایی گردهمایی داشتند و برای برگزاری همایش‌های سالیانه در دانشگاه‌های مختلف کشور برنامه‌ریزی کردند. هیأت مؤسسی هم برای ایجاد یک تشکل فراگیر و قوی علمی انتخاب شد. در پایان همایش به دو نفر از ارائه‌کنندگان مقالات شفاهی و دو نفر از ارائه‌کنندگان مقاله به صورت پوستر و سخنران ویژه و کلیدی تندیس یادبود همایش و جوایزی اعطا شد. با توجه به نظرات شرکت‌کنندگان، همایش دارای کیفیت بسیار خوب علمی و اجرایی بود. در افتتاحیه و اختتامیه همایش از حامیان به ویژه از ریاست محترم فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران آقای دکتر رضا داوری اردکانی که با حمایت‌های خود و از آقای دکتر محمدرضا شمس اردکانی دبیر فرهنگستان علوم که با حضور و سخنرانی خود موجب رونق بیشتر همایش شدند، تشکر و قدردانی به عمل آمد.

بررسی معیارها و شاخص‌های داوری جایزه جهانی پیامبر اعظم(ص)

پیامبر اعظم(ص) این نکته به آنان یادآوری شده است که بعد از دریافت جایزه با کشورهای متبوع خود ارتباط بیشتری داشته باشند و کارگاه آموزشی و کنفرانس‌های علمی در کشور خود برگزار کنند.

در ادامه جلسه روند داوری جایزه جهانی پیامبر اعظم(ص) بحث و بررسی و در گزارشی که در مورد این موضوع ارائه شد، این موضوع مورد تأکید قرار گرفت که برای انتخاب برگزیدگان جایزه جهانی پیامبر اعظم، تیم‌های داوری متشکل از استادان دانشگاه‌های معتبر کشور که دارای بالاترین رتبه‌های علمی در حوزه تخصصی خود هستند، تشکیل شده است. بررسی رزومه علمی از طریق تعداد مقالات ارائه شده در نشریات و کنفرانس‌های علمی معتبر بین‌المللی و مؤثر بودن تحقیقات و پژوهش‌های علمی انجام شده از طریق تبدیل این مقالات به فرآورده‌های علمی هم جزء ملاک‌های بررسی صلاحیت علمی برای دریافت این جایزه جهانی برشمرده شده است.

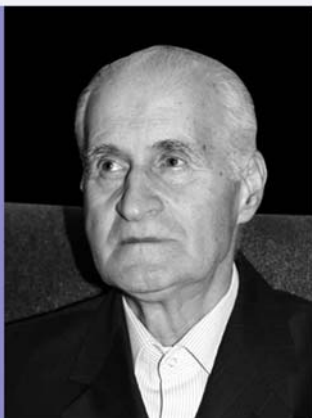
آقای دکتر مخبر دزفولی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی و عضو پیوسته فرهنگستان علوم همچنین در این جلسه طی سخنانی گفت: جایزه جهانی پیامبر اعظم(ص) حرکتی شایسته به منظور معرفی توانمندی‌های علمی جهان اسلام است. ایشان تصریح کرد: برای انتخاب برندگان این جایزه جهانی باید اساسنامه جایزه دقیقاً رعایت و دقت شود تا این جایزه بزرگ از اهداف خود منحرف نشود.

گفتنی است نخستین دوره اهدای جایزه جهانی پیامبر اعظم(ص) چهارم دی‌ماه امسال و مصادف با ایام میلاد باسعادت حضرت محمد(ص) برگزار می‌شود.

پیرو ملاحظات اعلام شده در جلسه مجمع عمومی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، روز سه‌شنبه ۲۴ شهریور ۱۳۹۴، به منظور بررسی معیارها و شاخص‌های داوری جایزه جهانی پیامبر اعظم(ص) جلسه‌ای در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی به ریاست آقای دکتر محمدرضا مخبر دزفولی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی برگزار شد.

در این جلسه که آقایان دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم، دکتر سورنا ستاری معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور، دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و عضو حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی، دکتر مهدی گلشنی عضو پیوسته فرهنگستان علوم و عضو حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز در آن حضور داشتند، موضوع تابعیت و یا اقامت نامزدهای دریافت جایزه مصطفی(ص) در کشورهای اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد تابعیت دانشمندان حائز شرایط دریافت جایزه و همچنین ارتباط علمی آنان با کشورهای متبوع خود از جمله ملاک‌های تقدیم جایزه باشد.

در ادامه جلسه آقای دکتر حسن ظهور مشاور رئیس فرهنگستان علوم و دبیر کمیته علمی جایزه مزبور در سخنانی گفت: هدف از این جایزه که به نام پیامبر بزرگوار اسلام(ص) مزین است، اعتلای علمی در جهان اسلام است و استقبال بسیار خوب و گسترده‌ای از این جایزه شده است، به گونه‌ای که دانشگاه‌های معتبر اکثر کشورهای جهان برای دریافت این جایزه نامزدهای خود را معرفی کرده‌اند. ایشان افزود: در مذاکرات صورت گرفته با برخی از نامزدهای دریافت جایزه جهانی

مراسم بزرگداشت استاد دکتر سیدمحمد بلورچیان

افتتاح کتابخانه مرکزی پژوهشگاه شیمی و مهندسی

شیمی ایران با نام پروفیسور بلورچیان

روز سه‌شنبه ۱۳۹۴/۶/۲۴ مراسم تجلیل از نیم قرن تلاش خستگی‌ناپذیر علمی و اجرایی آقای دکتر سیدمحمد بلورچیان عضو پیوسته فرهنگستان علوم، بنیانگذار و مؤسس پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران و چهره ماندگار شیمی کشور با حضور آقایان دکتر محمد فرهادی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم برگزار شد.

در ابتدای مراسم کتابخانه مرکزی پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران با نام «پروفیسور سیدمحمد بلورچیان» افتتاح شد. در ادامه و طی مراسمی که وزیر علوم، رئیس فرهنگستان علوم، معاونان وزیر علوم، تعدادی از اعضای فرهنگستان علوم، رئیس و معاونان پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران و بیش از ۱۰۰ تن از استادان و اعضای هیأت علمی و دانشجویان حضور داشتند، از مقام شامخ علمی و اخلاقی استاد بلورچیان تجلیل شد. در این بخش آقایان دکتر امیدخواه رئیس پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران، دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، دکتر فرهادی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و دکتر بلورچیان سخنرانی کردند.

آقای دکتر امیدخواه رئیس پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران در سخنانی ضمن اشاره به تلاش‌های مخلصانه و مجدانه دکتر بلورچیان در بنیانگذاری، تأسیس و گسترش فعالیت‌های پژوهشگاه، از عشق استاد بلورچیان به علم و به کاری که انجام می‌دهد، پاکدستی، و پیگیری برای انجام درست کارها، به عنوان سه ویژگی بارز دکتر بلورچیان یاد کرد.

آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم در سخنانی ضمن تشکر از کار خوب و شایسته پژوهشگاه در ادای احترام به دکتر بلورچیان اظهار داشت که ۳۰ سال است که ایشان را می‌شناسد و ۲۵

سال است که توفیق همنشینی و همصحبتی با ایشان را در فرهنگستان علوم دارد و در ادامه افزود: تجلیل از آقای دکتر بلورچیان اعزاز علم است و ارادت من به دکتر بلورچیان در درجه اول به جهت عالم‌بودن ایشان است. رئیس فرهنگستان علوم در ادامه با اشاره به اینکه عالم‌بودن توضیح دیگری هم می‌خواهد، گفت: در زمانه ما وسوسه‌های زیاد در فضای علم بخصوص در کشورهای توسعه نیافته و رو به توسعه که بنیاد علم سست‌تر است انتشار یافته است و می‌تواند مردمان را از رو کردن به علم باز دارد. به این جهت اگر کسانی در برابر این وسوسه‌ها بایستند و یکسره عمر خود را صرف علم و دانش کنند و به هیچ چیز دیگر جز به علم نپردازند، حقیقتاً شایسته تجلیلند و آقای دکتر بلورچیان از جمله دانشمندانی است که عمر خود را همواره صرف دانش و پژوهش کرده است. دکتر بلورچیان بارها اشاره کرده که شیمی عشق است و این سخن بیان احساس و سخن روح ایشان است. استاد داوری اردکانی در ادامه با اشاره به اینکه کم و بیش در جریان راهاندازی این پژوهشگاه بوده است، عشق و همت دکتر بلورچیان در این راه را ستود.

آقای دکتر فرهادی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری نیز در این مراسم با اشاره به انتخاب آقای دکتر بلورچیان در اولین دوره انجمن شیمی و مهندسی شیمی به عنوان چهره منتخب علم شیمی کشور اظهار داشت: با توجه به نظر این چهره ماندگار، اقتصاد کشور به علم شیمی و داروسازی وابسته است و می‌توان از این راه تولید ثروت کرد و با این تفکر مرکز تحقیقاتی شیمی و مهندسی شیمی برای اولین بار پایه‌گذاری و بعد از مدتی به صورت مجموعه‌ای بزرگ در همین مکان ساخته شد و این مجموعه هم‌اکنون به عنوان مرجع و مرکز علم شیمی شناخته می‌شود و آزمایشگاه‌هایی با تجهیزات کم‌نظیر دارد و این

پژوهشگاه به قطب شیمی کشور تبدیل شده است. وزیر علوم در ادامه اظهار داشت که علاوه بر این پژوهشگاه، دکتر بلورچیان در مؤسسه توسعه دانش و پژوهش و مرکز کاشت حلزون شنوایی با قدمت ۲۵ ساله نیز همکاری‌های مؤثر داشته است. آقای دکتر فرهادی در خاتمه با اشاره به مقام دانش و همت دکتر بلورچیان در خدمت به علم کشور بخصوص علم شیمی و داروسازی و پزشکی، از تلاش‌های ایشان در این راه سپاسگزاری کرد.

در ادامه جلسه با حضور آقایان دکتر داوری اردکانی، دکتر فرهادی، دکتر امیدخواه، دکتر مضطرزاده و دکتر توفیقی لوح تقدیر و هدایای فرهنگستان علوم، وزارت علوم، سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران و ستاد چهره‌های

ماندگار به دکتر بلورچیان اهدا شد.

پایان بخش مراسم، سخنان استاد سیدمحمد بلورچیان بود. ایشان ضمن تشکر از پژوهشگاه برای برگزاری این مراسم و سپاس از آقایان دکتر فرهادی و دکتر داوری اردکانی، در سخنانی اظهار داشت که اکنون در دنیا علم قدرت است. ما در کشور استعداد و پشتکار و سلامت انجام کار داریم و باید همه این ویژگی‌ها در راه گسترش علم بیاید تا قدرتمند باشیم و مهمتر اینکه ما به قدرت و اراده خداوند نیز اعتقاد راسخ داریم. استاد بلورچیان در ادامه به فعالیت‌هایی که در زمینه پزشکی، داروسازی و شیمی در سطح دنیا و ایران انجام داده است و به مراحل تأسیس پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران و گسترش فعالیت‌های آن اشاره کرد.

انتشار شماره جدید فصلنامه آموزش مهندسی ایران

شصت و ششمین شماره فصلنامه آموزش مهندسی ایران به همت گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در ۱۴۰ صفحه منتشر شد. در این شماره، هفت مقاله از استادان و صاحب‌نظران کشور پیرامون مسائل مختلف آموزش مهندسی به چاپ رسیده است. عناوین مقالات شصت و ششمین شماره فصلنامه بدین شرح است:

- بررسی وضع هوش اخلاقی دانشجویان دانشکده مهندسی دانشگاه کاشان (محمد امینی و حمید رحیمی)
 - برنامه درسی تلفیقی، نیاز امروز آموزش مهندسی (ایجاد پل دانستن/انجام‌دادن/شدن) (حسین مطهری‌نژاد)
 - توسعه رشته سلامت، ایمنی و محیط‌زیست با نگاه به بخش بالادستی نفت (محمدامین دانشفر، مهدی ارجمند و ابوطالب قدمی جدول‌قدم)
 - منطق حاکم بر انتخاب موضوع تحقیق دانشگاهی (موردکاوی دانشگاه صنعتی شریف) (سعید حسن‌زاده، علیرضا معینی و علیرضا علی‌احمدی)
 - تحلیلی بر رویکرد توسعه مهارت‌های پژوهشی و انتقال‌پذیر در چارچوب برنامه‌های دکتری در سطح اروپا (پروین صولتی اصل، حمیدرضا صادق محمدی و کبری صولتی اصل)
 - ارزیابی اثربخشی آموزش‌های سازمانی برای اجرای مدیریت پروژه در شرکت ملی نفت ایران با تأکید بر چهار حوزه: مدیریت زمان، مدیریت هزینه، مدیریت کیفیت و مدیریت منابع انسانی (اباصلت خراسانی، سعید صفایی موحد و رحمان علی‌پور)
 - اثربخشی مدل طراحی آموزشی چهارمؤلفه‌ای در بهبود واکنش و یادگیری کارکنان صنعت خودروسازی (مرتضی کرمی و آمنه سیلانه)
- در پایان فصلنامه تقویم کنفرانس‌ها و خلاصه مقالات به زبان انگلیسی آمده است.

جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی

مشارکت اعضای گروه علوم مهندسی فرهنگستان
در کمپین واقفین جایزه مصطفی(ص)

روز چهارشنبه ۱۳۹۴/۴/۱۰، جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم با حضور اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه به ریاست آقای دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی برگزار شد.

در بخش اول جلسه ۲ سخنرانی ایراد شد. ابتدا آقای دکتر هادی ندیمی عضو پیوسته و رئیس شاخه معماری و هنر گروه علوم مهندسی در سخنانی به موضوع «سند راهبردی آموزش هنر معماری (دوره دکتری)» پرداخت و در ادامه آقای دکتر محمدحسین حلیمی عضو پیوسته شاخه معماری و هنر گزارشی از بازدید محراب مسجد هفت شویه اصفهان ارائه کرد. پس از پایان سخنرانی‌ها، حاضران به ارائه نظر و دیدگاه خود پرداختند و سخنرانان به پرسش‌ها پاسخ دادند.

در بخش دوم جلسه که آقای مهندس مهدی صفاری‌نیا دبیر شورای سیاستگذاری جایزه علمی- فناوری پیامبر اعظم نیز حضور داشت، گزارش نحوه دآوری و تعیین نامزدهای جایزه توسط ایشان ارائه شد. در ادامه مراسم پذیرمنویسی واقفین علمی و فناوری صندوق سرمایه‌گذاری نیکوکاری جایزه علمی- فناوری پیامبر اعظم(ص) انجام شد و اعضای گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم همزمان با شروع پذیرمنویسی صندوق موقوفات و سرمایه‌گذاری جایزه با خرید سهام این صندوق، در این امر خیر پیش‌قدم شدند.

آقای دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران در پایان مراسم پذیرمنویسی گفت: تاکنون ۲۷ نفر از اعضای پیوسته، وابسته و مدعو گروه علوم مهندسی و شورای اتاق فکر مهندسان برجسته فرهنگستان علوم با مشارکت در صندوق موقوفات و سرمایه‌گذاری جایزه مصطفی(ص) در جمع واقفین علمی کشور قرار گرفتند تا به نوبه خود نقشی در پیشبرد علم و فناوری در جهان اسلام ایفا کنند. آقای دکتر عارف که عضو شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) نیز هست در ادامه تصریح کرد: از ابتدای شکل‌گیری جایزه مصطفی(ص) بحث تأمین مالی آن و اتکای این جایزه به منابع مالی مستمر و با ثبات غیردولتی مطرح بود و در نهایت ضمن پیشنهاد راهکارهای مختلف، راهکار ایجاد صندوق سرمایه‌گذاری با مشارکت

نخبگان، دانشمندان و علمای جهان اسلام در جهت حمایت مالی و اجتماعی از این جایزه بزرگ به تصویب شورای سیاستگذاری جایزه رسید. رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم صندوق سرمایه‌گذاری و موقوفات جایزه مصطفی(ص) را به عنوان یکی از بزرگترین نمادهای وقف علمی در کشور عنوان کرد و افزود: این صندوق، رفاه، امنیت و سلامت بشریت را با به خدمت گرفتن علم و فناوری در جامعه افزایش می‌دهد و با شعار هر مسلمان یک سهم برای توسعه فناوری در جهان اسلام با بهره‌گیری از منابع مالی عموم جامعه و با جذب حمایت‌های واقفان و خیران در جهت توسعه علم و فناوری در جهان اسلام گام‌هایی مؤثر برمی‌دارد. دکتر عارف با اشاره به نحوه شکل‌گیری این جایزه بزرگ علمی ادامه داد: با هدف هدایت و پیشبرد علم و فناوری در جهان اسلام و ارتقای جایگاه کشورهای اسلامی در حوزه علم و فناوری و تشویق دانشمندان جهان اسلام، جایزه مصطفی(ص) در سال ۹۱ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. ایشان افزود: در دو سال گذشته تلاش‌های چشمگیری از سوی دبیرخانه جایزه مصطفی(ص) صورت گرفته و آمادگی‌های لازم برای برگزاری این جایزه عالی علم و فناوری در هفته وحدت سال جاری و همزمان با میلاد نبی مکرم اسلام(ص) در تهران فراهم شده است. دکتر عارف در پایان به تعویق افتادن یکساله اعطای این جایزه را نشان‌دهنده کیفیت بسیار بالای اعطای جایزه مصطفی(ص) در ارزیابی و اظهار کرد: قرار بود نخستین دوره اعطای جایزه مصطفی(ص) در هفته وحدت سال گذشته برگزار شود که به دلیل وسواس زیاد برگزارکنندگان این جایزه در کیفیت برگزاری دوره نخست و انتخاب برگزیدگان جایزه با مقبولیت کافی در جهان اسلام، مراسم اعطای جایزه یک سال به تعویق افتاد که این اتفاق بسیار خوبی است. همچنین در جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی آقای مهندس مهدی صفاری‌نیا دبیر شورای سیاستگذاری جایزه مصطفی(ص) گزارشی از نحوه شکل‌گیری و فعالیت‌های صورت گرفته در جایزه مصطفی(ص) و صندوق موقوفات و سرمایه‌گذاری جایزه بیان کرد.

سخنرانی رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در دانشگاه گیلان

آقای دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم روز پنجشنبه ۱۹ شهریور ۱۳۹۴ در شورای دانشگاه گیلان سخنرانی کرد.

ایشان در سخنان خود با تأکید بر این نکته که دانشگاه‌ها باید در تولید ثروت سهیم باشند و علم را به فناوری و فناوری را به ثروت تبدیل کنند، اظهار داشت که نیل به این مهم، نیاز به زمینه‌سازی و بسترسازی دارد و همه نهادها از جمله فرهنگستان‌ها و تشکلهای دانشگاهی باید در این بخش ورود کنند.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی با یادآوری فضای با نشاط و با انگیزه در کشور اظهار کرد: در دو دهه اول انقلاب اسلامی، رشد کمی دانشگاه‌ها یک اولویت جدی بود و از این بابت باید از دانشگاهیان به سبب تلاش برای رشد کمی مراکز آموزش عالی، علی‌رغم وجود مشکلات، قدردانی شود. در حال حاضر حدود چهار میلیون و پانصد هزار دانشجو در کشور داریم. درست است که در هیچ جای دنیا، تمام توجه بر کیفیت نیست و بخشی از ظرفیت‌های آموزش عالی، پاسخگوی تقاضاهای اجتماعی است، اما نباید انتظار داشته باشیم که همه دانشگاه‌ها رشد کمی داشته باشند، بلکه باید رشد کیفی برای پاسخگویی به نیازها و برنامه‌ها، مورد توجه جدی دانشگاه‌های بزرگ و برتر قرار گیرد. دکتر عارف افزود: در فرهنگستان علوم، روی این موضوع که آثار تولید علم باید در زندگی مردم دیده شود، به صورت جدی بحث می‌کنیم. دکتر عارف در ادامه با انتقاد از اینکه نباید تولید علم محدود به مقالات آن هم مقالات ISI شود، بیان داشت: تولید علم

باید به ثروت تبدیل شود و مردم باید حس کنند که سهم تولید علم در رشد اقتصاد چگونه بوده است. عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام برای نیل به این هدف، سیاست‌های کلی علم و فناوری که به تازگی ابلاغ شده است را یک راهنمای مهم دانست و گفت: در این سیاست‌ها راه‌های خوبی در اختیار جامعه علمی کشور گذاشته شده و سیاست‌های کلی علم و فناوری، جهت‌گیری‌های خوبی را مشخص کرده است. نقشه جامع علمی نیز، نقشه راه دانشگاه و کشور است و باید مورد توجه قرار گیرد.

رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در ادامه سخنان خود به تدوین برنامه ششم توسعه اشاره و اضافه کرد: در فرهنگستان علوم، پیشنهادهایی به دولت در ارتباط با نقش آفرینی دانشگاه‌ها در تولید علم و فناوری، ارائه شده است که امیدواریم این پیشنهادها مورد توجه جدی قرار گیرد.

آقای دکتر محمدرضا عارف در ادامه سخنان خود به نکاتی در مورد نقش دانشگاه‌ها در توسعه کشور و اهداف بزرگی که دانشگاه‌ها باید در برنامه‌ها داشته باشند اشاره کرد و هیأت‌امنائی شدن دانشگاه‌ها را یک رویکرد مثبت و ضروری دانست و اظهار امیدواری کرد که در برنامه ششم توسعه، هیأت‌امنائی شدن دانشگاه‌ها تثبیت و هیأت‌امناها به معنای واقعی در دانشگاه‌ها فعال شوند. ایشان تدوین برنامه راهبردی دانشگاه‌ها را یک اقدام مهم و ضروری قلمداد کرد. عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی به کرسی‌های آزاداندیشی و کم‌کاری‌هایی که در بحث فرهنگی در این زمینه انجام شده است، اشاره و اظهار کرد: در حال حاضر با فضای خوبی که ایجاد شده است، امیدواریم شرایط برای برپایی کرسی‌های آزاداندیشی بهتر شود. ایشان با بیان اینکه همواره علوم انسانی در دانشگاه‌ها مظلوم واقع شده است، گفت: باید همکاری‌های جدی‌تری در زمینه علوم انسانی بین دانشگاه و حوزه صورت پذیرد و امیدواریم کمیته تحول علوم انسانی که در شورای عالی انقلاب فرهنگی شکل گرفته است، در این مسیر اقدامات مؤثرتری داشته باشد.

استاد دانشگاه صنعتی شریف و رئیس انجمن رمز ایران در پایان سخنان خود به ضرورت توجه به امنیت تأکید و اضافه کرد: هوشمندسازی به عنوان یک ضرورت در دنیا مورد پذیرش قرار گرفته و دانشگاه‌ها، باید برای فعالیت علمی در زمینه هوشمندسازی حرکت جدی داشته باشند و اگر در این زمینه غفلت شود، در ۱۰ سال آینده دیگر حریم خصوصی معنا نخواهد داشت.

برگزاری همایش چالش‌های تولید کاغذ و محیط‌زیست

گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم روز چهارشنبه ۲۵ شهریورماه سال جاری همایش یکروزه‌ای با عنوان «چالش‌های تولید کاغذ و محیط‌زیست» برگزار کرد.

در این همایش که با حضور دبیر فرهنگستان، معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی، رئیس و اعضای پیوسته و وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان و بیش از ۶۰ تن از استادان و صاحب‌نظران و علاقمندان برگزار شد، علاوه بر سخنان آقایان دکتر شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی و دکتر شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان در مراسم افتتاحیه، در مجموع یازده سخنرانی توسط استادان دانشگاه و صاحب‌نظران صنعت و مسئولان ذیربط در خصوص مسائل کاغذ و محیط زیست ایراد شد. عناوین سخنرانی‌ها بدین شرح است:

- جنبه‌های شیمیایی و زیست‌محیطی آلایندگی صنایع خمیر و کاغذ (دکتر سیداحمد میرشکرایی)
- چالش‌های کاهش مصرف آب و آلودگی‌های زیست‌محیطی در صنایع کاغذ: وضع فعلی و چشم‌انداز آتی (دکتر حسین رسالتی)
- پتانسیل باگلس در تأمین کاغذ چاپ و تحریر (دکتر احمد جهان‌لتیباری)
- توسعه پایدار کاغذسازی با دستیابی به اهداف زیست‌محیطی (دکتر سعید مهدوی)
- پسماندهای لیگنوسولوزی کشاورزی - فرآیند مونواتانول آمین - فناوری‌های مدرن رنگبری: سه ضلع مثلث راهبردی غلبه بر چالش‌های زیست‌محیطی تولید خمیر کاغذ در ایران (دکتر سحاب حجازی)
- وضع مصرف آب و تصفیه آب و پساب در صنایع خمیر و کاغذسازی ایران و بهینه‌سازی آن (دکتر یحیی همزه)
- بازیافت کاغذ و چالش‌های آن در ایران (دکتر علی قاسمیان)
- رفع چالش‌های زیست‌محیطی تولید کاغذ با نگاه پالایش زیستی (دکتر اسماعیل رسولی گرم‌رودی)
- اثرات زیست‌محیطی بازیافت کاغذ و نقش آن در توسعه پایدار صنعت کاغذسازی (دکتر محمد آزاد فلاح)
- تولید خمیر کاغذ به روش بیولوژیکی (دکتر سیدمحمدجواد سپیددم)
- چالش‌های صنعت کاغذ در کشور و راهکارهای برون‌رفت از آن (مهندس علی برزن)

جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی با سخنرانی رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور

این پدیده ارائه نمود. در ادامه خانم دکتر معصومه ابتکار معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور ضمن تشکر از فرهنگستان علوم درباره «سیاست‌های دولت در پیشبرد توسعه پایدار و حفاظت از محیط‌زیست» سخنرانی ایراد کرد. در پایان مراسم با حضور آقایان دکتر داوری اردکانی، دکتر عارف و دکتر صالحی لوح تقدیری به سخنرانان اهداء شد. خانم دکتر معصومه ابتکار معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور در این جلسه با اشاره به اینکه محیط‌زیست در کنار امنیت و صلح جهانی در صدر مسائل مورد توجه جهانی قرار دارد، گفت: سال ۲۰۱۵ به دلیل توجه جهانی به دو موضوع توسعه پایدار و تغییرات آب و هوایی و اتخاذ تصمیم‌های جدید در این دو حوزه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و مبداء تاریخی خاصی برای دنیا خواهد بود. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با تأکید بر اهمیت سال ۲۰۱۵ به دلیل نهایی‌شدن اهداف توسعه پایدار، گفت: مجامع جهانی در تلاشند همزمان با پایان سال ۲۰۱۵ اهدافی جدید با محوریت توسعه پایدار (تلفیق سه مفهوم اقتصاد، اجتماع و محیط‌زیست) را جایگزین اهداف هزاره کنند که ۱۷ هدف آن مشخص و به زودی در مجمع عمومی سازمان ملل نهایی و تصویب خواهد شد. ایشان افزود: یکی از محورهای سفر رئیس‌جمهور به نیویورک حضور در کنار سران سایر کشورها برای تصویب همین اهداف است.

جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم با موضوع محیط‌زیست و ریزگردها، روز چهارشنبه اول مهرماه ۱۳۹۴ با سخنرانی خانم دکتر معصومه ابتکار معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور برگزار شد.

این نشست با حضور آقایان دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان، دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان، دکتر شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان، دکتر صالحی عضو فرهنگستان علوم و رئیس سازمان انرژی اتمی ایران، و بیش از ۵۰ نفر از اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه علوم مهندسی فرهنگستان و اعضای شورای اتاق فکر مهندسان برجسته کشور، و برخی مسئولان سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور در سالن کنفرانس فرهنگستان برگزار شد و به بحث درباره پدیده ریزگردها و نیز اقدامات سازمان حفاظت محیط‌زیست اختصاص داشت.

در ابتدای جلسه آقای دکتر مصطفی سهراب‌پور عضو وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه صنعتی شریف درخصوص «پدیده ریزگردها در منطقه و به ویژه ایران» سخنرانی کرد. آقای دکتر ضیاءالدین شعاعی مدیر طرح ملی مبارزه با پدیده گرد و غبار، سخنران دوم جلسه بود که گزارشی از اقدامات سازمان محیط‌زیست در مقابله با

پایداری مهمترین رکن اهداف توسعه

معاون رئیس‌جمهور افزود: به رغم تأکید بر مباحثی همچون آموزش و بسیاری از اهداف توسعه هزاره در اهداف جدید، عنصر پایداری مهمترین رکن در تدوین آن است که با نگاه ویژه به محیط‌زیست و رسیدن به توافق در زمینه تغییرات آب و هوایی تعیین شده است. ایشان با اشاره به اینکه در سال منتهی به ۲۰۱۵، باید توافق جدید پس از توافق کیوتو شکل بگیرد، گفت: موضوع تغییرات آب و هوایی، تقریباً مهمترین بحث جهانی است که باید با چندجانبه‌گرایی به نتیجه برسد. دکتر ابتکار افزود: تمام شواهد و اطلاعات علمی جهان حاکی از این است که مسئله گرم شدن زمین بسیار جدی است و این در حالی است که IPCC پیش‌بینی‌های بسیار خوبی با احتمال بسیار نزدیک به یقین و درصد خطای بسیار پایین برای تجربه جهان در مسئله گرم شدن زمین داشت.

عبور از ظرفیت زیستی زمین: نگرانی جهانی

خانم دکتر ابتکار عبور از ظرفیت زیستی زمین را یکی از مهمترین نگرانی‌های جهانی برشمرد و اظهار کرد: دانشمندان معتقدند در بحث تغییرات آب و هوایی، سیستم جهانی در حال گذار از این ظرفیت زیستی و نزدیک شدن به نقطه شکست است و از همین‌رو خواستار اعمال قوانین سختگیرانه‌تر برای دولت‌ها به منظور جلوگیری از این اتفاق هستند. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با تأکید بر ضرورت نگاه علمی و تخصصی برای رفع بحران‌های کنونی محیط‌زیست، تصریح کرد: بیانات صریح و روشن مقام معظم رهبری در دیدار ۱۷ اسفندماه سال گذشته با فعالان حوزه محیط‌زیست، همچنین تأکید و سوگیری برنامه‌های دولت یازدهم بر محور محیط‌زیست و اعلام اینکه دولت یازدهم دولت محیط‌زیست است، نقطه عطف بزرگی برای محیط‌زیست کشور است که باید از آن بهره برد. معاون رئیس‌جمهور افزود: چرایی اینکه به رغم توانایی علمی بالا در کشور نتوانستیم این توانایی علمی و پژوهشی را کابردی کنیم، نیازمند آسیب‌شناسی جدی است. دکتر ابتکار اظهار داشت: برطرف کردن معضلات موجود نیازمند مدیریت مبتنی بر دانش روز و بهره‌گیری از تجربه و خرد است و این به معنای ضرورت استفاده از پژوهش‌های کاربردی برای حرکت بر پایه دانش، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی اجرایی بر اساس راه حل‌های علمی و پژوهشی است. ایشان گفت: چالش‌ها و مسائل محیط‌زیست به دلیل پیچیدگی بسیار زیاد، درجه بالای عدم قطعیت، تغییر سریع آمار و اطلاعات شبیه به معادله مجهول و وسیعی است که پژوهش به شرط به روز و کاربردی بودن سهم

زیادی در کاهش این چالش‌ها دارند. معاون رئیس‌جمهور با اشاره به وضعیت نگران‌کننده ظرفیت زیستی در جهان، گفت: طی ۷۰ سال گذشته ۵۰ درصد از گونه‌های گیاهی و جانوری دنیا منقرض شده‌اند و این به معنای نابودی ذخایر ژنتیکی دنیا است.

تغییرات آب و هوایی مهمترین بحران کنونی جهان

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با تأکید بر اینکه تغییرات آب و هوایی و تأثیرات منفی آن از جمله مهمترین بحران‌های کنونی جهان است، تصریح کرد: موضوع تغییرات آب و هوایی از اهمیت ویژه‌ای برای جهان و ایران برخوردار است و خشک شدن و تخریب اکوسیستم مهم تالابی، تهدید تنوع زیستی جانوری و گیاهی، تخریب و آتش‌سوزی جنگل‌ها بر اثر افزایش دما و خشکسالی متأثر از همین تغییرات آب و هوایی است. دکتر ابتکار با یادآوری این موضوع که ریاست اجلاس بین‌المللی تغییرات آب و هوایی (کپ ۲۱) که قرار است آذرماه سال جاری در فرانسه برگزار و منجر به توافقی جدید در خصوص تغییرات آب و هوایی شود، بر عهده فرانسه است، گفت: طی سفر اخیر به فرانسه با لوران فابیوس وزیر امور خارجه فرانسه در این خصوص صحبت کردم. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست تأکید کرد: یکی از مهمترین اقدامات در این حوزه انطباق برنامه‌ریزی‌های ملی با موضوع تغییرات آب و هوایی برای افزایش سازگاری در مقابل این پدیده و کاهش آسیب‌هاست. ایشان گسترش آلودگی‌ها، تغییر کاربری اراضی، گرد و غبار، بحران آب را از دیگر چالش‌های مهم محیط‌زیست کشور دانست و افزود: به طور کلی نگرانی‌ها در حوزه محیط‌زیست به طور مداوم در حال افزایش است.

پروتکل مونترال موفق‌ترین پروتکل محیط‌زیستی جهان

معاون رئیس‌جمهور ادامه داد: در کنار تمامی اخبار نگران‌کننده و ناخوشایند، یکی از خبرهای امیدوارکننده موفقیت جهانی برای مقابله با از بین رفتن لایه اوزن و موفقیت پروتکل مونترال و کنوانسیون وین است که البته ایران نیز یکی از موفق‌ترین کشورها در حذف مواد مخرب لایه اوزن است. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست اظهار کرد: این موفقیت تا حدی است که پروتکل مونترال موفق‌ترین پروتکل محیط‌زیستی جهان نامگذاری شده است. ایشان اشارهای هم به حرکت جهانی برای دستیابی به اقتصاد سبز داشت و اضافه کرد: ایران نیز خواستار دستیابی به توسعه و رشد اقتصادی است با تأکید بر رشد اقتصادی سبز و این به

ایشان با بیان اینکه در ایران هم استفاده از منابع بیش از ظرفیت زیستی است، گفت: یعنی میزان مصرف منابع زیستی و تأثیر آن بر محیط زیست بیش از ظرفیت زیستی کشور است و در واقع نشان‌دهنده این واقعیت است که وضع اکولوژیک به سمت ناپایداری حرکت می‌کند. معاون رئیس‌جمهور یادآور شد: ایران جزو تولیدکنندگان رده بالای CO₂ در جهان است و این در حالی است که رد پای کربن بالاترین سهم در رد پای اکولوژیک را دارد. دکتر ابتکار اشارهای هم به تصویب سیاست‌های کلی محیط زیست در مجمع تشخیص مصلحت نظام داشت و گفت: تصویب این سیاست‌ها به آن جهت از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است که بر اساس قانون اساسی، سیاست‌های کلی در حوزه‌های مختلف پس از ابلاغ رهبری به عنوان یکی از مهمترین اسناد بالادستی، روشنگر و هدایتگر قوانین و برنامه‌های کشور است. ایشان با اشاره به اینکه سیاست‌های کلی نظام در حوزه محیط زیست برای نخستین بار با تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام به رهبری تقدیم می‌شود، گفت: بر اساس قانون اساسی این سیاست‌ها پس از تأیید و ابلاغ توسط مقام معظم رهبری، لازم‌الاجرا خواهد بود. معاون رئیس‌جمهور گفت: گزارش خلاصه وضع محیط زیست هشت سال گذشته نیز پس از سال‌ها تهیه شده و امیدواریم پس از انتشار این گزارش بتوانیم با دستیابی به آمار و

این معنا است که دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی و اشتغال باید بدون تخریب یا ایجاد آلودگی در محیط زیست صورت گیرد. معاون رئیس‌جمهور با تأکید بر اینکه رویکرد اقتصادی قابل تفکیک از محیط زیست نیست، گفت: دولت یازدهم نیز با رویکرد مثبت به محیط زیست و اولویت‌بخشی به این حوزه، اقتصاد سبز و توجه به رشد اقتصادی ملازم با مسائل محیط زیستی را مورد پیگیری قرار داده است.

گسترش صلح و امنیت جهانی از ملزومات حفظ محیط زیست

رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، توسعه پایدار و تأکید بر گسترش صلح و امنیت جهانی را از ملزومات حفظ محیط زیست برشمرد و یادآور شد: یکی از مهمترین عوامل تخریب محیط زیست گسترش جنگ و خشونت و ناامنی در منطقه و به تبع آن افزایش سرزمین‌های بدون دولت است. دکتر ابتکار با بیان اینکه ظرفیت زیستی به معنای توانایی کلی یک اکوسیستم برای حفظ شرایط طبیعی اصلی خود است، اظهار کرد: چنانچه میزان مصرف منابع به اندازه ظرفیت زیستی باشد، زمین قادر به خودپالایی سالانه بوده و پسماند تولیدشده را جذب می‌نماید اما در حال حاضر ردپای اکولوژیک میزان مصرف بشر نشان می‌دهد که در شرایط فعلی تقاضای ما از کره زمین بیش از توان بازتولید آن است.

اطلاعات دقیق از وضع محیط‌زیستی که در ابتدای کار دولت یازدهم تحویل گرفته‌ایم در راستای بهبود محیط‌زیست کشور گام برداریم. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست ادامه داد: از آنجا که گزارش خلاصه وضع محیط‌زیست هشت سال گذشته بر اساس شاخص‌های بین‌المللی و قابل سنجش تهیه و تدوین می‌شود، یکی از مهمترین ابزار برای سیاست‌گذاری‌های کلان است و فرهنگستان علوم می‌تواند با تکیه بر تجربه و توانایی علمی و دانش تخصصی اعضای خود به صورت علمی به بررسی این گزارش بپردازد. دکتر ابتکار با اشاره به اقدامات مؤثر و امیدوارکننده دولت برای رفع چالش‌های محیط‌زیست کشور، یکی از این اقدامات مثبت را مصوبه ۱۰ اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ دولت برای مقابله با آلودگی هوای کشور و تعیین تکلیف دستگاهها در این حوزه دانست و گفت: بهبود کیفی و چشمگیر هوای تهران در سال ۹۳ نسبت به سال ۹۲ و یا کاهش یک‌چهارمی تعداد روزهای ناسالم در اصفهان به دلیل حذف سوخت مازوت از نتایج مثبت اجرای این برنامه‌هاست.

تغییر الگوی آلودگی هوا در تهران

دکتر ابتکار ادامه داد: در حال حاضر شاهد تغییر الگوی آلودگی هوا به ویژه در تهران از آلودگی‌های ناشی از سوخت‌های فسیلی و احتراق که به واسطه اقداماتی همچون توزیع سوخت استاندارد، استانداردسازی خودروها شاهد کاهش چشمگیر آن بودیم به سمت آلودگی ناشی از پدیده گرد و غبار هستیم. معاون رئیس‌جمهور سیاست‌های دولت یازدهم برای توسعه اقتصاد کم‌کربن، کاهش گازهای گلخانه‌ای، آموزش و فرهنگ‌سازی حفظ محیط‌زیست را از دیگر اقدامات در راستای حفظ محیط‌زیست برشمرد و گفت: به طور مثال افزایش و توسعه مدارس محیط‌زیستی Eco_Schools اجرای طرح مدارس جامع محیط‌زیستی (جم) با همکاری وزارت آموزش و پرورش، تغییر محتوا و بازنگری در مطالب کتب درسی دانش‌آموزان با رویکرد آموزش‌های محیط‌زیستی، آموزش محیط‌زیستی مربیان پیش‌آهنگی، احیای جشنواره بین‌المللی فیلم سبز ایران پس از ده سال وقفه، جریان‌سازی محیط‌زیستی توسط هنرمندان و ورزشکاران به عنوان سفیران محیط‌زیست از جمله مهمترین اقدامات برای توسعه فرهنگی حفظ محیط‌زیست با همکاری سایر دستگاه‌هاست.

دکتر ابتکار فعالان مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد را یکی از قوی‌ترین ابزار نظارتی بر فعالیتهای حاکمیتی دانست و تأکید کرد: در صورت برخورداری فعالان و اعضای سمن‌ها از نگاه و توان علمی و تخصصی بالا،

آنها می‌توانند سنجشگران مؤثر میزان دستیابی یا انحراف از شاخص‌ها برای دولت‌ها باشند زیرا نظارت صحیح تضمین‌کننده کیفیت اقدامات است. رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست افزود: به همین جهت در هیأت دولت مصوب شد که الزاماً یک نفر به نمایندگی از شبکه سمن‌های هر استان ضمن برخورداری از حق رأی در شورای برنامه‌ریزی فرابخشی استان‌ها حضور داشته باشد. دکتر ابتکار خاطر نشان کرد: نماینده سمن‌ها پس از عضویت کارگروه محیط‌زیست، آمار و توسعه پایدار ذیل شورای برنامه‌ریزی فرابخشی استان‌ها می‌تواند به نمایندگی از جمیع سمن‌های استان خود در فرآیند تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی استان مشارکت داشته باشد. ایشان یکی دیگر از مزیت‌های این اقدام را تمرین برای استفاده از پتانسیل جمعی به جای فردگرایی برشمرد و گفت: یکی از مهمترین انتظارات ما از سمن‌ها در کنار جریان‌سازی مثبت اجتماعی، حرکت به سمت انجام فعالیتهای تخصصی و علمی برای افزایش اثر حضور و مشارکت مردمی در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌هاست.

شبکه‌سازی یکی از ابزار توانمندسازی سمن‌ها

معاون رئیس‌جمهور شبکه‌سازی سمن‌ها را یکی از مهم‌ترین ابزار توانمندی آنها برشمرد و اظهار کرد: شبکه‌سازی درست سمن‌ها می‌تواند در کنار کمک به رشد و پیشرفت جامعه، منجر به ارتقای زیرساخت‌ها برای نهادسازی شود. دکتر ابتکار ضمن یادآوری اهمیت ارزیابی زیست‌محیطی در حرکت به سمت توسعه پایدار، اشارهای هم به بحث تفویض اختیار ارزیابی‌های زیست‌محیطی به استان‌ها داشت و افزود: به دلیل اهمیت بحث ارزیابی، در این دوره بازنگری کامل ارزیابی زیست‌محیطی در دستور کار قرار گرفت و مطالعه ارزیابی حدود ۲۰ محور از ۵۳ محور ارزیابی و نظارت بر تمام ۵۳ محورهای ارزیابی مستقیماً به استان‌ها واگذار شد. ایشان با تأکید بر اینکه ارزیابی زیست‌محیطی یک فرآیند دانش‌بنیان و مهمترین عامل پیوند میان توسعه پایدار با محیط‌زیست است، اشارهای هم به مشکلات ناشی از احداث سد گتوند داشت و گفت: اگر ارزیابی و مطالعات زیست‌محیطی این سد با دقت و نگاه علمی همراه بود، امروز با مشکلات ناشی از احداث آن مواجه نبودیم.

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست خاطر نشان کرد: ارزیابی زیست‌محیطی باید ارزیابی راهبردی باشد تا بتواند کارایی لازم را در فرآیند توسعه پایدار کشور داشته باشد و از این رو نیازمند توانمندسازی علمی در این زمینه هستیم. معاون رئیس‌جمهور ضمن یادآوری اهمیت

ارزشگذاری اقتصادی محیط زیست، گفت: این ارزشگذاری شامل دو بخش ارزشگذاری اقتصادی منطقه یا اکوسیستم و ارزشگذاری خدمات منطقه و اکوسیستم به بشر است. دکتر ابتکار توسعه مشاغل سبز را از دیگر اولویتهای دولت و سازمان حفاظت محیط زیست در راستای حفظ محیط زیست کشور برشمرد و اظهار کرد: بخشی از این هدف از طریق برگزاری نمایشگاه بین المللی محیط زیست و معرفی فن بازارها با هدف ترویج فن بازارهای سبز پیگیری می شود.

صندوق ملی محیط زیست ابزار مهمی برای تقویت برنامه های زیست محیطی

خانم دکتر ابتکار اشارهای هم به فعالیتهای صندوق ملی محیط زیست داشت و افزود: صندوق ابزار مهمی برای تقویت مالی برنامه های مختلف

زیست محیطی و اجرای سیاستهای محیط زیست در کشور، همچنین جلب مشارکتهای بین المللی و سازمانهای مردم نهاد است. ایشان تأکید کرد: فعالیت صندوق ملی محیط زیست می تواند شتاب دهنده رشد فناوریهای سبز و حمایت از نوآوریهای این حوزه در کشور باشد. معاون رئیس جمهور ادامه داد: بر اساس تکلیف ماده ۱۹۰ قانون برنامه پنجم تمام دستگاههای اجرایی موظف هستند به منظور کاهش اعتبارات هزینه های دولت، سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست را با اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات شامل کاغذ، کاهش مواد زاید جامد و بازیافت در ساختمان ها و وسایط نقلیه انجام دهند. ایشان در ادامه گفت: در همین راستا سازمان حفاظت محیط زیست اقدام به صدور کارنامه مدیریت سبز برای کلیه دستگاهها کرده است.

اخبار کوتاه

■ بر اساس گزارش منتشر شده از سوی پایگاه بین المللی تامسون رویترز، ۱۸ استاد دانشگاه تهران در زمره دانشمندان یک درصد برتر قرار گرفتند. در این فهرست نام آقایان دکتر رضا توکلی مقدم و دکتر علی اکبر موسوی موحدی و دکتر رضا محمودی اعضای وابسته فرهنگستان علوم قرار دارد. معیار این انتخاب بر پایه های متعددی چون تعداد استنادهای صورت گرفته به تولیدات علمی آنان، بوده است.

■ به گزارش پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، در سال ۲۰۱۴ آقایان دکتر رضا توکلی مقدم استاد دانشکده فنی با تولید ۳۴ مقاله و دکتر علی اکبر موسوی موحدی استاد انستیتو بیوفیزیک و بیوشیمی دانشگاه تهران با تولید ۲۰ مقاله به ترتیب موفق به کسب رتبه های اول و پنجم تولید علم دانشگاه تهران شدند. آقای دکتر توکلی مقدم عضو وابسته گروه علوم مهندسی و آقای دکتر موسوی موحدی عضو وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان علومند.

■ بنا به دستور دبیر فرهنگستان مبنی بر ارتقای فعالیتهای فرهنگی در محیط اداری، مسابقه کتبی دیگری به مناسبت فرا رسیدن عید سعید قربان در تاریخ ۳۱ شهریورماه ۱۳۹۴ برابر با ۸ ذی الحجه ۱۴۳۶ به همت دفتر ریاست و روابط عمومی فرهنگستان علوم میان همکاران اداری برگزار و سؤالاتی چهارجوابی با استناد به آیات قرآن مجید توسط آقای بردیا برهان مهر مسئول بخش فرهنگی و اجتماعی طرح شد. از میان بهترین پاسخها به قید قرعه خانمها فربا رضایی و نسیم وکیلی و آقایان عباس ابراهیمی و حسین کتابی انتخاب شدند که از سوی دبیر فرهنگستان جوایزی به برگزیدگان اهداء شد. در مسابقه کتبی دیگری که در تابستان سال جاری به مناسبت ماه مبارک رمضان برگزار شده بود خانمها نسرین بابایی و بهناز دارایی و آقایان تقی اکبری و علیرضا جعفری انتخاب شده بودند که جوایز آنان نیز پس از اقامه نماز جماعت در نمازخانه فرهنگستان اهداء شد.

■ سازمان رفاهی، تفریحی شهرداری یزد در راستای تجلیل از دانشمندان و سرآمدان علم و دانش، اقدام به نامگذاری گذر ۱۶ متری به نام «آقای دکتر مهدی بهزاد» استاد برجسته ریاضیات و عضو پیوسته فرهنگستان علوم ایران کرده است. این گذر در کوی فیضیه واقع است که از نظر موقعیت اجتماعی دارای ویژگی مناسبی می‌باشد و پارکی نیز در همجواری این گذر به نام پارک ریاضیات نامگذاری شده است و در این پارک «تندیس جایزه دکتر بهزاد» نصب خواهد شد. تندیس جایزه دکتر بهزاد که تصویر آن منتشر شده، توسط آذین اقلیدس طراحی گردیده است.

نخستین ابزار نوشتن نزد انسان، ابزار طبیعی شاهپر و مرکب بوده است. در این تصویر، قلم نماد ثبت اندیشه است. این قلم به اتکالی سمبل دانایی که نزد ایرانیان «مرغ مینا» است، بر محور شست پای آن مرغ می‌گردد. شست در انسان محوری بر امور و کارهاست و انگشتان دیگر حول آن می‌چرخند. مرغ مینا «آرم انجمن ریاضی ایران» را تاج سر خود نهاده تا برتری ریاضیات را نمایش دهد. مرغ مینا در دل پر که سمت و سویی بالارونده دارد یادآور سرو است که خود سمبل آزادی، استقامت و بالندگی به سوی کمال است. پس در حالی که احساس سبکی ناشی از ترویج علم در تندیس پوشیده است تمامی اندیشه، دانایی، زیبایی و کمال در آن بازتاب دارد.

اما «جایزه دکتر بهزاد» توسط «انجمن ریاضی ایران» به پاس خدمات ارزشمند و درازمدت آموزشی، پژوهشی و مدیریتی آقای دکتر مهدی بهزاد تأسیس شده است تا به ریاضیدانانی اعطا شود که با خدمات علمی و مدیریتی بارز خود ریاضیات کشور را تعالی بخشیده‌اند.

این جایزه مشتمل بر لوح تقدیر، شمش طلا و تندیس است که تا پیش از سال ۱۳۹۴ به سه شخصیت برجسته: زنده‌یاد آقای دکتر منوچهر وصال و آقایان دکتر امیدعلی کرمرزاده و دکتر علی رجالی اهدا شده است. در سال ۱۳۹۴ انجمن ریاضی ایران تصمیم گرفت جایزه دکتر بهزاد را به خارجیانی نیز اعطاء کند که از نظر علمی شهرت جهانی داشته و با مدیریت شاخص خود ریاضیات را گسترش داده‌اند.

لذا جایزه مهدی بهزاد در شهریورماه سال ۱۳۹۴ به آقای دکتر مهدی رجبعلی‌پور عضو پیوسته فرهنگستان علوم و نیز به خانم دکتر شریل الیزابت پراگر اعطا شد که از استرالیا برای دریافت دکتری افتخاری در رشته آموزش ریاضی به دانشگاه یزد دعوت شده بود.

از این پس طبق آیین‌نامه، این جایزه هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی اعطا خواهد شد.

خلاصه طرح پژوهشی خاتمه یافته

بررسی وضعیت آینده‌نگری در ایران و چند کشور منتخب جهان

مجری طرح: دکتر عبدالرحیم گواهی^۱

در عصر حاضر که حرکت شتابناک علوم و فناوری‌ها بیش از گذشته وجود خود را بر محیط پیرامون تحمیل می‌سازد، و همگرایی و هم‌افزایی علوم نیز این روند حیرت‌آور را سرعتی دو چندان بخشیده است، ایجاد رصدخانه‌های علوم و فناوری بیش از پیش عمومیت یافته است. رصد علوم و فناوری که از آن با نام «دیدمبانی» و «پایش محیطی» نیز یاد می‌شود، مطالعه، بررسی و کنکاش نظام‌یافته‌ای است که به منظور کشف علم و فناوری‌های در حال ظهور، نو پیدا و مغفولی انجام می‌شود که می‌توانند بیشترین تأثیر را بر سیاست‌ها و سوگیری‌های یک سازمان، نهاد یا ملت داشته باشند. رصد علم و فناوری از این چشم‌انداز به مثابه راداری است که رویدادهای جدید، غیرمنتظره و بزرگ و کوچک دنیا را به گونه‌ای نظام‌مند و وظیفه‌گرا نشان می‌دهد.

روش‌شناسی

در این پژوهش، از روش پیمایشی (پرسشنامه و مصاحبه عمیق) برای بخش ایران و مطالعه تطبیقی و اسنادی برای سایر کشورها استفاده شده است بدین صورت که مقالات و کتاب‌های نگاشته‌شده درباره آینده‌نگاری در کشورهای مختلف به زبان انگلیسی و فارسی مطالعه و تجزیه و تحلیل شده است.

آینده‌پژوهی در ایران

همزمان با رشد علم و فناوری و ترویج فرهنگ آینده‌پژوهی در کشور، برخی مؤسسات پیشرو که ضرورت نگاه به آینده را در فعالیت‌های علمی-پژوهشی خود درک کرده بودند، به تأسیس واحدهای علمی-پژوهشی با موضوع آینده‌پژوهی و با محتوای اقدامات علمی-ترویجی-مشاورهای اقدام کردند. برخی از این مؤسسات واحدهای آموزشی-

آینده‌پژوهی رشته‌ای جدید با سرچشمه‌های گوناگون و مرزهایش تا حدودی مبهم و نامشخص است. در مرکز آن تعدادی از آینده‌پژوهان حرفه‌ای تمام‌وقت و در حاشیه آن، برنامه‌ریزان، پیش‌بینی‌کنندگان اقتصادی، کارشناسان مطالعات ارزیابی، تحلیلگران سیاست‌ها، محققان تحقیق در عملیات، افرادی با علایق ویژه و سایر افرادی که احتمالاً خودشان را «آینده‌شناس تمام‌عیار» نمی‌دانند قرار دارند. با این همه، با در نظر گرفتن تمامی شواهد مربوط به رشد و تکامل تخصصی این رشته، امروز کمترین تردیدی وجود ندارد که آینده‌پژوهی تبدیل به یک رشته پژوهشی جدید شده است.

مدیریت موفقیت‌آمیز سازمان‌ها، نهادها و ملت‌ها به توانایی مدیران ارشد و سیاست‌گذاران در انطباق با دگرگونی‌های سریع محیط خارجی بستگی دارد. درک ماهیت تغییر، یافتن علل عوامل محیط ناپایدار و پیامدهای تغییر در قالب فرصت و تهدیدهای بالقوه، ضروری‌ترین نیاز برای همگامی با این روند شتابنده و اقدامات کنشگرانه آینده است. نیل به این مهم تنها در پرتو پویش، ردگیری و پیش‌بینی علوم و فناوری‌ها ممکن خواهد بود که مهمترین عوامل ایجاد تغییر به شمار می‌روند.

پس از جنگ جهانی دوم و جهش‌های شتابناک علم و فناوری، بسیاری از کشورهای اروپایی برای شناسایی و کنترل محیط به شدت ناپایدار خارجی، به تأسیس رصدخانه‌های علم و فناوری اقدام کردند. این رصدخانه‌ها، با مطالعه در محیط خارجی، نشانه‌های زودهنگام تغییر را کشف، شناسایی و ردگیری کرده و بر اساس یافته‌های خویش پیش‌بینی‌هایی را برای اقدامات پیش‌دستانه و نظام‌یافته در حوزه علم و فناوری به عمل می‌آورند.

۱- سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری مرکز مطالعات فرهنگستان علوم

پژوهشی و برخی نیز کانون‌های تفکری بودند که وظیفه خدمات‌رسانی و پشتیبانی علمی مؤسسات و نهادها را بر عهده داشتند. ضمناً با ورود به عرصه مطالعات و فعالیت‌های تخصصی، انجمن علمی آینده‌نگری ایران نیز شکل گرفت. همچنین، با گسترش فضای مجازی، زمینه اطلاع‌رسانی از طریق وب نیز ایجاد شد. در حال حاضر، علاوه بر آنکه هرکدام از مؤسسات واقعی به ایجاد پایگاه‌های مجازی خود اقدام کرده‌اند، برخی پایگاه‌ها نیز صرفاً به شکل مجازی ایجاد شده و به اطلاع‌رسانی و تبادل افکار و نظریات در حوزه آینده‌نگری می‌پردازند. مهمترین این مؤسسات در قالب پنج دسته‌بندی دولتی، خصوصی، دانشگاهی، مراکز مرتبط و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی (مجازی) در وب و انجمن‌ها و نهادهای کلان سیاستگذاری، تصمیم‌گیری و مشورتی، در گزارش حاضر مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

ترسیم وضعیت آینده‌نگاری در جهان

دانش آینده‌نگاری دانشی نوین است و اطلاعات درباره آن و روش تحقیق مناسب هر کشور در این زمینه بررسی نشده است. لذا استفاده از تجارب کشورهای دیگر در این زمینه راه را کوتاه‌تر و آسان‌تر خواهد کرد. هدف از مطالعات آینده‌نگاری فناوری ارائه و تجزیه و تحلیل اطلاعات اساسی مورد نیاز دولت در امر سیاستگذاری علم و فناوری، و مدیریت تحقیق و توسعه بنگاه‌های اقتصادی است.

برنامه‌ها و نتایج آینده‌نگری کشورهای مورد بررسی هرکدام درس‌هایی برای کشور ما دارند که در زیر به صورت خلاصه به آن اشاره می‌شود:

انگلستان: مطالعات آینده‌نگاری در حوزه‌های مختلف از جمله کشاورزی و یا مواد غذایی انجام می‌شود. مدیریت برنامه‌های آینده‌نگری بریتانیا بر عهده دفتر علم و نوآوری است.

انگلستان سه هدف واضح و اصلی داشته است: تعیین اولویت‌ها، شبکه‌سازی^۲ و ایجاد فرهنگ آینده‌نگری. البته تأکید بیشتر دولت بر تعیین اولویت‌ها بوده است. آنها به این مسئله آگاهی داشتند که اولویت‌ها بدون شبکه‌سازی مناسب محقق نمی‌شوند و در نتیجه با استفاده از ایده سرمایه اجتماعی^۳، ارتباطات مستحکمی بین دانشگاه و صنعت از یک سو و دولت از سوی دیگر برقرار کردند تا بتوانند اولویت‌ها را به‌خوبی پی بگیرند و محقق نمایند. نتایج این آینده‌نگری از طریق رسانه‌ها، کارگاه‌ها، و مؤسسات تخصصی و تجاری انتشار یافتند. برقراری ارتباط میان صنعت و دانشگاه، در سوق دادن و پیشرفت آینده‌نگری از یک‌سو و ترویج فرهنگ آینده‌نگری از سوی دیگر تأثیرگذار بوده است. انتشار نتایج آینده‌نگری گام مهمی در ترویج فرهنگ آینده‌نگری و هرچه بهتر شدن

آن بوده است. بازبینی‌های مکرر نتایج آینده‌نگری در زمان‌های مشخص و زمان‌های خاص را نیز باید بدان افزود که همگی در ارتقای فعالیت‌های آینده‌نگری مؤثر بوده‌اند.

آلمان: در آلمان آینده‌نگری به عنوان یک دانش میان‌رشته‌ای نگریسته می‌شود. همچنین در آن سعی می‌شود از اقشار مختلف با دانش در زمینه‌های متفاوت و در سطح‌های مختلف استفاده شود تا بدین ترتیب نظرات و نیازهای اقشار مختلف در آن لحاظ شود.

در تجارب اولیه آینده‌نگری در این کشور بیشتر به حوزه فناوری توجه می‌شد، اما در پروژه‌های بعدی سعی شد تا به نیازهای اجتماعی نیز توجه شود. آلمان سعی در بازبینی و رفع اشکال پروژه‌های آینده‌نگری دارد. برای نمونه زمانی که در دور اول پروژه آینده (فوتور) شکست خورد، این پروژه را رها نکرد و کوشید تا دور تازه‌ای از این پروژه را اجرا کند و با رفع نقایص دور اول، به اهداف خویش دست یابد.

جمهوری چک: از نکات قابل توجه در مطالعه آینده‌نگاری چک ارتباط دادن فرآیند آینده‌نگاری یا به عبارتی دیدگاه‌های نخبگان علمی و فنی و کارشناسان و مدیران ارشد دولتی با سیاست‌های عمومی توسعه جمهوری چک بوده است. همان‌گونه که در تجربه کشور چک ملاحظه می‌شود بهتر است فرایند آینده‌نگاری علم و فناوری همه حوزه‌های کشور را پوشش دهد تا موضوعات مختلف بنا بر اهمیت نسبی آنها از دید مجموعه ذینفعان و متناسب با سیاست‌های عمومی توسعه کشور مورد ارزیابی و اولویت‌گذاری قرار گیرند. اما در مقطعی که انگیزه‌های مشترک در حوزه‌های گوناگون کشور برای یک فعالیت فراگیر شکل نگرفته است، به نظر می‌رسد با توجه به اهمیت کشاورزی، غذا و محیط‌زیست در سند چشم‌انداز توسعه ملی جمهوری اسلامی ایران، منطقی باشد که برای فرایند پژوهش و تحقیق و سرمایه‌گذاری روی فناوری‌های مرتبط با این حوزه‌ها، برنامه جامعی با عنوانی شبیه به برنامه تحقیقات ملی کشاورزی، غذا و محیط‌زیست داشت.

هلند: از ویژگی‌های آینده‌نگری در هلند می‌توان به غیر متمرکز بودن آن، استفاده از روش‌های بسیار متنوع (غیر از نظرسنجی دلفی)، انسجام نزدیک با فرایندهای سیاستگذاری و ساختارها، و تأکید بر حوزه‌های تخصصی ویژه (برخلاف مطالعات آینده‌نگری کلان سه کشور بزرگ اروپایی) اشاره کرد. حوزه‌های مورد مطالعه در این کشور عبارتند از: شیمی، حمل‌ونقل و زیرساخت‌ها، کشاورزی، انرژی، فناوری نانو، اطلاع‌رسانی، تحقیقات آموزشی، تحقیقات حقوقی، تحقیقات اقتصادی، علوم اجتماعی و بهداشت. روش به کار رفته نوعاً شامل انتخاب اولیه

۲- ارتباط‌سازی با افراد رشته مورد نظر.

۳- اعضای جامعه با برقراری تماس با یکدیگر و پایدار ساختن آنها قادر به همکاری با یکدیگر می‌شوند و به این طریق چیزهایی را کسب می‌کنند که به تنهایی ممکن نبود و ... این مفهوم نه تنها در علوم اجتماعی بلکه در سیاست، اقتصاد و حتی در تاریخ، فمینیسم، آموزش و پرورش و سیاست شهری کاربرد یافته است.

عنوان‌ها بر پایه دیدگاه‌های اعضای کمیته و نظرخواهی از سازمان‌های بیرون از وزارت بوده است. فرآیند آیندنگری به نحوی طراحی شد که هم همکاری نزدیک با سیاستگذاران کلیدی را تضمین کند و هم اولویت‌ها را بر مبنای ارزیابی پتانسیل تعامل علم و فناوری با جامعه استوار سازد.

ژاپن: ترویج علم و فناوری به‌منزله محور اصلی رشد منطقی بازار اقتصاد و کسب و کار در ژاپن محسوب می‌شود. بنابراین، تشخیص سمت و سوی توسعه فناوری در بلندمدت نقشی حیاتی برای این کشور دارد. در پرتو این واقعیت، برنامه مطالعه آیندنگری فناوری اجرا شده است که به منظور تعیین آیندنگری فناوری در ژاپن در سی سال آینده و در نتیجه مشارکت در فرمول‌بندی سیاست علم و فناوری و فراهم ساختن یک نقطه مرجع برای راهبردهای فناوری در بخش خصوصی است.

آژانس علم و فناوری در وین که زیر مجموعه وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، علم و فناوری، برای تعیین و تشخیص راستای فناوری در ژاپن در بلندمدت، تا سال ۲۰۰۴ هشت برنامه آیندنگری فناوری را، هر پنج سال یکبار از سال ۱۹۷۱، اجرا کرده است. از سال ۱۹۷۱ تا سال ۲۰۰۵ آژانس آیندنگری علم و فناوری ژاپن (NISTEP) که زیرمجموعه وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، و علم و فناوری است، برای تعیین و تشخیص سمت و سوی فناوری در ژاپن در بلندمدت، هشت برنامه را به صورت هر پنج سال یکبار به اجرا در آورده است.

کره جنوبی: این کشور، در حالی که در فعالیتهای آینده‌پژوهی خود از تجارب کشور ژاپن استفاده می‌کند، برنامه‌ها و روش‌ها و اولویتهای ژاپن را بر اساس وضعیت و نیازهای کشور خویش تطبیق می‌دهد و صرفاً یک تقلیدکننده نبوده است. نکته مهم دیگر آنکه گسترش فرهنگ آینده‌پژوهی در کشور با استفاده از کتاب، پوستر و فیلم بوده است که رسانه‌ها، خصوصاً رسانه‌های تصویری، می‌توانند در این زمینه نقش بسزایی ایفا نمایند. استفاده کره جنوبی از کارتون برای رسیدن به این هدف نشان‌دهنده آن است که این کشور سعی دارد این فرهنگ را نه تنها در دوران بزرگسالی بلکه از دوران کودکی نهادینه سازد.

ترکیه: ترکیه در آیندنگری فناوری چشم‌انداز ۲۰۳۰ را انجام داده است. این پروژه، علاوه بر آیندنگری فناوری، در سه زمینه نیروی انسانی تحقیق و توسعه^۴، فهرست توانایی‌های فناوری^۵، و زیرساخت تحقیق و توسعه ملی^۶ اجرا شده است تا مجریان بتوانند در زمینه ظرفیت فناوری و نوآوری کشور به جمع‌آوری داده بپردازند و در رقابت جهانی نقش یک کشور تولیدکننده فناوری و نه مصرف‌کننده آن را داشته باشند و کار اصلی که ترکیه باید برای تحقق این امر انجام دهد تربیت نیروی انسانی

کافی و متخصص در این زمینه است. ترکیه به دلیل فقدان ذخایر نفتی و معدنی می‌کوشد در انرژی‌های تجدیدپذیر سرمایه‌گذاری کند. توجه به نتایج و نحوه استفاده از این انرژی‌ها و نیز روش رسیدن به این نتایج جالب توجه است. برنامه آیندنگری ۲۰۲۳ یکی از پروژه‌های آیندنگری فناوری کشور ترکیه است. در این برنامه آیندنگری از روش‌هایی مانند میزگردها، دلفی و مصاحبه‌های اینترنتی استفاده شده است. این طرح بخش‌های مختلفی از جامعه مانند کارکنان کارخانه‌ها، دانشگاهیان، و نیز افراد عمومی را بسیج کرد و حتی توجه رسانه‌های عمومی را نیز به خود جلب کرد.

چین: بررسی اخیر در زمینه آیندنگری فناوری اولین فعالیت تحقیقاتی چین است که به منزله پیش‌زمینه برای اندیشیدن سیاست‌هایش انجام داده است. ضرورت و اهمیت بررسی‌های آیندنگری در اندیشیدن سیاست‌ها پیوسته رو به افزایش است. هدف اصلی برای محققان آیندنگری تهیه اطلاعات موثق و منطقی به بهترین نحو برای سیاستگذاران است. آیندنگری فناوری چین و ژاپن در خیلی موارد با هم اشتراک دارند از جمله دسته‌بندی‌های پرسشنامه و دسته‌بندی‌های فناوری. همچنین آنها در جهت محدودیت تجزیه و تحلیل دلفی مشارکت می‌کنند، نظیر آزمایش تصور جامعه آینده و نیازها و نظریه‌های توسعه که متوجه فناوری‌های مهم می‌باشد. علاوه بر این، مباحثی که باید مشخص شوند برای هر دو یکسان هستند. آنها همچنین می‌کوشند از نظر کارشناسان خارجی شامل مؤسسات تحقیقات آیندنگری کشورهای مختلف استفاده کنند.

آمریکا: در ایالات متحده وزارت دفاع یکی از علاقمندان همیشگی استفاده از آیندنگری فناوری است. به طور مثال، نیروی هوایی بزرگترین و نظام‌مندترین مطالعات آیندنگری را چندین بار اجرا کرده است. در بخش غیر نظامی، یکی از رویکردهای عمده آیندنگری بررسی و ارزیابی تمام حوزه‌های علمی به شمار می‌رود. وزارت دفاع چند مطالعه آیندنگری را با رویکرد فوق اجرا کرد، در عین حال وزارت بازرگانی، شورای رقابت‌پذیری^۷ و دفتر سیاست علم و فناوری^۸ نیز مطالعاتی را اجرا کردند. علاوه بر اینها، چندین کنسرسیوم صنعتی (مانند هوافضا و سیستم‌های کامپیوتری) فهرست‌های بسیار تخصصی‌تری از فناوری‌های بحرانی و کلیدی مربوط به بخش‌های خود را همراه با تدوین نقشه راه و برنامه‌های عملیاتی آنها تهیه کردند.

روش به کار رفته در تمام این مطالعات شامل تدوین اولیه فهرست کاملی از فناوری‌های نوظهور و شناسایی شاخص‌ها و معیارهای مربوط

4-R&D Manpower
5-Technological Capabilities Inventory
6-National R&D Infrastructure
7-Council on Competitiveness
8-Office of Science and Technology Policy

به آنها بود. سپس تدوین فهرست‌های خلاصه و منسجم‌تری که نوعاً در حدود ۱۰ تا ۲۰ نوع از مهمترین فناوری‌های کلیدی را در بر می‌گرفت. از طرف دیگر، به طور ساده می‌توان گفت که نظام سیاستگذاری و تعیین اولویت‌های علم و فناوری آمریکا از نتایج بررسی‌های دقیق و نظاممند نیازهای اجتماعی و تأثیرات اجتماعی فناوری‌های آینده به اندازه کافی به‌رهمند می‌شوند. آخرین نکته قابل ذکر اینکه چنین به نظر می‌رسد نظام ایالات متحده طریقی متناسب با حد و اندازه خود را برگزیده است. ایالات متحده در حد بسیار وسیعی از طرح‌های پژوهشی و فعالیت‌های مربوط به فناوری حمایت و پشتیبانی می‌کند. نباید از نظر دور داشت که الگوی آمریکا را نمی‌توان به کشورهایی کوچک توصیه کرد، زیرا این کشورها باید فعالیت‌های خود را برای تحقق اهداف خاص و تخصصی ویژه‌های سر و سامان دهند.

راهکار ارتقای فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و اجرایی آینده‌پژوهی و اشاعه آن در جامعه

■ آموزش و ترویج آینده‌اندیشی و آینده‌پژوهی در مقیاس ملی، از جمله بسترهای ضروری برای رسیدن به یک جامعه آینده‌پژوه است. نهادهای مرجع می‌توانند از راه سیاستگذاری در این حوزه و اجرای این سیاست‌ها توجه به آینده را در سید نیازهای جامعه قرار دهند.

■ نهادهای متولی می‌توانند از راه برگزاری نشست‌های علمی نقد و بررسی، کار انتقال دانش علمی و فنی حوزه آینده‌پژوهی را عهده‌دار شوند.

■ طرح و گسترش علمی - تخیلی در بستر جامعه و گرایش به خیال‌پردازی‌های علمی برای توصیف آینده‌ها.

■ گسترش فرهنگ امید و آرمان‌خواهی در زندگی فردی و اجتماعی و تقویت حس آرمان‌خواهی با بهره‌گیری از رویکردهای هنجاری آینده‌پژوهی می‌تواند بستر مناسبی برای گسترش آینده‌اندیشی و آینده‌پژوهی باشد.

■ کامیابی و موفقیت آینده‌پژوهی نیازمند هم‌داستانی و همراهی تمام ذینفعان است. مناسب است سازمان‌ها در وهله نخست بکوشند آینده‌اندیشی را در فضای سازمان خود نهادینه سازند و از ظرفیت‌های فردی به سوی قابلیت‌های اجتماعی حرکت کنند. این مهم نیازمند توجه به آموزش و ترویج آینده‌اندیشی و آینده‌پژوهی سازمانی است.

■ ایجاد زیرساخت‌های قانونی برای الزام به آینده‌اندیشی در زمان تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات و تمهید مشوق‌هایی برای آن.

■ ایجاد نهادهای آینده‌پژوهی، و یا اصلاح و تکمیل مأموریت واحدهای مرتبط، در سازمان‌های دولتی و عمومی.

■ ایجاد نهاد یا نهادهای مرجع در عالیترین سطوح علمی کشور برای هدایت علمی، تدوین راهبرد و سیاستگذاری در حوزه آینده‌پژوهی. این نهادها باید فارغ از منفعت‌طلبی و نگاه سوداگرانه بخش خصوصی باشند تا بتوانند دیدگاه‌ها و اندیشه‌های واگرا را گرد آورده و به سوی همگرایی هدایت کنند.

■ حضور و مشارکت در تعاملات جهانی.

■ ایجاد بانک‌های اطلاعاتی از مواد و مطالب آینده‌پژوهی.

■ انجام پروژه‌های آینده‌نگاری در سطوح ملی، بخشی و سازمانی.

■ حمایت از تولید نشریات علمی- پژوهشی و علمی- ترویجی در عرصه آینده‌پژوهی.

■ مشارکت در انجام پروژه‌های آینده‌نگاری منطقه‌ای و بین‌المللی.

■ ایجاد گرایش آینده‌پژوهی در برخی از رشته‌های دانشگاهی، همچون اقتصاد، جامعه‌شناسی، فنی و مهندسی، پزشکی، هنر، و غیره ...

■ حمایت از تعریف پایان‌نامه‌هایی با رویکرد آینده در کلیه رشته‌ها.

■ عرضه سه واحد آینده‌پژوهی به عنوان دروس عمومی در کلیه رشته‌های دانشگاهی.

■ دعوت از استادان خارجی برای تبیین مبانی فلسفی و نیز آموزش و انتقال آینده‌پژوهی.

■ اعزام دانشجو در رشته آینده‌پژوهی و تشویق دانشجویان مشغول به تحصیل در خارج به انتخاب پایان‌نامه‌های خود در فضای آینده.

■ سرعت‌بخشیدن به نهضت ترجمه کتاب‌های آینده‌پژوهی.

■ دامن‌زدن به گفتمان آینده‌اندیشی در جامعه، به‌طور مثال از طریق ساخت برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، چاپ مقاله در نشریات کثیرالانتشار، بردن بحث به سطح دانشگاه‌ها و نظایر این امور.

■ ارتقای توانمندی‌های سناریونویسی در سطح هنرمندان و آینده‌پژوهان برای تدوین و اشاعه سناریوهای ایرانی- اسلامی، برگزاری مسابقات نقاشی، داستان‌سرای، طراحی، و غیره برای آینده.

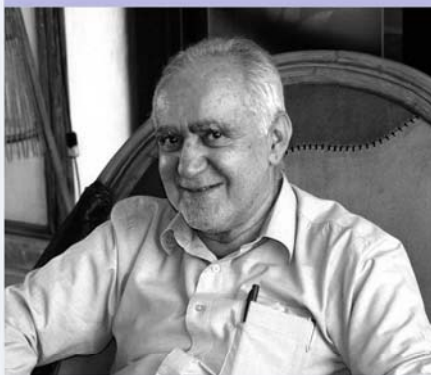
■ تولید فیلم‌هایی درباره آینده و ساخت برنامه‌های کارتون آینده برای کودکان.

■ برگزاری کارگاه‌های آموزشی چشم‌اندازسازی، به‌ویژه در سطح کودکان و نوجوانان.

■ حمایت از ایجاد باشگاه مجازی آینده‌پژوهی.

اعضاء

رابطه حقوق و اقتصاد^۱خلاصه سخنرانی دکتر سیدحسین صفایی^۲

مقصود از حقوق در اینجا قواعد حاکم بر روابط اجتماعی است، قواعدی که دارای ضمانت اجرایی بیرونی و دولتی است. همچنین علم حقوق که از قواعد مزبور سخن می‌گوید و آنها را مورد تحلیل علمی و نقد قرار می‌دهد مورد نظر است. در زمینه رابطه حقوق و اقتصاد و چگونگی این رابطه شایسته است به نظریه‌های مختلف اشاره کنیم. البته نظریه‌ها و مکاتب متعددی در این خصوص وجود دارند ولی فقط از سه نظریه مهم: نظریه سنتی، نظریه سوسیالیست‌ها و نظریه تحلیل اقتصادی حقوق به اختصار سخن می‌گوییم و در پایان به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و نظریه برگزیده می‌پردازیم.

الف. نظریه سنتی

رابطه حقوق و اقتصاد از دیرباز مطرح بوده و درباره آن بحث شده است. رنه‌ساواتیه استاد بنام فرانسوی می‌گوید: حقوق و اقتصاد از مصالح واحدی استفاده می‌کنند (یعنی از موضوعات واحدی سخن می‌گویند) ولی هدف آنها متفاوت است. هدف حقوق خیر مشترک انسان‌ها از طریق تنظیم حقوق و تکالیف آنها و برقراری عدالت است، در حالی که هدف اقتصاد تأمین نیازهای مادی انسان از طریق تولید، توزیع و مصرف است. اقتصاد در پی تحصیل حداکثر منفعت ولی حقوق در پی اجرای عدالت است. در هر دو رشته اموال مورد بحث است. البته حقوق موضوعات دیگری هم دارد، لیکن بخش عمده حقوق به ویژه حقوق مدنی و حقوق تجارت از اموال بحث می‌کند ولی هدف آنها یکی نیست

و در عین حال رابطه آنها انکارناپذیر است. مال به لحاظ منفعت اقتصادی آن مورد بحث اقتصاددانان واقع می‌شود؛ ولی این منفعت از طریق حقوقی که شخص نسبت به مال دارد به دست می‌آید. از یکسو کوشش مشترک انسان‌ها اموالی را که جنبه اقتصادی دارد تولید می‌کند و این اموال برای ارضاء نیازهای فردی و جمعی توزیع و مصرف می‌شوند و از سوی دیگر از طریق حقوقی، اموال در چرخه توزیع قرار می‌گیرند و بر اساس قواعد و تکنیک‌های حقوقی دست به دست می‌گردند تا سرانجام به وسیله اشخاصی که حقی بر آنها دارند مصرف می‌شوند. پس حقوق و اقتصاد مکمل یکدیگرند. وانگهی حقوق و اقتصاد هر دو از علوم انسانی و اجتماعی هستند و از این‌رو به ناچار با هم رابطه دارند. روابط حقوق و اقتصاد به عنوان دو علم مستقل از قرن‌ها پیش مطرح بوده ولی از قرن هجدهم نظریه‌های جدیدی مطرح شده که یکی از مهم‌ترین آنها نظریه سوسیالیست‌ها (مارکسیست‌ها) است.

ب. نظریه سوسیالیست‌ها

سوسیالیست‌ها اقتصاد را زیربنا و حقوق و سیاست را روبنای جامعه می‌دانند؛ به نظر آنان حقوق هر جامعه مظهر و نمودار منافع کسانی است که حکومت را در دست دارند؛ قانون وسیله استقرار عدالت نیست بلکه ابزاری است در خدمت حکمرانان، یعنی کسانی که وسایل تولید را در دست دارند؛ در عین حال گاه همین پدیده‌های روبنایی در علت و ریشه خود اثر می‌گذارند و نظم موجود اقتصادی را برهم می‌زنند. این نظریه مورد انتقاد فلاسفه، حقوقدانان و اقتصاددانان واقع شده است. شک نیست که اقتصاد یکی از نیروهای سازنده حقوق است و چه بسا نیازهای اقتصادی، نهادهای جدید حقوقی پدید می‌آورند (مانند شرکت سهامی یا محدود شدن اصل حاکمیت اراده در قراردادهای) ولی نسبت‌دادن همه تحولات حقوقی و پدیده‌های اجتماعی به اقتصاد مبالغه‌آمیز است؛ چه بسا جنگ‌ها ناشی از قدرت‌طلبی و خودخواهی حاکمان بوده و چه بسا اندیشه‌های سیاسی یا آرمان‌های مذهبی و اعتقادی در تحولات حقوقی نقش داشته است (مانند انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب اسلامی ایران) سنت‌ها و عادت‌ها و عرف‌ها نیز از عوامل سازنده حقوق به شمار می‌آیند. همچنین عوامل و فشارهای بین‌المللی مانند حقوق بشر نقش مؤثری در تحول حقوق دارند.

ج. نظریه تحلیل اقتصادی حقوق

یکی از نظریه‌های مهم که در خصوص روابط حقوق و اقتصاد در نیمه دوم قرن بیستم نخست در آمریکا و سپس در کشورهای دیگر مطرح شده نظریه تحلیل اقتصادی حقوق است که گاهی از آن به نظریه

۱- این سخنرانی در تاریخ ۱۳۹۴/۶/۲۲ در جلسه شورای همگانی گروه علوم انسانی ایراد شده است.

۲- عضو پیوسته و رئیس شاخه حقوق فرهنگستان علوم، استاد دانشگاه تهران.

حقوق و اقتصاد تعبیر می‌کنند. رواج این نظریه در اروپا و امریکا باعث شد که در برخی از دانشگاه‌ها رشته‌ای به نام حقوق و اقتصاد تأسیس گردد و برخی از صاحب‌نظران این رشته برنده جایزه نوبل شوند. در این نظریه کارآیی اقتصادی هدف ایجاد قواعد حقوقی معرفی شده است. در این نظریه، قواعد حقوقی به منزله قیمت رفتار به شمار آمده و عکس‌العمل اشخاص به این قیمت‌ها می‌تواند به همان نحو تحلیل شود که قیمت در علم اقتصاد تحلیل می‌شود. مثلاً اگر مجازات تجاوز به مال دیگری افزایش یابد، می‌توان این تعبیر را مانند افزایش قیمت تجاوز به مال تحلیل کرد و در نتیجه پیش‌بینی کرد که تجاوز کمتری روی دهد (همانطور که افزایش قیمت کالا موجب کاهش تقاضا می‌شود). در تحلیل اقتصادی حقوق تأمین عدالت مطرح نیست بلکه کارآیی اقتصادی قواعد حقوقی مطرح است.

تفاوت اساسی بین این نظریه و نظریه سنتی آن است که اولاً در نظریه سنتی، حقوق و اقتصاد دو شاخه متفاوت و مستقل از علوم اجتماعی هستند، در حالی که در نظریه جدید، حقوق رشته مستقل نیست بلکه در خدمت اقتصاد است. به دیگر سخن اقتصاد تحلیل نحوه رفتار افراد در زمینه روابط حقوقی است؛ ثانیاً حقوق و اقتصاد، بر طبق نظریه سنتی بیانگر وجوه مختلف پدیده‌ها و روابط اجتماعی است ولی نظریه تحلیل اقتصادی حقوق مبین ورود منطق و روش اقتصاد در حقوق است و از این رو حقوق ابزاری برای اقتصاد به شمار می‌آید.

در تعریف تحلیل اقتصادی حقوق یا حقوق و اقتصاد گفته‌اند: علمی است که در آن تئوری اقتصادی برای تحلیل، شکل‌گیری، ساختار و آثار نهادهای حقوقی اعمال می‌شود. نظریه فوق از مکتب واقع‌گرایی حقوق نشأت می‌گیرد که در آمریکا هولمز و کاردوزا از قضات دیوان عالی آمریکا و پوند رئیس دانشکده حقوق دانشگاه هاروارد در قرن نوزدهم از پیشگامان آن بودند. برابر تعلیمات این مکتب که در مقابل مکتب شکل‌گرایی قرار دارد، قضات نباید به اجرای قواعد برآمده از آراء قضایی اکتفا کنند بلکه باید به واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هم توجه نمایند؛ هرگاه قواعد ناشی از آراء قضایی با عدالت و رفاه اجتماعی در تعارض باشند باید کنار گذاشته شوند. هولمز می‌گوید: حیات حقوق نه مبتنی بر منطق بلکه مبتنی بر تجربه است. حقوق رشته مستقل و خودکفا نیست بلکه باید به دیگر علوم اجتماعی توجه داشته و در پی تحقق اهداف اجتماعی باشد.

در نظریه تحلیل اقتصادی حقوق یک پیش‌فرض در نحوه رفتار افراد پذیرفته شده است: رفتار انسان معقول در حداکثر سود و حداقل

ساختن هزینه است: فرض بر این است که افراد برای منافع خود عمل می‌کنند و در پی افزایش حداکثری دارایی و ثروت خود و کم کردن هرچه بیشتر هزینه‌ها هستند و در هر مورد با سنجش سود و زیان انتخاب خود را انجام می‌دهند. مثلاً در زمینه مسئولیت مدنی، مسئولیت به منزله افزایش هزینه عمل است. افراد در فعالیت زیان‌آوری که می‌تواند موجب مسئولیت باشد سود و زیان خود را در نظر می‌گیرند و اگر هزینه فعالیت بیش از سودی باشد که از آن به دست می‌آورند از آن خودداری می‌نمایند. رفتار افراد براساس منطق اقتصادی قابل پیش‌بینی است و بر اساس پیش‌بینی آثار قاعده حقوقی بر رفتار انسان‌ها می‌توان به طراحی حقوق برای نیل به اهداف خاص پرداخت. اشکال عمده این پیش‌فرض آن است که رفتار انسان‌ها همیشه معقول نیست. وانگهی فرض رفتار انسان معقول در تحلیل حداکثر سود شاید برای محیط بازار و روابط اقتصادی درست باشد ولی در سطح وسیع‌تر قابل ایراد است. در بسیاری از زمینه‌ها انگیزه فعالیت و رفتار انسان، ارزش‌های غیر مادی است.

در نظریه تحلیل اقتصادی حقوق افزایش کارآیی اقتصادی و حداکثر کردن ثروت به عنوان مبنای ارزیابی و هدف حقوق معرفی شده است. در تعریف کارآیی اقتصادی گفته‌اند: کارآیی یعنی از امکانات موجود با توجه به محدودیت‌ها و کمبودها به نحوی استفاده شود که بالاترین میزان مطلوب حاصل گردد؛ به دیگر سخن با کمترین هزینه‌ها مطلوب اقتصادی بیشتری حاصل شود. هرگاه موقعیتی را بتوان فرض کرد که در آن کسی مطلوبیت بیشتری کسب کند، بدون اینکه از مطلوبیت افراد دیگر کاسته شود موقعیت جدید دارای کارآیی بیشتری است. فرض کنید بنگاهی در هفته ۱۰۰ واحد کالا با کمک ۱۰ کارگر و ۱۵ ماشین تولید می‌کند. این بنگاه در صورتی از نظر تولیدی کارآیی دارد که ممکن نباشد با همان تعداد کارگر و کمتر از ۱۵ ماشین همان ۱۰۰ واحد را تولید کند یا با همان ۱۰ کارگر و ۱۵ ماشین بیش از ۱۰۰ واحد کالا تولید نماید. به هر حال، در تحلیل اقتصادی حقوق عمدتاً بر معیار ثروت تأکید می‌شود و تحلیل تأثیر قواعد حقوقی بر میزان کارآیی در جامعه بر اساس میزان افزایش ثروت صورت می‌گیرد.

د- نتیجه‌گیری و نظریه برگزیده

ادعای کارآیی اقتصادی به عنوان هدف منحصر یا غالب در حقوق توجیه نظری و عملی قابل قبولی ندارد و به نتایج مطلوبی منتهی نمی‌شود و مورد پذیرش عام صاحب‌نظران و علمای حقوق واقع نشده و حتی در علم اقتصاد هم مورد انتقاد قرار گرفته است. لیکن کارآیی اقتصادی

به عنوان یک مطلوب و یکی از عوامل سازنده و تأثیرگذار در حقوق قابل قبول است. در حقوق که هدف اصلی آن برقراری عدالت است کارآیی اقتصادی هم می تواند مد نظر باشد. کارآیی اقتصادی و عدالت اغلب قابل جمعند؛ یعنی قانونگذار در وضع قانون باید هم کارآیی اقتصادی و هم عدالت را در نظر بگیرد و هرگاه آن دو معارض باشند عدالت باید مقدم شمرده شود. بدیهی است که تحلیل اقتصادی در همه موارد ممکن یا مناسب نیست. در زمینه حقوق قراردادهای و روابط تجاری یا مسئولیت مدنی اعمال معیار کارآیی اقتصادی و افزایش ثروت با مشکل کمتری مواجه است. لیکن در مواردی که اهداف غیر اقتصادی مانند کمک به طبقات محروم و توزیع عادلانه ثروت یا روابط خانوادگی و به طور کلی ارزش های بالا در میان است نظریه تحلیل اقتصادی حقوق نمی تواند کاربرد چندانی داشته باشد. به هر حال تحلیل اقتصادی حقوق می تواند خدمت شایانی به قانونگذاران و تصمیم گیران نماید تا

اهمیت توجه بیشتر به سلامت و کیفیت غذا و تغذیه مناسب

دکتر محمد شاهدی^۱

همان طور که در بخش اخبار آمد، روزهای ۱۸ و ۱۹ شهریور ۱۳۹۴، سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی کشور در دانشگاه صنعتی اصفهان برگزار شد. این همایش با هدف ارائه نتایج تحقیقات پژوهشگران اعم از استادان، کارشناسان فنی و دانشجویان تحصیلات

آنان بتوانند با توجه به عامل اقتصادی و دیگر بایدها و باورهای حاکم بر جامعه و سیاست های عمومی و ارزش های معنوی قوانین و مقررات مناسبی وضع نمایند و در مسیر توسعه همه جانبه کشور گام های مؤثری بردارند.

اهم منابع

- ۱- بابایی، ایرج، مبانی نظری رویکرد تحلیل اقتصادی حقوق، مجله حقوق و سیاست، دانشگاه علامه طباطبائی، پاییز و زمستان ۱۳۸۶، دوره ۹، سال ۲۳.
- ۲- بادینی، حسن، مبانی فلسفی نگرش اقتصادی به حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ش ۶۲، زمستان ۱۳۸۹.
- ۳- کاتوزیان، ناصر، فلسفه حقوق، ج ۱، شرکت سهامی انتشار، چاپ چهارم ۱۳۸۵.
- ۴- کوتر، رابرت و ویولن، تامس، حقوق و اقتصاد ترجمه دکتر یدالله دادگر و حامد اخوان بزوده، انتشارات پژوهشکده اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۸۸.
- SAVATIER, Rene, La the'orie des obligations, Vision juridique et e'conomique, Dalloz 1967.
- TERRE', Francois, introduction ge'ne'rale au droit, 5e ed. Dalloz, 2000, no 397

تکمیلی، ارائه راهکارهای ارتقای سلامت و کیفیت مواد غذایی و تبادل نظر و ارتباط بیشتر بین دانشگاهیان و واحدهای صنعتی تشکیل شد. ایجاد انسجام بیشتر بین متخصصان علوم و صنایع غذایی یکی دیگر از اهداف همایش بود. آقای دکتر محمد شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان علوم دبیر همایش مزبور بود که خلاصه ای از سخنان ایشان در جلسه افتتاحیه به شرح ذیل آمده است: «خداوند بر توجه انسان به غذایی که می خورد تأکید دارد. این توجه و دقت به غذایی که می خوریم از جنبه های مختلف است. غذا از نظر شرعی حلال باشد، یعنی از راه غیر مشروع به دست نیامده باشد، غذا از نوع حلال باشد یعنی از غذاهای ممنوعه که در قرآن بر آنها تأکید شده است نباشد. مثلاً گوشت سگ و خوک نباشد و یا مثل مشروبات الکلی برای بدن ضرر نداشته باشد. غذا نجس نباشد یا به عبارت دیگر به ناپاکی ها که موجب از دست رفتن سلامت انسان می شود آلوده نباشد و البته در اسلام یک اصل کلی وجود دارد که بسیار روشنگر برای انسان هاست و آن اینکه باید از آنچه خوردن آن ضرر دارد و یا ضرر آن بیش از نفع آن است اجتناب کرد. یعنی باید به غذای خود توجه کنیم که از نوعی باشد که سلامت ما را به خطر نیندازد. چون سلامت یکی از نعمت های بزرگ الهی است که اگر از دست برود زندگی انسان فلج شده و موجب درد و رنج و گرفتاری های فردی، اجتماعی، اقتصادی و غیره می شود. پس به غذا نظر کنید که حلال باشد، پاک باشد، آلوده به ترکیبات مضر برای بدن نباشد، از نظر کیفیت و مقدار برای بدن مفید

۱ - معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان علوم، استاد علوم و صنایع غذایی دانشگاه صنعتی اصفهان و دبیر همایش

باشد و ... دقت در این موضوع مهم موجب حفظ سلامت انسان می‌شود که حفظ سلامت جسم از اوجب واجبات است و البته ضرب‌المثلی است معروف که «فکر سالم در بدن سالم است». خداوند به این نکته تأکید دارد که «انسان سالم باید سالم بماند» و نه آنکه با عدم رعایت سلامت غذا و تغذیه صحیح، افراد گرفتار درد و حرمان شوند و بعد با گرفتاری زیاد و هزینه‌های گزاف و به هدر رفتن سرمایه‌های انسانی و مادی برای برگرداندن سلامت تلاش کنند. از همین‌جا مشخص می‌شود که در طرح «تحول سلامت» حفظ سلامت جامعه در اولویت نسبت به درمان است. در سیاست‌های تأمین سلامت، ابلاغ‌شده از سوی مقام معظم رهبری، پیشگیری مقدم بر درمان اعلام شده است و این نکته مهمی است. اما در طرح تحول سلامت برای دارو و درمان سرمایه‌گذاری خوبی شده و برنامه‌ریزی خوبی صورت گرفته که از این بابت باید تشکر کرد. ولی برای سالم‌ماندن انسان‌ها سرمایه‌گذاری کافی نشده و برنامه‌ریزی مناسب صورت نگرفته است. عواملی که سلامت انسان‌ها را حفظ می‌کند عبارتند از: «هوای پاک، آب سالم، غذای سالم، تغذیه صحیح، محیط‌زیست سالم، شرایط روحی روانی مطلوب، رعایت بهداشت فردی و اجتماعی و پیشگیری نسبت به حوادث». امروز شهرنشینی و آلودگی‌های هوا و خشکی و آلودگی‌های زیست‌محیطی موجب شده است که هوای پاک وارد شش‌ها نشود. آلودگی‌های زیاد هوا اثرات نامطلوب بر سلامت سیستم تنفسی و بدن انسان دارند. متأسفانه برخی از افراد با استفاده از دخانیات مثل سیگار و بتر از آن قلیان ترکیبات نامطلوب زیادی را وارد شش‌ها و خون خود می‌کنند و سلامت خود را بیشتر به خطر می‌اندازند. امروز آب‌های آلوده رو به افزایش است و با خشکسالی و کمبود آب استفاده از آب‌های آلوده زیادتر شده و در آینده بیشتر خواهد شد. استفاده از آب‌های آلوده در شهرها، در صنایع غذایی، به عنوان آب کشاورزی و حتی شستشوی محصولات غذایی می‌تواند اثرات بسیار بد بر سلامت مصرف‌کنندگان داشته باشد. استفاده از پساب‌ها برای تولید سبزیجات و محصولات غذایی خطر بسیار بزرگی برای جامعه است. استفاده از کودهای شیمیایی بیش از حد برای فرآورده‌هایی چون میوه و سبزی موجب تجمع نیترات در آنها و سرطان‌زایی آنها می‌شود.

کودها و خاک‌های آلوده موجب انتقال بیماری‌ها به انسان می‌گردد. یکی از بیماری‌ها که از این طریق انسان‌ها را مبتلا می‌کند عامل بیماری سالمونلا است. وجود باقیمانده سموم دفع آفات، قارچ‌کش و علف‌کش در محصولات غذایی کشاورزی موجب اثر نامطلوب بر

سلامت جامعه می‌شود. وجود فلزات سنگین در محصولات غذایی کشاورزی اثر سرطان‌زایی و بیماری‌های مزمن دیگر دارد. وجود مایکوتوکسین‌ها همچون افلاتوکسین و اکراتوکسین در محصولات غذایی مثل پسته، کنجد، ذرت و حتی گندم ایجاد سرطان می‌کند. باقیمانده آنتی‌بیوتیک‌ها، داروها و هورمون‌ها در محصولات دامی کشاورزی اثر نامطلوب بر سلامت مصرف‌کننده دارد. استفاده از سموم در نگهداری مواد غذایی مانند فستوگسین برای نگهداری گندم در انبارها و سیلواها نیز مورد سؤال است و امروز سعی در استفاده از گازهای سالم مثل دی‌اکسیدکربن دارند. استفاده از نگهدارنده‌های مجاز و غیر مجاز برای نگهداری مواد غذایی فرآوری‌شده بسیار معمول است و مخصوصاً استفاده از نگهدارنده‌های غیر مجاز و یا مجاز بیش از دوز تأیید شده، اثر بسیار نامطلوب بر سلامت جامعه دارد.

استفاده از غذای ناسالم برای افراد و جامعه مشکل ایجاد می‌کند، آمار زیر که توسط معاون بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارائه شده گویای مشکلاتی است که در جامعه رو به افزایش است: ۷ میلیون نفر دیابت دارند، ۱۰ میلیون نفر فشار خون دارند، ۸۳ هزار مرگ در سال به علت فشار خون وجود دارد، ۲۳ درصد جامعه مشکل افسردگی دارند، سالانه بیش از ۹۰ هزار مورد جدید ابتلا به سرطان در کشور شناسایی می‌شود و ۳۰ هزار مبتلا به سرطان نیز فوت می‌کنند. در حال حاضر ۳۰۰ هزار مبتلا به سرطان در کشور وجود دارد که تمام این افراد نیازمند مراقبت، درمان، نگهداری و تسکین درد هستند، مواد غذایی ناسالم از عوامل زمینه‌ساز سرطان است، به طوری که در صورت آلوده بودن مواد غذایی، و عدم دقت کافی در تولید نگهداری و فرآوری، خطر سرطان‌زا بودن آنها وجود دارد. ثابت شده که مواد غذایی حاوی نیترات، سرطان‌زا هستند. این در حالی است که نیترات بیش از حد مجاز در برخی از صیفی‌جات و سبزیجات تولیدی وجود دارد.

در برخی از محصولات فرآوری‌شده نیز از نیترات به عنوان نگهدارنده استفاده می‌شود. همچنین فلزات سنگین مانند آرسنیک، سرب، جیوه، نیکل، کروم، کادمیوم و ... اثرات سرطان‌زایی دارند یا باعث بیماری‌های دیگر می‌شوند. کنترل کافی روی مقدار این فلزات سنگین در محصولات وجود ندارد. همچنین کنترل کافی روی وجود افلاتوکسین و مایکوتوکسین‌های دیگر در محصولات کشاورزی وجود ندارد. مثلاً باید توصیه کرد پسته‌های تازه که به صورت فله‌ای توزیع می‌شود و فرآوری کنترل‌شده‌ای بعد از برداشت ندارند مصرف نشود چون احتمال وجود افلاتوکسین در آنها زیاد است.

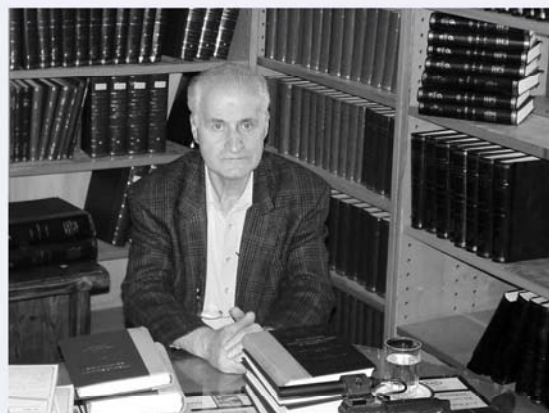

رئیس انجمن سرطان کشور، سرطان معده را شایع‌ترین سرطان در مردان ایرانی و کشنده‌ترین در مردان و زنان کشور عنوان کرده و گفته: ۵۰ سال پیش سرطان معده جزو ۱۰ سرطان اول در کشورهای غربی به شمار می‌رفت ولی با افزایش مراقبت‌های بهداشتی در آن کشورها سرطان معده از فهرست سرطان‌های مطرح خارج شده است. ولی در ایران رو به افزایش است.

لذا از همه مسئولان که در ارتباط با تولید و نظارت بر سلامت غذا مسئولیت پذیرفته‌اند انتظار داریم که به امر سلامت غذا توجه بیشتری داشته باشند. از دانشگاهیان و کارشناسان متخصص در علوم و صنایع غذایی انتظار داریم که در جهت سلامت غذا بیشتر تحقیق و بررسی کرده و روشنگری بیشتری در مشکلات داشته و راهکارهای لازم برای سالم‌سازی بیشتر غذا ارائه دهند. از صاحبان صنایع انتظار داریم سلامت غذا را به عنوان اصلی‌ترین عامل کیفی و تبلیغاتی خود بدانند. از دستگاه‌های نظارتی انتظار داریم که صنایع کیفی و سالم را به مردم شناسانند و صنایع متخلف را بیشتر کنترل کنند. از مسئولان درجه

اول دولت انتظار داریم که به این نکته بیشتر توجه کنند که اگر هوا، آب، غذا و محیط‌زیست سالم شود نیاز به مصرف سرمایه و بودجه زیاد در تولید و واردات دارو و تأمین امکانات بیشتر و گران‌قیمت برای درمان نخواهد بود. از وزارت کشاورزی انتظار داریم که سلامت محصول تولیدی را مهمترین هدف تولید در نظر بگیرند و برای آن برنامه‌ریزی کنند. از انجمن‌های تخصصی و انجمن‌های مردم‌نهاد انتظار داریم جدی‌تر کار کنند و برای آگاهی بیشتر مسئولان و مردم تلاش بیشتری کنند و راه‌های انتخاب مواد غذایی سالم از ناسالم را به مردم بشناسانند. از واردکنندگان محصولات غذایی و مسئولان نظارت بر سلامت مواد غذایی وارداتی انتظار داریم که هیچ نوع عذر و بهانه‌ای را نپذیرند و فقط بر اساس سلامت جامعه برای مجوز واردات محصولات غذایی تصمیم بگیرند و از مصرف‌کنندگان انتظار داریم در انتخاب مواد غذایی به دنبال محصولات سالم‌تر و کیفی‌تر باشند تا انشاءالله بیماری‌های خانمان‌سوز همچون سرطان‌های مختلف در کشور رو به کاهش گزارد و هدف اصلی که سالم‌ماندن انسان‌هاست تأمین شود».

شیمی ارگانوسیلیکون

سخنرانی دکتر سیدمحمد بلورچیان^۱ در شورای گروه علوم پایه

تاریخچه

سیلیس و سیلیکات‌ها از اصلی‌ترین سازنده‌های قشر زمین هستند. این واژه از کلمه لاتین Silex به معنای سیلیس سنگ چخماق مشتق شده که برای انسان اولیه نقش ابزار و اسلحه را داشته است. در سال ۱۷۷۱ Scheel تترافلوروسیلان را از اثر دادن هیدروژن فلوراید بر روی سیلیس به دست آورد. ۴۰ سال بعد گیلوساک^۲ و تنارد^۳ عنصر

سیلیسیم را از احیای تترافلوراید با پتاسیم به دست آوردند. برزیلیوس^۴ در سال ۱۸۲۳ به طریق مشابهی آن را با کاربرد پتاسیم هگزا فلورو سیلیکات به دست آورده و در همان سال تترا کلرو سیلان را تهیه نمود. این ماده در سال ۱۸۶۴ توسط Ebelen برای تهیه اتیل اورتو سیلیکات Si(OEt)_4 به کار رفت. سپس Wohler هیدریدهای فرار تری کلرو سیلان SiHCl_3 و سیلان یعنی SiH_4 را کشف نمود (در سال ۱۸۵۷). در همین سال Sainte Claire فلز سیلیسیم را به صورت گلوله‌های سخت خاکستری به دست آورد. تشابه اندکی که میان شیمی سیلیسیم و کربن وجود داشت با تفکیک کلروها و هیدریدهای فرار آن کامل و آشکار شد. این مسئله در سال ۱۸۶۳ با تهیه اولین ترکیب ارگانو سیلیکون یعنی تترا اتیل سیلان Et_4Si توسط فریدل از فرانسه و کرافتس از آمریکا به اوج خود رسید. آنها تترا اتیل سیلان را به شکل یک مایع فرار با نقطه جوش ۱۵۲ تا ۱۵۴ درجه سانتیگراد از آلکیل کردن تترا کلرو سیلان با دی اتیل زنک که توسط Frankland تهیه شده بود به دست آوردند.

در دهه‌های بعدی آنها روش خود را برای تهیه سایر گروه‌های آلکیل بسط دادند و با کمک لادنبرگ (Lodenburg) دریافتند که ترکیبات جیوه برای تهیه آریل سیلان‌ها بسیار مؤثرتر از ترکیبات روی هستند. در همین زمان خواص تترا اتیل سیلان و تترا اتیل قلع که نخستین بار در سال ۱۸۵۲ توسط Frankland تهیه شده بود، مندلیف را قادر ساخت

2-Gay-lussac
3-Thenard
4-Berzelius

۱- عضو پیوسته فرهنگستان علوم و استاد شیمی

که در سال ۱۸۷۱ ekasilicon را پیش‌بینی نماید. خواص یافته‌شده برای ژرمانیم و ترکیبات آن توسط وینکلر با پیش‌بینی‌های مندلیف مطابقت داشت و نشان می‌داد که ژرمانیم از آنچه که قبلاً پیش‌بینی شده بود کمتر خاصیت فلزی دارد و این‌ها باعث شدند که اصطلاح اربیتال d ضعیف بنیان بگیرد. لغت سیلیکون نخستین بار توسط Wohler پیشنهاد شد (در سال ۱۸۷۵) و سپس در مقیاس وسیع توسط کیپینگ به کار گرفته شد. واکنش اورتوسیلیکات‌ها با دی‌آلکیل‌های روی در سال ۱۸۷۰ به وسیله لادنبرگ بسط داده شد و سپس در سال ۱۸۸۴ (pupe) تریکلروسیلان را با دی‌پروپیل‌زنک واکنش داد. تری و تترا پروپیل سیلان هر دو حاصل شدند. برومیناسیون بعدی آنها تری پروپیل بروموسیلان و آلیل تری پروپیل سیلان را حاصل نمود. استفاده از واکنش کوپلاسیون وورتر و آلکیل سدیم در تهیه تترا اورگانو سیلان از تترا کلرو سیلان در همان زمان توسط poliss انجام گرفت. لکن کنترل انواع و بازده محصولات بخصوص انواع مشتقات هالوژنه زمانی میسر شد که معرف گرینیارد در ضمن تغییر قرن، کشف شد. این اکتشاف نه تنها میدان وسیعی برای توسعه سریع شیمی آلی سنتزی فراهم نمود، بلکه سکویی به وجود آورد که شیمی ارگانو سیلیکون بر روی آن به سرعت گسترش یابد. بعد از چهار سال از انتشار اولین مقاله گرینیارد در مورد هالیدهای ارگانو منیزیم، در سال ۱۹۰۰، کیپینگ (Kipping) در ناتینگهام و (Dilthey) در زوریخ به طور جداگانه معرف گرینیارد را در سنتز مشتقات ارگانو سیلیکون به کار بردند.

دیلتی تترا کلرو سیلان را بر برومورفنیل منیزیم اثر داد و کلوروهای را که به این نحو به دست آمدند و سیلانول و سیلوکسان هیدرولیز نمود. در سال ۱۹۳۲ دولکو^۵ مشاهده کرد که ترکیبات ارگانو سیلیکون یک مصرف صنعتی قابل توجهی دارند.

در جنگ جهانی دوم جهش قابل توجهی در اکتشافات اورگانو سیلیکون به وقوع پیوست منجر به سنتز ماکرومولکول‌های ارگانوسیلیکون مانند رزین‌ها، روغن‌ها و کائوچو از سیلیکون‌ها شد.

ترکیب به دست آمده دارای پیوندهای کربن-کربن بود اما در اسکلت‌بندی آن پیوند Si-O وجود داشت. این ترکیب از هیدرولیز مخلوطی از متیل تری کلرو سیلان و دی متیل دی کلرو سیلان به دست آمد. پلیمرهای حاصل که سیلیکون نام گرفتند دارای مقاومت حرارتی بالایی بودند. این پلیمرها که برای این منظور به کار گرفته شدند به صورت پرداخت‌کننده‌های واکسی همه روزه به کار می‌رفتند.

در سال ۱۹۳۸ آندریانوو^۶ پلیمر ارگانوسیلیکون را که خیلی جالب توجه

بود تهیه کرد. همزمان با این اکتشاف، کلاس وورک^۷ به وسیله جی.اف.هید^۸ و کمپانی جنرال الکتریک^۹ بوسیله پانتود^{۱۰} و روشف^{۱۱} به وجود رزین‌های ارگانوسیلیکون پی‌بردند. در سال ۱۹۴۵ روشف با روش جدید موفق به سنتز ترکیبات اورگانوسیلیکون گردید که بزرگترین اکتشافات علمی در این صنعت به شمار می‌آید. سپس کارهای تحقیقاتی در شیمی اورگانو سیلیکون ادامه داشت به طوری که در حدود ۸ تا ۹ هزار مقاله علمی انتشار یافت که مهمترین آنها عبارتند از: پست، روشو، ماک کرگور، بازانت، ژرژ پروبروالیوت و آ بورن.

کیپینگ اتیل فنیل دی کلرو سیلان و اتیل فنیل پروپیل کلرو سیلان را از استخلاف مرحله به مرحله‌ای کلر به دست آورد. در اثر هیدرولیز ترکیب دی کلر توسط وی روغنی به دست آمد که سیلیکو کتون نامیده شد. سه سال قبل از آن، او دی فنیل سیلیکو کتون Ph_2SiO را گزارش داده بود که تشابه زیادی با بنزوفنون داشته و قادر به تبدیل به پلیمر بود. توجه کیپینگ در این زمینه در حول و حوش مشتقات آریل و اتیل توسعه یافته، به طوری که می‌توان او را به حق پدر شیمی ارگانو سیلیکون کلاسیک دانست. در طول ۳۰ سال او توانست ۵۰ مقاله در این زمینه انتشار دهد. در همان زمان گروه شیمی آلی جنرال الکتریک در پی یافتن عایق‌های الکتریکی بهتری بودند. پیشنهادی که در این زمینه وجود داشت الیاف شیشه‌ای بودند که لازم بود پلیمرهایی ساخته شوند که ضمن پیوند الیاف ضد آب بوده و پریزی نشوند.

روشوف (Rochow) این پلیمر را نخستین بار در مجمع شیشه کورنینگ پیشنهاد نمود. جنرال الکتریک روشوف را در سال ۱۹۳۵ در شیمی سرمایه به کار گرفت و سه سال بعد وی دو زمینه برای تهیه این پلیمر فراهم آورد. بالاخره در سال ۱۹۶۱ بوسیله پترووو^{۱۲}، میرنیو^{۱۳}، پونومارنکو^{۱۴}، کرنیشو^{۱۵} اکتشافات ارزنده‌ای در روی ترکیبات مونومر انجام گرفته است. از نقطه نظر صنعتی مقالات متعددی به وسیله فرانسوی‌ها، انگلیسی‌ها، آلمانی‌ها، اتریشی‌ها، ایتالیایی‌ها، آمریکایی‌ها، روس‌ها و ژاپنی‌ها انتشار یافته است که اغلب آنها در کتاب ماک کرگو جمع‌آوری شده است. ۱۴۰۰۰ ترکیب ارگانو سیلیکون تا سال ۱۹۶۱ گزارش شده بود. تا پایان سال ۱۹۶۹، ۲۲۰۰۰ و در طی سال‌های ۱۹۷۵-۱۹۷۰، ۲۴۰۰۰ ترکیب جدید گزارش شدند. سنتز واکنش‌های جدید پیوند کربن-سیلیکون در سال ۱۹۶۸ و ۱۹۷۲ ارائه شدند. در جهت ارائه روش‌های جدید برای تشکیل پیوند کربن و سیلیکون و سنتز ساختمان‌های جدید ارگانو سیلیکون کربوفونکسیونل مطالعات، در روی ساختمان‌های مزدوج متمرکز شده است. سیلانیون مستقیم

5-Dolgov
6-Andrianov
7-Glass works
8-j.f.Hyde
9-Electric company .General
10-patnode

11-Rochow
12-petrov
13-Mironov
14-ponomarenko
15-chemyshev

آلدئیدها، کتون‌ها، ایمین‌ها، هالوزنور آسیدها، استرهای آلفا اتیلنیک با معرف تری متیل کلرو سیلان و منیزیوم در حلال بازی یک واکنش اساسی دی سیلیلاسیون در موقعیت ۱ و ۴ در سیستم مزدوج از مشتقات انوکسی سیلان بتا سیلیله تولید می‌نماید که هیدرولیز ترکیبات حاصل منجر به تشکیل آلدئید، کتون، ایمین، استر، آلفا سیلیل کتون بتا سیلیله می‌گردد و از طرف دیگر با یک واکنش فرعی دوپلیکاسیون ردوکستریس (به هم پیوستن دو مولکول توأم با عمل احیاء) با تشکیل پیوند کربن - کربن از اپسیلون دیکتون‌ها تولید می‌نماید که سنتز اپسیلون دیکتون‌ها در شیمی کربن مشکل و گاهی غیر ممکن می‌باشد که تمام ترکیبات ارگانوسیلیکون عامل‌دار به وسیله اینجانب سنتز و در سری کتاب‌های مرجع آدوتس هندبوک ارگانوسیلیکون کامپوند کمپستری به ثبت رسیده است.

خواص عمومی و کاربرد ارگانوسیلیکون‌ها

خواص عمومی ارگانوسیلیکون‌ها عبارت است از:

۱- مقاومت در برابر حرارت و اتمسفر و اغلب مواد شیمیایی ۲- خاصیت دفع آب ANTIADHESIVE و کشش سطحی پایین ۳- خاصیت ضد چسبندگی که به عنوان آزاد کردن قالب‌ها به کار می‌روند ۴- دارای قابلیت ضد کف بوده و با دوز خیلی کم به عنوان کفشکن مصرف می‌شوند.

روغن سیلیکون از هیدرولیز دی متیل یا متیل فنیل دی کلرو سیلان با مقدار کمی تری متیل کلرو سیلان در مجاورت اسید سولفوریک به عنوان کاتالیزور تهیه می‌شوند و در دمای ۸۰- تا ۳۰۰+ درجه سانتیگراد پایدار می‌باشند. روغن‌های ارگانوسیلیکون با تراکم مختلف به عنوان چرب کننده و لغزان کننده LUBRIFIANT برای جلوگیری از استهلاک ماشین‌آلات و از بین بردن صدای موتور هواپیما استفاده می‌شود و در نساجی برای امپرمایل کردن پارچه‌ها در نگهداری چرم‌ها به کار می‌روند. به عنوان فاز ثابت در گاز کروماتوگراف مورد استفاده قرار می‌گیرد و موجب افزایش مقاومت کاغذهای دیواری در برابر اتمسفر و قابل شستشو کردن آنها می‌شود. رزین‌های سیلیکونی متفاوت بوده و در نتیجه موارد استعمال آنها با هم فرق می‌کند. خواص آنها عبارتند از مقاومت حرارتی، دفع آب، خواص دیالکتریک و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

گروه‌های متیل و فنیل تأثیر مهمی روی خواص رزین‌ها دارند، به طور عمومی هرچه تعداد گروه‌های متیل بیشتر باشد سختی رزین بیشتر می‌شود در حالی که با افزایش گروه‌های فنیل مقاومت در برابر درجه حرارت افزایش می‌یابد. رزین‌های سیلیکونی در صنعت استفاده فراوان

دارند از جمله پوشش سطحی و در ساخت دستگاه انتقال خون که مانع خونی شدن آن می‌گردد به کار می‌روند و در تهیه سرنگ‌ها که در مقابل حرارت مقاوم بوده و قابل استریل شدن می‌باشند و در تهیه فلاکون‌های دارویی نیز مصرف می‌شوند.

ایزوستر سیلیکونی داروها

ایزوستر سیلیکونی کلوفیبرات که با تعویض کلر به وسیله سیلیکون صورت گرفته به نام سیلافیبرات تمام آزمایش‌های فارماکولوژیکی و فیزیولوژیکی و توکسیکولوژی روی سیلا فیبرات صورت گرفته و با کلوفیبرات مقایسه شده است. که طیف درمانی آن وسیع تر و توکسیسیته آن به مراتب کمتر و حلالیت آن بیشتر و دوز دارویی آن کمتر شده است که در مجلات فیزیولوژی فارماکولوژی پژوهشی منتشر شده است.

کاربرد دارویی ارگانوسیلیکون‌ها

تجویز دارو از پوست بدن انسان راهی ساده برای انتقال دارو به بدن انسان است که با قرار دادن نوار چسب دارو، روی پوست، دارو به تدریج وارد بدن می‌شود. مانند نوار چسب نیترو گلیسرین برای درمان آنژین صدری یا نوار ضد بارداری. نوار چسب در مورد افرادی که پوست حساسی دارند ایجاد ناراحتی می‌کند تا اینکه با کاربرد نوار چسب سیلیکون مشکل چسبندگی و حساسیت از بین رفت. از چسب سیلیکونی برای ترمیم رگ‌های پار شده یا موارد دیگر استفاده می‌شود. پروتزهای داخل بدن از سیلیکون که آشنایی بیشتر با بدن بدن دارد استفاده می‌شود. با توجه به اینکه کربن توکسیک است و تمام داروهای ژنریک هم سمی هستند فقط در حد درمان که ضرر آن کمتر از خود عوارض مرض می‌باشد استفاده می‌شود. با توجه به اینکه سیلیکون توکسیسیته ندارد ایزوسترهای سیلیکون داروها مدتی است که توجه محققان را به خود جلب کرده است. در هفتمین سمپوزیم بین‌المللی ارگانوسیلیکون در کیوتو سیلیکون‌ها را داروهای فردا نامیدند که این موضوع در سال ۱۹۹۰ در تیم تحقیقاتی پروفیسور کالاس مطرح شد لذا در سنتز مشتقات سیلیکون ساختمان‌هایی که دارای عامل آمین می‌باشند مورد توجه قرار گرفت. اولین بار ایزوستر سیلیکون اسپرین را سنتز کردیم که در آزمایشگاه فارماکولوژی و توکسیکولوژی ضمن مقایسه با اسپرین مشخص شد که توکسیسیته اسپرین به مراتب کم و عوارض جانبی اسپرین هم منتفی شده است و همین‌طور ایزوستر سیلیکون استیل کولین را سنتز نمودیم که هزار برابر کورباکول و ده برابر استیل کولین روی گیرنده‌های نیکوتینی اثر دارد.

تاریخچه

آکادمی علوم ترکیه پس از انتصاب اعضای مؤسس توسط نخست‌وزیر، تشکیل اولین مجمع عمومی، انتخاب رئیس و اعضای شورای آکادمی و انتصاب رئیس، در ژانویه ۱۹۹۴ م. آغاز به کار کرد. بر اساس قانون، آکادمی علوم ترکیه، نهادی حقوقی است که از لحاظ علمی، اجرایی و مالی مستقل است و زیرمجموعه وزارت علوم، صنعت و فناوری می‌باشد.

اهداف آکادمی

- ارتقای پژوهش، هویت علمی و کار پژوهشگران
- ارج نهادن به دانشمندان کلیه علوم
- هدایت جوانان به سوی علم و پژوهش
- بالابردن جایگاه اجتماعی دانشمندان و پژوهشگران در ترکیه و حمایت از ایشان
- کمک به بالابردن استانداردهای علم و پژوهش تا سطح بین‌المللی

وظایف آکادمی

- بررسی و ارائه مشاوره در مورد موضوعات علمی و تعیین اولویتهای علمی
- کمک به ترویج رویکرد علمی و فکری در جامعه
- توصیه به دولت در خصوص اعمال تغییرات در قوانین مربوط به وضعیت اجتماعی دانشمندان و پژوهشگران ترکیه، استانداردهای زندگی و درآمد ایشان و تسهیلات و امتیازات خاص مورد نیاز برای فعالیتهای علمی آنان
- حصول اطمینان از پذیرش اهمیت علم از سوی عموم مردم و اعطای جوایز برای تشویق اشخاص به دانشمند شدن
- انجام کلیه امور و وظایف در جهت تحقق اهداف فوق

اهداف

- انجام مطالعات به منظور جهت‌دهی به خطمشی‌های علمی و ارائه خدمات مشورتی علم‌محور
- اعطای جایزه و حمایت از دانشمندان و دستاوردهای ایشان بر اساس ارزش علمی
- تشویق به دانشمند شدن
- ارائه راهنمایی در زمینه اشاعه نگرش و تفکر علمی در جامعه
- اقدام مؤثر جهت کاربرد و تکامل زبان ترکی به عنوان یک زبان علمی

دورنما

ایجاد یک آکادمی علوم برای جهت‌دهی به خط‌مشی‌های علمی کشور به عنوان یکی از فعال‌ترین و ارزشمندترین آکادمی‌های علوم در جهان

رسالت

نهادینه‌سازی علم در کشور تا سطح جهانی با جلب مشارکت ملی و بین‌المللی و با رویکرد خدمت در جهت اهداف و راهکارهای ملی به منظور:

- جهت‌دادن به خطمشی علم در کشور
- ارائه خدمات مشورتی علم‌محور به تمام اشخاص و نهادهای ذینفع
- اشاعه علم و تشویق دانشمندان
- ترغیب مردم جهت پذیرش تفکر علمی
- تلاش برای تبدیل زبان ترکی به زبان علم
- تحکیم همکاری‌های علمی بین‌المللی به نمایندگی از کشور در عرصه بین‌المللی

عضویت

آکادمی دارای سه نوع عضو است: اعضای پیوسته، اعضای وابسته و اعضای افتخاری. فقط شهروندان ترکیه می‌توانند به عنوان اعضای پیوسته و وابسته آکادمی انتخاب شوند. دانشمندان و محققان خارجی نیز می‌توانند به عنوان اعضای افتخاری برگزیده شوند. طبق اساسنامه آکادمی، تعداد اعضای پیوسته نباید بیش از دو درصد تعداد کل استادان دانشگاه در ترکیه باشد و تعداد اعضای وابسته نباید بیش از سه برابر تعداد کل اعضا باشد. هیچ محدودیتی برای تعداد اعضای افتخاری وجود ندارد.

اعضای پیوسته از میان دانشمندان برجسته ترکیه انتخاب می‌شوند و باید دارای شرایط ذیل باشند:

- دریافت جایزه یا مدال از سوی مؤسسات ملی و بین‌المللی معتبر؛
- داشتن کشفیات، اختراعات، نظریات و مدل‌هایی که به نام آنان به ثبت رسیده، نقل قول شده و یا در مقالاتی مورد ارزیابی قرار گرفته و در فهرست مراجع بین‌المللی دارای میزان بالایی از ارجاع باشند؛
- عضویت اعضای پیوسته تا سن شصت و هفت سالگی ادامه دارد. اعضای که مدت زمان عضویت پیوسته آنان خاتمه می‌یابد، به طور خودکار، عضو

افتخاری می‌شوند.

اعضای وابسته از میان دانشمندان جوان و با استعداد ترکیه برای یک دوره سه ساله انتخاب می‌شوند. عضویت این اعضا حداکثر تا دو دوره (جمعاً نه سال عضویت) قابل تمدید است.

اعضای افتخاری از میان دانشمندان ترکیه انتخاب می‌شوند که علی‌رغم داشتن شرایط لازم، به دلیل محدودیت سنی نمی‌توانند عضو پیوسته باشند. دانشمندان خارجی که شرایط لازم برای عضویت پیوسته را دارا هستند اما با کشور ترکیه ارتباط و همکاری دارند نیز می‌توانند به عنوان عضو افتخاری آکادمی انتخاب شوند.

در حال حاضر آکادمی دارای ۲۰۰ عضو می‌باشد که از سوی شورای آکادمی پیشنهاد و توسط مجمع عمومی انتخاب شده و عضویت ایشان به تصویب رسیده است.

انتخاب اعضا

یکسوم اعضای پیوسته و وابسته توسط اعضای هیأت علمی شورای پژوهش‌های علمی و فناوری ترکیه^۲، یکسوم توسط هیأت آموزش عالی و یکسوم توسط اعضای پیوسته انتخاب می‌شوند. برای انتخاب اعضای پیوسته، وابسته و افتخاری، اعضای پیوسته پیشنهاد عضویت فرد را طی نامه‌ای به شورای آکادمی ارسال می‌کنند. غیر از فرد پیشنهاددهنده، دو عضو مجمع عمومی نیز باید طی نامه‌ای فرد پیشنهادشده را حمایت کنند. پس از تصویب شورای آکادمی، اسامی نامزدها برای تصویب نهایی، به مجمع عمومی ارسال می‌شود.

ارکان آکادمی

■ مجمع عمومی آکادمی

■ شورای آکادمی

■ رئیس آکادمی

مجمع عمومی

اعضای پیوسته، وابسته و افتخاری، مجمع عمومی را تشکیل می‌دهند. شورای آکادمی، مکان و دستور جلسات مجمع عمومی را تدوین و اعلام می‌کند. حد نصاب رسمیت مجمع عمومی، وجود اکثریت مطلق اعضای آن می‌باشد.

وظایف مجمع عمومی

■ بررسی و تصویب گزارش سالانه، ترازنامه، بودجه پیشنهادی و مدارک مهم مرتبط با خط‌مشی‌های علم که توسط شورای آکادمی به تأیید رسیده است.

■ تصمیم‌گیری در مورد عضویت افراد پیشنهادی از سوی اعضای پیوسته

■ انتخاب اعضای جدید شورای آکادمی با تأیید اکثریت به عنوان جایگزین اعضای که دوره عضویت آنان به پایان رسیده است.

■ تصمیم‌گیری در خصوص پیشنهادها شورای آکادمی در مورد تأسیس یا برجیدن مؤسسات علوم پایه

شورای آکادمی

شورای آکادمی از رئیس آکادمی و ده عضو پیوسته تشکیل یافته است که به مدت سه سال در این پست فعالیت دارند. اعضای ذخیره مانند اعضای اصلی، با همان تعداد و روند انتخاب می‌شوند. اعضای که مدت عضویت آنها در شورا خاتمه می‌یابد، می‌توانند فقط برای یک دوره دیگر مجدداً انتخاب شوند. در صورت وجود پست خالی در شورا، از اعضای ذخیره استفاده می‌شود.

وظایف شورای آکادمی

■ تدارک و انجام امور آکادمی

■ تشکیل کمیسیون‌هایی در داخل یا خارج آکادمی برای مشاوره و مطالعه در خصوص موضوعات مختلف

■ تنظیم طرح بودجه

■ پیشنهاد تأسیس مؤسسات علوم پایه یا برجیدن شدن آنها

■ تصمیم‌گیری در خصوص حمایت مالی از مؤسسات تأسیس شده

رئیس

رئیس آکادمی توسط نخست‌وزیر از میان سه عضو پیوسته پیشنهادی مجمع عمومی به مدت سه سال انتخاب می‌شود. چنانچه به هر دلیلی پست ریاست خالی بماند، طی سی روز، مجمع عمومی، کاندیداها را برای تصدی این پست تعیین می‌کند. اگر مجمع عمومی تشکیل نشود یا اینکه در ظرف مدت مذکور، تعداد افراد لازم انتخاب نشوند، شخص نخست‌وزیر به میل خود از میان اعضای پیوسته، شخصی را برای تصدی پست انتخاب می‌کند. شخص مورد نظر نمی‌تواند بیش از دو دوره متصدی این پست باشد. مسئولیت عملکرد آکادمی مطابق با اهداف آن بر عهده رئیس آکادمی است.

جوایز

آکادمی برای ارتقای پژوهش‌های علمی و ایجاد آگاهی عمومی از اهمیت علم، به دانشمندانی که دارای دستاوردهای پژوهشی چشمگیری در سطح جهان باشند، جوایزی اعطا می‌کند. شورای آکادمی، قوانین مربوط به تخصیص و تعیین مقدار جایزه را تدوین می‌کند.

حمایت از پژوهش

بر اساس قوانین مربوط به کارمندان دولت، به اعضای آکادمی به میزان سه

برابر حقوق و دستمزد سالانه کارمندان عالی رتبه دولت، کمک مالی اعطا می‌شود. این کمک مالی در جهت حمایت از پژوهش‌های دانشمندان در عرصه‌های ملی و بین‌المللی و پیشرفت فعالیت‌های آنان می‌باشد. روند درخواست و اصول برنامه حمایتی مذکور در قوانین و مقررات قید شده است.

مقررات مالی

کلیه هزینه‌های مرتبط با خدمات آکادمی از طریق بودجه منظور شده، تأمین می‌شود. بودجه مذکور توسط وزارت علوم، صنعت و فناوری در ابتدای سال مالی بودجه، تعیین می‌شود. بودجه پیشنهادی باید توسط شورای آکادمی تنظیم شود و در اوایل ماه ژوئیه به وزارت علوم، صنعت و فناوری ارسال شود.

درآمدهای حاصل از فعالیت‌های آکادمی و کمک‌های مردمی به عنوان درآمدهای خاص در بودجه آکادمی منظور و برای ارائه خدمات از آنها استفاده می‌شود.

حساب‌های مالی آکادمی بر اساس استانداردها و آیین‌نامه‌های شورای پژوهش‌های علمی و فناوری ترکیه حسابرسی می‌شود.

اشتغال موقت

آکادمی علوم ترکیه می‌تواند پژوهشگران و مشاوران بومی یا خارجی را بدون داشتن هیچ تعهدی نسبت به استخدام رسمی، به صورت موقت استخدام کند. پژوهشگران و مشاوران قراردادی از دانشگاه‌ها، ادارات دولتی یا بخش‌های دارای بودجه کمکی، تشکیلات خصوصی، شهرداری‌ها و مؤسسات انتخاب می‌شوند. تمام حقوق مرتبط با وظایف اصلی این اشخاص، از جمله تعهدات آنها محفوظ است. شرایط کاری و حقوق اشخاص مذکور مطابق قراردادهای منعقدی است که مفاد آن به تأیید شورای آکادمی رسیده باشد.

همکاری‌ها و روابط بین‌المللی

آکادمی علوم ترکیه به عنوان آکادمی ملی علوم ترکیه و عضوی از مجامع علمی بین‌المللی، روابط خود را با آکادمی‌های علوم و سازمان‌های علمی بین‌المللی حفظ می‌کند.

روابط بین‌المللی، از طریق توافقاتی که زمینه‌های اصلی همکاری‌های علمی را با آکادمی‌های علوم مربوط مشخص می‌کنند، میسر می‌شود. در

بدو امر، آکادمی علوم ترکیه و طرف مقابل، یادداشت تفاهمی منعقد می‌نمایند و بدین ترتیب همکاری دوجانبه خود را آغاز می‌کنند. برنامه تبادل دو جانبه میان آکادمی علوم ترکیه و سایر آکادمی‌ها بر اساس توافقاتی مذکور اجرا می‌شود. آکادمی علوم ترکیه در حال حاضر با آکادمی‌های علوم کشورهای فرانسه، بلغارستان، اتریش، مجارستان، آلبانی، رومانی، فیلیپین، آذربایجان، کره، بلغارستان، اوکراین، مغولستان، افغانستان، صربستان، مونتنگرو، مقدونیه، مولدووا، گرجستان، هندوستان، اسلونی، کوزوو، بلاروس، پاکستان، تاتارستان، بوسنی و هرزگوین، قزاقستان، قرقیزستان، باشقیرستان و ... قرارداد همکاری دارد.

برنامه تبادل دوجانبه

آکادمی علوم ترکیه امیدوار است که تبادل دوجانبه علم و تجارب میان دانشمندان را ارتقاء بخشیده و زمینه انجام پروژهای پژوهشی مشترک در آینده را فراهم آورد.

در راستای همکاری‌های چندجانبه، آکادمی علوم ترکیه به نمایندگی از کشور ترکیه در فعالیت‌های سازمان‌های مشروحه ذیل مشارکت دارد:

- شبکه جهانی آکادمی‌های علوم^۳
- شورای بین‌آکادمی‌ها^۴
- مجمع پزشکی بین‌آکادمی‌ها^۵
- آکادمی اروپا^۶
- شبکه بین‌المللی حقوق بشر آکادمی‌ها و انجمن‌های علمی^۷
- انجمن آکادمی‌های علوم و مجامع علمی آسیا^۸
- شورای بین‌آکادمی‌ها برای جنوب شرق اروپا^۹
- شورای رؤسای آکادمی‌های ملی علوم کشورهای عضو همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه^{۱۰}
- کنفرانس نمایندگان آکادمی‌های ملی علوم کشورهای عضو همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه^{۱۱}
- شورای بین‌المللی علوم اجتماعی^{۱۲}
- اتحادیه بین‌المللی آکادمی‌ها^{۱۳}
- شبکه علمی اروپایی - مدیترانه‌ای^{۱۴}

منابع: <http://www.tuba.gov.tr>

<http://www.interacademies.net>

مترجم: مرجان شجاعی

3-Global Network of Science Academies (IAP)

4 -The InterAcademy Council (IAC)

5 -The InterAcademy Medical Panel (IAMP)

6- All European Academies (ALLEA)

7-International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies

8-The Association of Academies and Societies of Sciences in Asia (AASSA)

9 -Inter-Academy Council for Southeast Europe (IAC-SEE)

10-Council of the Presidents of National Academies of Sciences of the BSEC (Black Sea Economic Co-operation) Member States (CoPNAS)

11-Conference of Representatives of the National Academies of Sciences of the BSEC Member States

12- International Social Sciences Council (ISSC)

13- International Union of Academies (IUA)

14- Euro-Mediterranean Academic Network

مسائل تاریخی و قدرت سیاست

دکتر رضا داوری اردکانی

رساله «مسائل تاریخی و قدرت سیاست» اثر دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم به عنوان ضمیمه شماره پنجاه و چهارم نشریه فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران منتشر شده است. این رساله دربرگیرنده سه عنوان مقاله است که از سوی آقای دکتر داوری برای «فرهنگستان علوم» نوشته شده است و مضمون آنها وضع علم و نسبت آن با فرهنگ و سیاست و اخلاق و فلسفه است. داوری اردکانی در این دفتر از دانشمندان کشور و در درجه اول از همکاران فرهنگستانی دعوت کرده تا به شرایط و مشکلات و موانع توسعه علم و جامعه بیندیشند تا اساسی برای تدوین یک سیاست و برنامه جامع و هماهنگ فراهم شود سه مقاله‌ای که در این دفتر آمده است گزارشی اجمالی از وضع تفکر و علم در کشور است. در مقاله اول توجه شده است که هر چند فلسفه دیگر نمی‌تواند دگرگونی بزرگ در این جهان پدید آورد، از آن جهت که در قوام جهان جدید دخیل بوده است و تاریخ تجدید بی‌آن دوام نمی‌یابد، از آن چشم نمی‌توان پوشید. زیرا بی‌آن به نقص کارها نمی‌توان پی برد و شاید نتوان نقص‌ها و آشفتگی‌ها را رفع کرد. در مقاله دوم گفته شده است که چگونه به مدد فلسفه می‌توان حد و مرزها و ترتیب مسائل را شناخت. جهان توسعه نیافته از ابتدای آشنایی با تجدید می‌خواسته است از همه مزایای آن بهره‌مند باشد و از عوارض و آثار بد آن دور بماند و می‌دانیم که در این کار چندان توفیقی نداشته است. وجه این بی‌توفیقی نشناختن ترتیب کارها و نظام روابط آنهاست. جهان، هر جهانی که باشد با رعایت تناسب و تعادل ساخته می‌شود. سیاست، توانایی‌های بسیار دارد اما اگر این توانایی‌ها با علم و تفکر پشتیبانی و ضمان نشود، کارسازی ندارد. اما مقاله سوم گزارشی بسیار فشرده و مختصر از تاریخ علوم اجتماعی و وضع آن در کشور ماست. نکته اصلی مقاله این است که آیا به مدد فلسفه سیاست که پرورنده علوم انسانی و اجتماعی است می‌توان این علوم را از چنگال سیاست رسمی و ایدئولوژی‌هایی چون لیبرالیسم و سوسیالیسم و لیبرال‌دموکراسی و سوسیال‌دموکراسی و امریکانیسم و فاشیسم نجات داد. اگر جهان کنونی ضرورت دارد که راه توسعه را بییماید باید معلوم شود که چه صورتی از توسعه مناسب و محقق‌شدنی است. به عبارت دیگر باید دانست که برنامه توسعه بر چه اساس و مبنا و با توجه به چه امکان‌ها و مطلوب‌ها تدوین می‌شود و اجزای آن چه پیوند و نسبت و تناسبی با هم دارند و ضامن اجرای آنها چیست؟ فهرست کردن مجموعه‌ای از اقدام‌ها که باید صورت گیرد خوب است اما جای هر اقدام خوب باید معلوم باشد و مخصوصاً این مجموعه باید بتواند به یک سیستم تبدیل شود. این معانی را در صورتی می‌توان دریافت و به آنها عمل کرد که جایگاه دین و آیین و سنت را بازشناسیم و از شئون گوناگون تجدید و از جمله شأن سیاسی و اقتصادی آن و نیز از مشکلات راه مدرنیزاسیون و عوارض فکری و اخلاقی آن که گاهی وحشتناک می‌شود باخبر باشیم و مخصوصاً میل و غرض سیاسی خود را با آنچه می‌تواند و باید محقق شود اشتباه نکنیم. علوم اجتماعی در کشور ما حضور خود را اعلام کرده است و کم‌کم دارد روی پای خود می‌ایستد و راه می‌افتد. در این سعی و در شروع راهپیمایی باید نگاهی به آنچه بوده‌ایم و شده‌ایم داشته باشد و البته از تجربه غرب نیز چشم نبوشد هر چند که راه را با درک و درایت و خودآگاهی باید بگشاید و ببیماید. نکته آخر اینکه جامعه علمی ما به اهمیت علوم اجتماعی چنانکه باید واقف نیست و به این جهت نیاز به این علوم کمتر احساس می‌شود ... کاش می‌دانستیم چه نیازی به علم به طور کلی داریم و کدام علم‌ها بیشتر مورد نیاز است و به کدام‌ها کمتر نیاز داریم ...

واژه‌نامه پزشکی دوره اسلامی

پدیدآورندگان:

دکتر محمدرضا شمس اردکانی^۱

دکتر محمدرضا مخبر دزفولی^۲

فرید قاسملو^۳

دکتر فاطمه فرجامند^۴

کتاب حاضر اثری برای شناخت واژگان پزشکی دوره اسلامی و هم‌سو با مطالعات مربوط به تاریخ پزشکی در ایران، ایجاد رشته تحصیلی تاریخ پزشکی و تشکیل دانشکده‌های طب سنتی و داروسازی سنتی است. آنچه در حال تبدیل شدن به یک دغدغه علمی است، مسئله «زبان» و چگونگی وضع اصطلاحات حوزه طب سنتی و دانش‌های پیرامون آن است. با در نظر گرفتن چنین ضرورتی، این کتاب که یکی از آثار تولیدشده از طرح پژوهشی تاریخ پزشکی در ایران (از طرح‌های مربوط به پژوهش کلان «علم در ایران» فرهنگستان علوم) است، برای نزدیک شدن به یکسان‌سازی واژگان و استفاده از فرهنگ جامع دو زبانه با پشتوانه نظری قوی و بسیار کارآمد است. پدیدآورندگان کتاب تلاش کرده‌اند فهرستی از واژگان تولیدشده در حوزه طب سنتی، بر اساس استخراج از مهمترین منابع، تهیه شود. با توجه به آنکه بسیاری از منابع پزشکی دوره اسلامی به زبان عربی تألیف شده‌اند، سعی شده است که به مهمترین آنها مراجعه شود. از جمله: کتاب «القانون فی الطب» ابن سینا به همراه آثاری چون «العمده فی الصناعات الجراحه» تألیف ابن قف. در حوزه زبان فارسی، تنوع منابع مورد استفاده بیش از منابع عربی بوده است چرا که یکی از بحث‌های نظری تهیه کتاب حاضر، پایه قرار گرفتن واژگان فارسی و یا ذکر معادلی فارسی برای اصطلاحات عربی بوده است. بر همین اساس، از میان متون قدیمی پزشکی دوره اسلامی آثاری چون «ذخیره خوارزمشاهی» و «الاغراض الطبییه»، هر دو از سید اسماعیل جرجانی و «هدایه المتعلمین» از اخوینی بخاری مورد استفاده قرار گرفته‌اند. یکی از کتاب‌هایی که در حوزه واژگان معاصر طب سنتی از آن استفاده شده است ترجمه کتاب قانون ابن سینا توسط عبدالرحمن شرفکندی (زندگی ۱۳۰۰ تا ۱۳۶۹ ش) است. شرفکندی در بسیاری از موارد هنگام روبرو شدن با اصطلاحات عربی کتاب قانون، آنها را به فارسی ترجمه کرده است. به عنوان نمونه، مسود به داروی بندآورنده، «حفظ الصحه» به بهداشت و امتلاء به پری معده ترجمه شده‌اند.

با توجه به موارد مطروحه، تهیه کتاب‌هایی از این دست می‌تواند به عنوان زیرساختی برای آغاز بحث‌های نظری در زمینه اصطلاح‌شناسی و واژه‌گزینی طب سنتی به شمار آیند و برای دست‌یافتن به فرهنگ جامع پزشکی اسلامی راهگشا باشند. «واژه‌نامه پزشکی دوره اسلامی» در سال ۱۳۹۲ به همت دانشکده طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی تهران و فرهنگستان علوم در ۵۰۰ صفحه، توسط نشر چوگان منتشر شده است.

۱- دبیر فرهنگستان علوم، عضو پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی و استاد دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران

۲- عضو پیوسته فرهنگستان علوم و استاد دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران

۳- عضو گروه علمی حکمت، طب اسلامی و طب سنتی فرهنگستان علوم پزشکی و عضو هیأت علمی بنیاد دایره‌المعارف بزرگ اسلامی

۴- عضو گروه تاریخ و مبانی طب اسلامی فرهنگستان علوم پزشکی

Prof. Mohaghegh Damad's Lectures

Prof. Seyed Mostafa Mohaghegh Damad, Chairman of the Department of Islamic Sciences of the Academy, presented three lectures in the World Conference on Religions for Peace held in New York on September 17-18. On the first day, Prof. Mohaghegh Damad delivered two lectures entitled "The Role of Religions in Sustainable Development and Environment" and "Common Benevolence: Religious Beliefs and Freedom of Opinion". On the second day, he gave a lecture titled "On Blaming the Sacred Air of Superiority". Then he exchanged views with Sunni, Christian, Jewish, Indian and Buddhist religious authorities. During his visit to New York, Prof. Mohaghegh Damad met with Secretary-General Ban Ki-moon at his office.

Public Council Meeting

The Public Council Meeting of the Department of Engineering Sciences of the Academy was held on September 23rd. The theme of the discussion was "Environment and Particulate Matters". The attendees comprised Prof. Reza Davari Ardakni, President of the Academy, Prof. Mohammad Shahedi, Vice President for Research in Applied and Pure Sciences of the Academy, Prof. Ali Akbar Salehi, President, Atomic Energy Organization of Iran and Associate Member of the Academy and over 50 fellows, associate members and invited scholars of the Department of Engineering Sciences as well as the members of Think Tank of the Outstanding Engineers of the Country.

At first, Prof. Mostafa Sohrabpour delivered a lecture on the "Phenomenon of the Particulate Matters in the Region, Especially in Iran". Then, Dr. Ziaeddin Shoaee gave a report on the activities of the Department of Environment of Iran to tackle the phenomenon of particulate matters. The meeting was followed by the speech of Dr. Masoumeh Ebtekar, Iranian Vice-President and Director, Department of the Environment of IR Iran, on "Government Policies in the Advancement of Sustainable Development and Environmental Protection". Finally, Prof. Davari Ardakani, Prof. Aref and Prof. Salehi awarded a Plaque of Appreciation to the lecturers.

The development of health, safety and environment (HSE) course for petroleum upstream section/
M. A. Daneshfar, M. Arjmand and A. Ghadami Jadval Ghadam

The logic governing the selection of academic research (Case study of Sharif University of
Technology)/ S. Hassanzadeh, A. Moeini and A. Ali Ahmadi

An analysis on research and transferable skills development approaches in doctoral programs
frameworks in Europe/ P. Solati Asl, H. R. Sadegh Mohamdai and K. Solati Asl

Assessing the impact of organizational training on implementation of project management,
focusing on four areas (time management, cost management, project quality management, and
human resource management)/ A. Khorasani, S. Safaei Movahed and R. Alipour

Enhancing the effectiveness of engineering education with a focus on the automotive industry,
holistic educational design/ M. Karami and A. Seylane

Future conferences in engineering education and English abstracts of the articles are among the
topics presented in this issue of the Journal.

New Publication

Prof. Reza Davari Ardakani's dissertation on "Historical Issues and the Power of Politics" is out. This is an appendix to the 54th issue of the Academy's Persian Newsletter. It contains three articles and is focused on the state of science and its relation to culture, politics, ethics and philosophy. The first article is titled "What Can Philosophy Do in the Technological World." The second article is on "Philosophy, Power and Politics". And the last article is focused on the "Human Sciences and Social Sciences".

In this work, the author invites scientists of the country, primarily the academia, to contemplate on the conditions, difficulties and obstacles to the development of science and society to provide the basis for preparing a comprehensive and coordinated policy and initiative.

A Seminar on the Challenges of Paper Production and Environment

The Department of Agricultural Sciences of the Academy held a one-day seminar on "Challenges of Paper Production and Environment" on Wednesday, September 16. In this seminar, which was chaired by Prof. Abbas Sharifi Tehrani, 11 lectures on paper and environment were delivered by professors, experts of industry, and relevant authorities.

The Third National Conference on Food Sciences and Industries

On Wednesday, September 9, the Third National Conference on Food Sciences and Industries was held at Isfahan University of Technology. The objective was to present the findings of researchers, scholars, professionals and students and to offer strategies for the promotion of the safety and quality of food products and to exchange views and establish links between the university and industry. The conference was organized and sponsored with the cooperation of the departments of food sciences and industries of state universities and by the support of different organizations including the Academy of Sciences of IR Iran. The total number of the received papers was 1000 and the total number of the papers accepted for presentation was 200.

Prof. Bolourtchian's Honoring Ceremony

On Tuesday, September 15, in an honoring ceremony, Prof. Seyed Mohammad Bolourtchian was honored for his fifty years of efforts and academic and administrative services. The audience included Prof. Mohammad Farhadi, Minister of Science, Research and Technology, and his deputies, Prof. Reza Davari Ardakani, President of the Academy, some members of the Academy, president and vice presidents of Chemistry and Chemical Engineering Research Center of Iran and over 100 of professors and students.

At the first part of the ceremony, the Central Library of the Chemistry and Chemical Engineering Research Center of Iran was opened in the name of Prof. Seyed Mohammad Bolourtchian. In this event, Prof. Mohammad Reza Omidkhah, President, Chemistry and Chemical Engineering Research Center of Iran, Prof. Davari Ardakani, Prof. Farhadi and Prof. Bolourtchian delivered speeches.

New Issue of the Iranian Journal of Engineering Education is Out

The 66th issue of the Iranian Journal of Engineering Education has been published by the Department of Engineering Sciences of the Academy.

Articles included in this issue:

A survey on moral intelligence in Engineering College at the University of Kashan/ M. Amini and H. Rahimi
Integrated curriculum as the today's need of engineering education (Creating the KNOW/DO/BE bridge)/ H. Motahrai-Nejad

Division of Geology's New Publication

The Proceedings of the Seminar on the Past, Present and Future of Lake Urmia, held on December 4, is published by the Division of Geology of the Department of Basic Sciences of the Academy.

The Proceedings, edited by Prof. Mehdi Zare, contains the lecture of the chairman of the Department in the opening session of the seminar, six papers delivered by the members of the Academy and the seminar's roundtable discussions. The concluding part of the Proceedings is devoted to The Summary and Conclusions of the Seminar written by Prof. Farid Moore, Fellow of the Department of Basic Sciences of the Academy.

Joint Meeting on the Future of Philosophy in Iran and Japan

The joint meeting on the Future of Philosophy in Iran and Japan was held at the Academy on Sunday, September 13. The attendees included Prof. Shin Nagai, Professor of philosophy at Toyo University, Prof. Hisayoshi Miyamoto, Professor of philosophy at Toyo University, Dr. Toshio Horiuchi, from Toyo University, Dr. Junichi Ono, lecturer at Toyo University, and a number of Iranian philosophers and scholars including Prof. Ahmad Ahmadi, Prof. Gholam Reza Aavani, Prof. Yousef Sobouti, Dr. Firahi, Dr. Ehsan Shariati, Dr. Bijan Abdolkarimi, Dr. Hassan Seyed Arab and Dr. Abdolrahim Gavahi.

In this meeting, Prof. Davari Ardakani welcomed the Japanese and Iranian guests and delivered a short speech on the theme of the meeting. He also expressed his personal views about the future of philosophy. The Japanese delegation, in turn, thanked the Academy for organizing the meeting and hospitality. This was followed by two presentations of Prof. Hisayoshi Miyamoto and Dr. Junichi Ono. Then, the participants posed some questions to the speakers and exchanged views with them.

New Appointments

Eight natural persons of the Scientific Council of the Center for Science and Technology Studies of the Academy were appointed by separate written orders of the president of the Academy. The appointees include Prof. Mohammad Akhavan, Prof. Abbas Shakeri, Prof. Mohammad Shahedi, Prof. Mohammad Reza Shams Ardekani, Dr. Reza Maknoon, Prof. Mohammad Rahimian, Prof. Parvin Pasalar and Dr. Abbas Manoochehri. The legal persons of the Scientific Council are the rector of the Center and four chairmen of the Center's study groups.

The Norwegian Delegation Visit to the Academy

Dr. Kristian Berg Harpviken, the Director of the Peace Research Institute Oslo (PRIO) and REV. Trond Bakkevig visited the Academy on Saturday, August 22 and attended a meeting.

The audience comprised the president and secretary of the Academy, chairman and some fellows of the Department of Islamic Sciences of the Academy and a

number of high ranking Iranian religious and academic scholars as well as cultural authorities.

At first, Prof. Mohaghegh Damad welcomed the guests. Then Prof. Davari Ardakani greeted the Norwegian delegation and Iranian participants and delivered a short speech.

This was followed by short talks and exchange of views among participants on matters related to dialogs among the followers of Abrahamic religions. Dr. Kristian Berg Harpviken, REV., Trond Bakkevig and other authorities of PRIO and their Iranian counterparts were honored for their invaluable scholarly pursuits during the past decade.

Finally, a number of attendees expressed their views about the nature and agenda of the upcoming meetings.

The 112th Meeting of the GA

The 112th meeting of the General Assembly of the Academy was held on Thursday, August 27. Prof. Reza Davari Ardakani presided at the meeting in which 41 Fellows out of 46 were present.

At first, Dr. Rasul Jafarian's associate membership was approved for a four-year term by secret ballot. Then, the associate memberships of three associate members were extended for a further four-year term.

Afterwards, Prof. Davari Ardakani delivered a speech on "The Academy of Sciences and planning for the future of sciences of the country". In his speech, he emphasized on the necessity of amending some articles of the Academy's constitution and establishing planning and futures studies and interdisciplinary departments. The GA members expressed their views on this topic. The Scientific Council of the Academy was assigned to create a committee in this connection in order to present its proposal within 6 months.

The next part of the meeting was devoted to the hearing of a report presented by Eng. Safarinia, Secretary of the Policy Making Council of the Mustafa Prize. Finally, a number of fellows made contributions to the Investment and Endowed Properties Fund of the Prize.

The Status of Research Projects of the Academy in Summer 2015

Accomplished Research Projects

- Status of futures studies in Iran and a number of selected countries, 2015
- Studies on the status of human sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Studies on the status of Islamic sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Studies on the status of basic sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Studies on the status of veterinary sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Studies on the status of agricultural sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Studies on the status of engineering sciences in Iran for future orientation, Part II, 2015
- Historical trend of medical sciences in the domain of Iran and Islam, Part II, 2015

Research Projects in Progress

- Devising strategies and policies to attack zoonoses and paying attention to the new and recurring diseases
- Studies on the problems of greenhouses and their products in Iran
- Designing the integrated management system for the sustainable development of the country
- Studies on and evaluation of the quality of scientific journals of agriculture and natural resources
- Studies on the structure of science with respect to historical, situational and cultural limitations of science, research and technology in the country- Part II
- Integrating the reports received from project managers of studies on the status of science in Iran for future orientation
- Environmental awareness, Part II
- The history of Imamieh's Figh III
- An analysis of the UN Millennium Project (years 2007, 2008 and 2009) and Kyoto Forum and its compatibility with the situation in Iran
- Annual compiling of the book on The Status of Environment in Iran
- Explanation of the academies' role in promoting future studies culture and the relevant policy makings in top, educational and executive organizations of the country

country, its advancement and the obstacles to its progress without caring about the fact whether its voice is heard or not. The Academy should be outspoken and assure itself that if its words are instructive, they will not be ignored.

In this way, there is no need for a radical change in the organization of the Academy. Guidelines and regulations should be compiled for implementing the duties of the Academy. In these regulations, there is a chance for a number of the existing workgroups, particularly the successful ones, to continue their work within the framework of committees and interdisciplinary standing groups. These groups will not replace the existing departments of the Academy rather they will provide incentive for the Departments to become more active.

On the other hand, the future of the Academy depends on the views of its members to some extent. They can retain the existing condition. Some colleagues are busy studying for the improvement of the organization of the Academy and its duties. There are still some others who believe that the Academy should have a scientific club. These colleagues may have the existing status of the French Academy of Sciences in mind. This academy used to be the academy of great poets and writers. At the time when science in the Western Europe was developing in an organic way and there was no need for planning science, these figures were the cultural, literary and spiritual paragons in their countries. The old generation of our universities can be paragons for science seeking youths of our nation. Nevertheless, science of the country is in need of plan and planning. No other scientific center in the country seems to have the prerequisites, scientific and practical means of the Academy for devising a plan for science, research and education. Our professors are busy teaching and conducting research separately at universities, faculties and educational departments. The Ministry of Science, Research and Technology as well as the Ministry of Health, Treatment and Medical Education are mainly supervisory or bureaucratic systems and their supervision of universities is mostly bureaucratic and regulatory. The Ministry of Science has a center for science policy in which studies have been carried out on science in its general sense and the status of science. Particularly there are good data in that center for researchers to benefit from. The activities of the Office of the Vice President for Science and Technology of IR Iran are also noteworthy. Yet, the difference between the Academy of Sciences with those organizations and centers lies in the fact that the latter are mainly bureaucratic and executive systems. But, the Academy is a forum for a great number of the scientists of the country who have a home named the Academy. There is no need to invite them to a meeting to give their advisory views or to ask them to do something. They have choice in planning and work. Whenever needed, they can attend the meetings of the standing and temporary groups and exchange views. Whatever is the topic of their discussions, it will culminate in the discussion about the existing plans for science, research and education. If those who are familiar with the environment of schools, high schools and universities and have spent their lives in these places take a phenomenological glance at the condition of education and research, they will identify the existing situation of science, its performance and the way and direction in which it should move on. It is on the basis of this recognition that the science plan of the country can be devised and implemented.

Ayatollah Khamenei Issues the Sixth Development Plan General Policies

The supreme leader, Ayatollah Ali Khamenei, issued to Dr. Hassan Rouhani the Sixth Development Plan general policies. These general policies have been devised on triple basis: Resistance Economy, Pioneering in Science and Technology, and Excellence in and Bolstering of Culture.

The Sixth Development Plan general policies consists of 80 articles covering economy, IT and communications, social affairs, defense and security, foreign policy, legal, judiciary and cultural affairs, and science, technology and innovation.

Hope for Future

Reza Davari Ardakani

My article about our academy and its future which was published in the recent edition of the Newsletter has enjoyed a warm welcome by a number of my colleagues. There are also some problems set forth and questions posed. The major question is whether the problem is in the organization of the Academy. If the Constitution is so amended that the Academy would have a suitable organization with respect to its duties, will there be a radical change in its activities and will it play an important role in the advancement of science? The existing constitution does not show the way and leaves this task to the Academy. Does the Academy know which way to go through?

The Academy is responsible for presenting an exact report on the status of science in the

Contents

- Ayatollah Khamenei Issues the Sixth Development Plan General Policies
- Hope for Future, Prof. Reza Davari Ardakani
- The Status of Research Projects of the Academy in Summer 2015
- The Norwegian Delegation Visit to the Academy
- The 112th Meeting of the GA
- Division of Geology's New Publication
- Joint Meeting on the Future of Philosophy in Iran and Japan
- New Appointments
- The Third National Conference on Food Sciences and Industries
- Prof. Bolourtchian's Honoring Ceremony
- New Issue of the Iranian Journal of Engineering Education is Out
- New Publication
- A Seminar on the Challenges of Paper Production and Environment
- Prof. Mohaghegh Damad's Lectures
- Public Council Meeting

IN THE
NAME
OF GOD

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

Newsletter, No. 55, Summer 2015, 15th year
Articles and News in Brief

Publisher: The Academy of Sciences of IR Iran

Managing Director: Prof. Reza Davari Ardakani
Editor in Chief: Prof. Mohammad Reza Shams Ardekani
Executive Director: Seyed Ali Pezeshki
Translated by: Shekoufeh Sina & Marjan Shojaei
Art Director: Majid Mirabzadeh

Address: Academies & National Library Exit,
Shahid Haqqani Exp, Tehran, 1537633111, IR Iran,
POB: 19395/5318
Phone: + 98 21 8864 5712, Fax: + 98 21 8864 5598
E-mail: int@ias.ac.ir, Website: www.ias.ac.ir

NEWSLETTER

The Academy of Sciences

Islamic Republic of Iran

Newsletter, No. 55, Summer 2015, 15th year
Articles and News in Brief

55